

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ : ΠΩΣ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ
ΟΔΗΓΗΣΟΥΝ ΣΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ
ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ.

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΝΟΤΙΟ-ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ.

ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΕΣ:

ΣΑΜΑΡΑ ΕΛΠΙΔΑ

ΑΓΓΕΛΙΔΗΣ ΠΑΝΤΕΛΗΣ

ΚΟΖΑΝΗ, ΙΟΥΛΙΟΣ 2017

Copyright © 2017 by Παυλόπουλος Σωτήριος.

All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή για κερδοσκοπική χρήση παρά μόνο για χρήση στην εκπαίδευση και την μάθηση, πάντα όμως με επικοινωνία με τον συγγραφέα.

Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις της Πολυτεχνικής Σχολής του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας.

Τυπώθηκε στην Βέροια, Ημαθία, Ελλάδα

Πρώτη εκτύπωση, Ιούλιος 2017

**“Η παρούσα εργασία είναι αφιερωμένη στην οικογένεια μου,
για αυτό που είναι”.**

Κρείττον οψιμαθή είναι ή αμαθή.

Σωκράτης, 469-399 π.Χ., Φιλόσοφος

**«Καλύτερα να έχεις μάθει πρόσφατα παρά να μην έχεις μάθει
καθόλου»**

Ευχαριστίες

Με το πέρας της παρούσας διπλωματικής μου εργασίας έχω την ανάγκη να επισημάνω την απέραντη ευγνωμοσύνη μου σε όλα τα μέλη της οικογένειάς μου και συγκεκριμένα στον πατέρα μου Κωνσταντίνο, την μητέρα μου Βασιλική και στο μικρότερο μου αδερφό Αντώνη για όλα όσα μου έχουν προσφέρει στη διάρκεια των φοιτητικών μου χρόνων και την αμέριστη υποστήριξή τους σε κάθε μου επιλογή και κίνηση είναι τεράστια.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες εκφράζω στους επιβλέποντες μου, την διδάκτωρ κυρία Ελπίδα Σαμαρά και τον καθηγητή κύριο Παντελή Αγγελίδη για την εμπιστοσύνη τους, την αφιέρωση πολύτιμου χρόνου καθώς και την προσφορά πολύτιμων πληροφοριών που μου μετέδωσαν καθόλη τη διάρκεια της συγγραφής της διπλωματικής μου γιατί χωρίς τη βοήθεια αυτή δεν θα ήταν δυνατή η πραγματοποίησή της.

Επίσης, ένα μεγάλο ευχαριστώ στους φίλους και γνωστούς μου που ο καθένας με την ξεχωριστή ιδιότητα του και με το δικό του τρόπο έβαλε το λιθαράκι του για την περάτωση της εργασίας αυτής.

Περιεχόμενα

1	Πρόλογος	- 7 -
2	Εισαγωγή	- 11 -
3	Μεθοδολογία Εργασίας	- 14 -
4	Η Περιφερειακή Πολιτική Καινοτομίας	- 16 -
4.1	Ορισμός της καινοτομίας και της περιφερειακής πολιτικής.....	- 16 -
4.2	Κατηγοριοποίηση Περιφερειακών Προβλημάτων	- 20 -
4.2.1	Οικονομικοί λόγοι	- 20 -
4.2.2	Κοινωνικοπολιτικοί λόγοι.....	- 20 -
4.2.3	Περιβαλλοντικοί λόγοι	- 20 -
4.3	Η Χάραξη της Περιφερειακής Πολιτικής	- 22 -
4.4	Οι Ιδρυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης	- 24 -
5	Αξιολόγηση των Περιφερειακών Προγραμμάτων	- 27 -
5.1	Το Πρόγραμμα RIS	- 27 -
5.2	Το Πρόγραμμα RIS+	- 31 -
5.3	Το Πρόγραμμα Innovative Actions (Καινοτόμες Δράσεις)	- 32 -
5.3.1	Η αρχή	- 32 -
5.3.2	Επισκόπηση του θέματος.....	- 33 -
5.4	Το Πρόγραμμα Innovation Poles (Πόλοι Καινοτομίας)	- 35 -
5.5	Λόγοι Αποτυχίας των Περιφερειακών Προγραμμάτων Καινοτομίας.....	- 36 -
5.5.1	Άυλοι στόχοι.....	- 37 -
5.5.2	Πολυπλοκότητα των σχέσεων αιτίου-αποτελέσματος	- 37 -
5.5.3	Συστημική φύση: σε οριζόντιο και κάθετο επίπεδο.....	- 38 -
5.5.4	Ενσωμάτωση	- 38 -
5.5.5	Δυναμισμός και ευελιξία.....	- 39 -
5.5.6	Η περιοχή ως "animateur"	- 39 -
6	Επίλογος – Συμπεράσματα	- 41 -
6.1	Παραρτήματα	- 43 -
6.1.1	Συγκέντρωση όλων των περιφερειών που έχουν εφαρμόσει τα προγράμματα ..	43 -
6.1.2	Πίνακες δεικτών σε περιφέρειες Νότιας Ευρώπης	- 49 -
6.1.3	Πίνακας δεικτών σε όμοιες περιφέρειες.....	- 98 -
6.1.4	Μελέτη τεσσάρων προγραμμάτων	- 109 -
6.2	Βιβλιογραφικές Αναφορές	- 114 -
6.2.1	Ηλεκτρονική Βιβλιογραφία	- 114 -
6.2.2	Ξένη Βιβλιογραφία	- 116 -

1 Πρόλογος

Αυτή η διπλωματική εργασία αποτελεί το αποκορύφωμα των σπουδών μου στο Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας του τμήματος Μηχανικών Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών¹ και επιχειρεί να εντοπίσει την καταλληλότητα των περιφερειακών δράσεων που σχετίζονται με την καινοτομία σε κεντρική και απομακρυσμένη κλίμακα, εξετάζοντας την περίπτωση περιφερειών που ξεκίνησαν καινοτόμες δραστηριότητες από χαμηλό αναπτυξιακό επίπεδο. Διασχύζοντας την Νότια Ευρώπη θα επιλέξουμε κάποιες περιφέρειες που θα αναφερθούμε παρακάτω, το παρόν έγγραφο αναλύει την κληρονομιά που απομένει στα περιφερειακά συστήματα από μια σειρά περιφερειακών προγραμμάτων καινοτομίας, οι κύριες προτεραιότητες των οποίων σχεδιάστηκαν κεντρικά χωρίς περιφερειακή διαβούλευση. Μετά από μια σύντομη παρουσίαση του πλαισίου ανάλυσης, εξετάζονται οι δράσεις τεσσάρων προγραμμάτων που εφαρμόστηκαν σε εθνικό επίπεδο από τη δεκαετία του 90 έως σήμερα. Αυτές οι δράσεις είναι η Περιφερειακή Στρατηγική Καινοτομίας (RIS), η Περιφερειακή Στρατηγική Καινοτομίας + (RIS +), οι Καινοτόμες Δράσεις και οι Πόλοι Καινοτομίας. Ως κατάληξη, τα προγράμματα αυτά μας επιβιβάζουν πως παρέχουν τα μέσα για τη δημιουργία ενός Περιφερειακού Συστήματος Καινοτομίας (RIS), ωστόσο δημιουργούν μια εξάρτηση από προγράμματα που χρηματοδοτούνται από το δημόσιο.

Ο σκοπός, επομένως, της συγκεκριμένης εργασίας είναι να ασχοληθεί με ένα θέμα, το οποίο έχει εξελιχθεί σε ένα βασικό και κυρίαρχης σημασίας ζήτημα της Ευρώπης, αυτό της Περιφερειακής Πολιτικής της ΕΕ². Η συγκεκριμένη πολιτική μεταβάλλεται συνεχώς από την γέννηση της μέχρι σήμερα, χαρακτηριστικό μιας υγιούς πολιτικής, που προσπαθεί να προσαρμοστεί στις συνθήκες και τις απαιτήσεις της εκάστοτε εποχής, έτσι ώστε να βελτιωθεί σε όρους αποτελεσματικότητας. Επιδίωξη της παρούσας μελέτης αποτελεί ιστορική και θεωρητική ανασκόπηση της Περιφερειακής Πολιτικής της ΕΕ και η παρουσίαση και κριτική της αποτελεσματικότητας της μέσω προγραμμάτων. Συνοπτικά, αρχικά, γίνεται μια προσπάθεια παρουσίασης των αιτιών που οδήγησαν σε αυτήν την πολιτική καθώς και η πορεία αυτής της πολιτικής και τα προγράμματα που εφαρμόστηκαν. Εν συνέχεια, παρουσιάζονται κάποια αποτελέσματα μέσα από την εφαρμογή των προγραμμάτων και κάποιοι δείκτες, οι οποίοι επιλέχθηκαν με βάση την πρόοδο των περιφερειών μέσα στον χρόνο, πιο συγκεκριμένα, σε περιφέρειες χωρών της Νότιας Ευρώπης.

Η διπλωματική εργασία στηρίζεται και αντλεί το θέμα από μια προγενέστερη μελέτη με ίδια θεματολογία. Αναφερόμαστε στο άρθρο "Αποτελεσματικότητα των Περιφερειακών Δραστηριοτήτων Καινοτομίας: Περιπτώσεις από μικρές, χαμηλής καινοτομικότητας Περιφέρειες" ("Effectiveness of Regional Innovation Actions: Cases from small, low-innovative regions"). Το συγκεκριμένο άρθρο επιχειρήσει να εντοπίσει την καταλληλότητα των περιφερειακών δράσεων που σχετίζονται με την καινοτομία σε κεντρική και απομακρυσμένη κλίμακα, εξετάζοντας την περίπτωση περιφερειών που ξεκίνησαν καινοτόμες δραστηριότητες από χαμηλό αναπτυξιακό επίπεδο. Χρησιμοποιώντας την περίπτωση δύο συγκεκριμένων περιφερειών στην Ελλάδα, το παρόν έγγραφο αναλύει την κληρονομιά που απομένει στα περιφερειακά συστήματα από μια σειρά περιφερειακών προγραμμάτων καινοτομίας, οι κύριες προτεραιότητες

¹ <https://uowm.gr>

² https://europa.eu/european-union/topics/regional-policy_el

των οποίων σχεδιάστηκαν κεντρικά χωρίς περιφερειακή διαβούλευση. Μετά από μια σύντομη παρουσίαση του πλαισίου ανάλυσης, εξετάζονται οι δράσεις τεσσάρων προγραμμάτων που εφαρμόστηκαν σε εθνικό επίπεδο από τη δεκαετία του 90 έως σήμερα. Αυτές οι δράσεις είναι η Περιφερειακή Στρατηγική Καινοτομίας (RIS), η Περιφερειακή Στρατηγική Καινοτομίας + (RIS +), οι Καινοτόμες Δράσεις και οι Πόλοι Καινοτομίας. Στο τέλος, τα προγράμματα αυτά μας επιβιβάζουν πως παρέχουν τα μέσα για τη δημιουργία ενός Περιφερειακού Συστήματος Καινοτομίας (RIS), ωστόσο δημιουργούν μια εξάρτηση από προγράμματα που χρηματοδοτούνται από το δημόσιο.

Η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία δομείται σε έξι κεφάλαια. Το **πρώτο** κεφάλαιο, αναλύει και παρουσιάζει το αντικείμενο και το κύριο ζητούμενο, το νόημα, μια μικρή αναφορά σε μια προγενέστερη έρευνα στο ίδιο ερευνητικό θέμα και τον τρόπο διάρθρωσης της εργασίας. Το **δεύτερο** κεφάλαιο είναι εισαγωγικό και αναφέρει κάποιες γενικές πληροφορίες για την ΕΕ καθώς και μια αναφορά στο πρόγραμμα RIS. Το **τρίτο** κεφάλαιο αναφέρει την μεθοδολογική προσέγγιση της παρούσας εργασίας. Το **τέταρτο** κεφάλαιο ασχολείται με την προσπάθεια ορισμού της έννοιας της Περιφερειακής Πολιτικής και την κατηγοριοποίηση των προβλημάτων που εμφανίζονται σε περιφερειακό επίπεδο. Μια μικρή αναφορά στην ιστορική αναδρομή της Περιφερειακής Πολιτικής ήταν σημαντική προσθήκη σε αυτό το κεφάλαιο και πως αυτή έχει χαραχθεί στον χρόνο καθώς και αναφορά στους ιδρυτές της ΕΕ. Τα προγράμματα μας εκθέτονται και κρίνονται εξονυχιστικά, με έννοια θετική, στο **πέμπτο** κεφάλαιο. Επιπλέον, αναφερόμαστε στους λόγους αποτυχίας των προγραμμάτων στην περίοδο εφαρμογής τους. Στο **έκτο** κεφάλαιο υποδεικνύεται ο επίλογος και αναλυτικά συμπεράσματα. Επίσης, υπάρχει παράρτημα με πολλούς αναλυτικούς και λεπτομερείς πίνακες καθώς και η βιβλιογραφία. Στο παράρτημα υπάρχουν πίνακες με όλες τις περιφέρειες των χωρών στις οποίες γίνεται η εφαρμογή των προγραμμάτων καθώς και οι πίνακες με τους δείκτες.

Λέξεις κλειδιά:

- 1. Περιφερειακά Συστήματα Καινοτομίας**
- 2. Περιφερειακές Στρατηγικές Καινοτομίας**
- 3. Πολιτική Καινοτομίας**

Abstract

This thesis is the culmination of my studies at the Department of Information Technology and Telecommunications in Western Macedonia University and attempts to identify the relevance of regional innovation-related actions on a central and remote scale by looking at regions that started innovative activities from a low Development level. In Southern Europe we will choose some regions that will be discussed below. This document analyzes the inheritance of regional systems by a series of regional innovation programs, the main priorities of which were designed centrally without regional consultation. After a brief presentation of the analysis framework, the actions of four programs implemented at national level from the 1990s to the present day are examined. These actions are the Regional Innovation Strategy (RIS), the Regional Innovation Strategy + (RIS +), Innovative Actions and Poles of Innovation. As a conclusion, these programs confirm that they provide the means to create a Regional Innovation System (RIS), but they create a dependency on publicly funded programs.

The purpose of this work is therefore to deal with a subject that has evolved into an important issue of Europe, that of the EE's Regional Policy. This policy has been constantly changing since her birth. A sound policy that seeks to adapt to the conditions and requirements of the time so that it improves in terms of efficiency. The aim of this study is a historical and theoretical review of the EE Regional Policy and the presentation and critique of its effectiveness through programs. In summary, initially, an attempt is made to present the causes that have led to this policy as well as the course of this policy and the programs implemented. Then some results are presented through the implementation of the programs and some indicators, which have been selected on the basis of the progress of the regions over time, in particular in regions of southern European countries.

There is an earlier study on which this work was based. We refer to the article "Effectiveness of Regional Innovation Actions: Cases of Small, Low Innovative Regions". This paper attempts to identify the suitability of centrally and remotely designed innovation-related regional actions, examining the case of regions that started innovative activities from a low development level. Using the case of two Greek regions, the present paper analyses the legacy left to the regional systems by a series of regional innovation programmes, whose main priorities were designed centrally without any regional consultation. After a brief presentation of the analysis framework, it discusses the actions of four programmes that were implemented in the two cases from 1997 until 2008, namely, the Regional Innovation System (RIS), Regional Innovation Strategy + (RIS+), Innovative Actions, and Innovation Poles. The findings suggest that these programmes often provide the means for generating the first steps towards the creation of a RIS; however they create a dependency on publicly funded programmes. Furthermore, the actors, instead of identifying regional needs and priorities, often direct their applications and actions to the centrally designed priorities, without a systemic view of the industrial and developmental needs of the region. Evidently, this leads to fragmented actions and the inability to sustain those actions after the completion of the programmes.

This thesis is structured in six chapters. The **first** chapter describes the subject, the purpose, a small reference to an earlier research on the same research topic and the way

in which work is structured. The **second** chapter is introductory and gives some general information about the EE as well as a reference to the RIS program. The **third** chapter mentions the methodological approach of this paper. The **fourth** chapter deals with the attempt to define the concept of Regional Policy and the categorization of problems at the regional level. In addition, a historical overview of Regional Policy takes place and how it has been mapped over time as well as a reference to EE founders. Our programs are exhibited and judged thoroughly, in a positive sense, in the **fifth** chapter. In addition, we refer to the reasons for the failure of the programs during their implementation period. In the **sixth** chapter there is an epilogue and many analytical conclusions about the research. There is also an annex with many detailed tables as well as bibliography. The annex contain tables with all the regions of the countries where the programs are being implemented and tables with the indicators.

Keywords:

1. **Regional Innovation Systems**
2. **Regional Innovation Strategies**
3. **Innovation Policy**

2 Εισαγωγή

Η μη σταθερότητα της ανάπτυξης οδήγησε τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας όπως πανεπιστήμια και ιδρύματα, σε επίπεδο θεωρητικής διερεύνησης και εξέτασης των αιτιών για την κατάστρωση μιας στρατηγικής για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ανάπτυξης. Το εν λόγω πρόβλημα αποκτά περαιτέρω και ευρωπαϊκή διάσταση καθώς πορεία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και οι συνεχείς διευρύνσεις³ της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) το έχουν επαναφέρει ως ευρωπαϊκό πρόβλημα που αναγορίζεται ως «η κληρονομιά των επιμέρους κρατών» και στο οποίο οφείλει η ΕΕ να δώσει απαντήσεις (Σκιαδάς, 2009).

Η ΕΕ απέχει πολύ από το να αποτελεί ένα ενιαίο σύνολο καθώς οι περιφερειακές διαφορές μέσα στα όρια της εμφανίζονται με πολλές μορφές όπως, στα επίπεδα πληθυσμιακής και οικονομικής ανάπτυξης, στις ευκαιρίες απασχόλησης και στο μεταναστευτικό ισοζύγιο. Ωστόσο, οι περιφερειακές ανισότητες, σύμφωνα με τα δεδομένα που έχουμε στη διάθεση μας, έχουν μεγαλύτερη ένταση σε κοινοτικό παρά σε εθνικό επίπεδο (Γιώτη – Παπαδάκη, 2004).

Η ΕΕ έχει έναν απώτερο σκοπό και αυτός είναι να μειώσει τις διαφορές και ανισότητες σε θέματα οικονομικής και κοινωνικής φύσης, το οποίο επιδιώκει να γίνει μέσω της πολιτικής συνοχής. Το 2004 και το 2007 προστέθηκαν φτωχά κράτη μέλη και αυτό αύξησε τις ανισότητες αυτές. Η διαδικασία μείωσης των ανισοτήτων καθίσταται περισσότερο περίπλοκη ως αποτέλεσμα της απόφασης της ΕΕ να συνδέσει την πολιτική συνοχής με την επίτευξη των στόχων της ανάπτυξης.

Η ιδέα των περιφερειακών συστημάτων καινοτομίας έχει κερδίσει την προσοχή από τους διαμορφωτές πολιτικής και τους ακαδημαϊκούς ερευνητές από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 (Cooke 1992), που προέρχονται από δύο κύριους φορείς της θεωρίας και της έρευνας, την περιφερειακή επιστήμη και τα συστήματα καινοτομίας. Η έννοια δεν έχει γενικά ακόμα αποδεκτό ορισμό. Συνήθως νοείται ως σύνολο αλληλεπιδραστικών ιδιωτικών και δημόσιων συμφερόντων, επίσημων θεσμών και άλλων οργανισμών που λειτουργούν σύμφωνα με οργανωτικές και θεσμικές ρυθμίσεις και σχέσεις που ευνοούν τη δημιουργία, τη χρήση και τη διάδοση της γνώσης (Doloreux 2003). Ο Lundvall, ένας από τους πρώτους συγγραφείς που προώθησαν τη σκέψη για συστήματα καινοτομίας, ανέφερε την περιφερειοποίηση σε σχέση με την παγκοσμιοποίηση και αναφέρθηκε σε περιφερειακά δίκτυα. Ωστόσο, δεν πίστευε ότι μια περιφερειακή προοπτική για την καινοτομία θα μπορούσε να είναι τόσο χρήσιμη όσο και τα εθνικά συστήματα, ακόμη και σε σχέση με τέτοιες γεωγραφικά ενδεχόμενες διαδικασίες όπως η σιωπηρή ανταλλαγή γνώσεων (Lundvall 1992). Επισήμανε πως οι αλληλεπιδράσεις καινοτομίας που ενεργούν ανάμεσα στα κράτη-μέλη, εν αντιθέτως με αυτές που συμβαίνουν μέσα στις περιφέρειες, θα μπορούσαν να αποκτήσουν μεγαλύτερη σημασία σε σχέση με τις εθνικές. Κατά την ανάπτυξη αυτής της άποψης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε ήδη αναπτύξει και υλοποιήσει, μεταξύ άλλων, περιφερειακά τεχνολογικά σχέδια και προγράμματα RIS. Ο λόγος για αυτό ήταν

³ https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries_el

Η ΕΕ αποτελείται από 28 κράτη μέλη που συνιστούν μια κοινότητα και μια εσωτερική αγορά περίπου 501 εκατομμυρίων πολιτών, γεγονός που αυξάνει οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες μεταξύ των κρατών.

ακριβώς η αδυναμία των εθνικών συστημάτων καινοτομίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) να παράγουν ποσοστά καινοτομίας συγκρίσιμα με εκείνα των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής (CEC 1995).

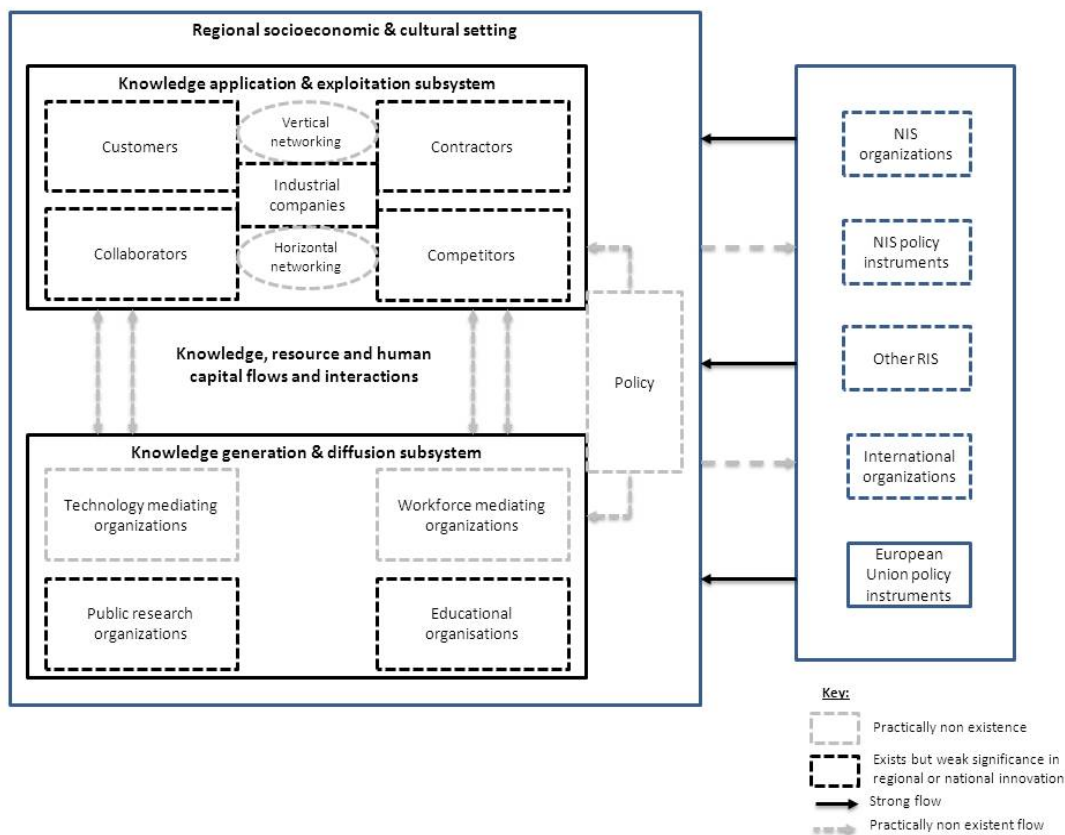
Η γνωστικότητα της έννοιας των συστημάτων καινοτομίας σε περιφερειακό επίπεδο συνδέεται στενά με την εμφάνιση περιφερειακά αναγνωρίσιμων κόμβων ή ομάδων βιομηχανικής δραστηριότητας καθώς και με την αύξηση των περιφερειακών πολιτικών καινοτομίας όπου η περιοχή θεωρείται ως η καταλληλότερη κλίμακα για να διατηρηθεί η μάθηση της οικονομίας με βάση την καινοτομία (Asheim and Isaksen 1997)⁴. Συνεπώς, η περιφερειακή επιστημονική βιβλιογραφία ασχολείται τόσο με το ρόλο της εγγύτητας, δηλαδή με τα οφέλη που προκύπτουν από τα πλεονεκτήματα τοπικής προσαρμογής και τη χωρική συγκέντρωση, όσο και με τα σύνολα κανόνων, συμβάσεων και κανόνων με εδαφική επικράτηση, μέσω των οποίων λαμβάνει χώρα η διαδικασία δημιουργίας και διάδοσης γνώσεων (Lung 1999). Με άλλα λόγια, ένα περιφερειακό σύστημα χαρακτηρίζεται από τη συνεργασία σε δραστηριότητες καινοτομίας μεταξύ επιχειρήσεων και τη δημιουργία και τη διάδοση γνώσεων από οργανισμούς, όπως πανεπιστήμια, εκπαιδευτικούς οργανισμούς κλπ., καθώς και την κουλτούρα που υποστηρίζει την καινοτομία και επιτρέπει τόσο στις επιχειρήσεις όσο και στα συστήματα να εξελιχθούν με την πάροδο του χρόνου.

Οι προσανατολισμένες θεωρίες στα συστήματα καλύπτουν ένα ευρύτερο φάσμα θεμάτων που σχετίζονται με την περιφερειακή ανταγωνιστικότητα, εστιάζοντας στην περιφερειακή διαφοροποίηση και τη θεσμική μάθηση. Η θεωρία της οικονομικής ανάπτυξης, από τον Schumpeter, υπογράμμισε το ρόλο της οικονομικής αλλαγής με γνώμονα την τεχνολογία, εξηγώντας τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη (Schumpeter 1934)⁵. Το εμπνευσμένο έργο του Schumpeter πρόσφερε την ανάπτυξη μιας ευρείας σχολής σκέψης που ασχολείται με θέματα τεχνολογικής αλλαγής, οικονομικής ανάπτυξης και καινοτομίας. Όπως προκύπτει από τη νεο-Schumpeter και εξελικτική βιβλιογραφία, η εισαγωγή ριζικών ή βαθμιαίων καινοτομιών, τεχνολογικής διαρθρωτικής μετατροπής, θεσμικών αλλαγών, διάδοσης νέων τεχνολογιών και γνώσεων και, τέλος, επίσημων ή ανεπίσημων δεσμών μεταξύ των φορέων του συστήματος είναι βασικές προϋποθέσεις για ανάπτυξη (Nelson and Winter 1982, Lundvall and Borras 2005). Μέχρι το 1950 τόσο ο Mises όσο και ο Hayek είχαν κρυσταλώσει ξεχωριστές δηλώσεις σχετικά με τις διαφωνίες τους με την επικρατούσα μικροοικονομία υποστηρίζοντας ότι η εξήγηση και η επεξεργασία της έννοιας Walrasian της γενικής ισορροπίας στην οποία η οικονομία επιδιώκει έναν ατελείωτο και αμετάβλητο γύρο δραστηριότητας, όπως ο Walrasian Joseph Schumpeter εύστοχα αναφέρεται σε "κυκλική ροή", δεν προσφέρει ικανοποιητικό θεωρητικό πλαίσιο για την κατανόηση του τι συμβαίνει στις οικονομίες της αγοράς (Kirzner 1997). Η εξισορρόπηση, είναι ένα σημαντικό αγαθό που περιλαμβάνεται, ως μια συστηματική διαδικασία στην οποία οι συμμετέχοντες στην αγορά αποκτούν γνώση των πιθανών στάσεων ζήτησης και προσφοράς και, δεύτερον, βλέπει την κινητήρια δύναμη αυτής της συστηματικής διαδικασίας σε αυτό που περιγράφεται ως επιχειρηματική ανακάλυψη (Kirzner 1997, Mieszkowski και Kardas 2015). Φυσικά, στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και μέσα στη δεκαετία του 1990, τα «συστήματα καινοτομίας» εμφανίστηκαν ως μια νέα θεωρία. Το τελευταίο δημιουργεί μια σύνδεση μεταξύ της πολιτικής των φορέων καινοτομίας και της ικανότητας των επιχειρήσεων να

⁴ <https://cordis.europa.eu/pub/improving/docs/ser-isaksen-asheim-paper.pdf>

⁵ <http://compaso.eu/wp-content/uploads/2013/01/Compaso2012-32-Croituru.pdf>

καινοτομούν, γεγονός που με τη σειρά του επηρεάζει τον πλούτο ενός έθνους (Sundbo 1998, Edquist 1997). Αυτή η νέα θεωρία επιχειρεί περαιτέρω να προσδιορίσει τον κοινωνικό και οικονομικό αντίκτυπο της διαδικασίας που δημιουργεί την καινοτομία καθώς και τον αντίκτυπό της στους παράγοντες και την αλληλεπίδρασή τους σε ένα έθνος. Στην πραγματικότητα, αυτή η αλληλεξάρτηση γνώσης περιλαμβάνει, αρχικά, τη θεσμική αλληλεπίδραση μεταξύ των φορέων του συστήματος, όπως ερευνητικά ιδρύματα, πανεπιστήμια, επιχειρήσεις, κυβερνητικοί πράκτορες και φορείς και το προσωπικό τους. Τέλος, καλύπτει τα χαρακτηριστικά της αγοράς, όπως είναι η πολυπλοκότητα και το μέγεθος, καθώς και οι επιχειρηματικές δραστηριότητες, όπως οι εσωτερικές έρευνες, οι επενδύσεις σε νέες τεχνολογίες και οι νέες διαδικασίες σχεδιασμού και ανάπτυξης προϊόντων (Edquist 1997, OECD 1997, OECD 1999⁶, Lundvall 1992, Nelson 1993).

Σχήμα 1. Η κύρια δομή του Περιφερειακού Συστήματος Καινοτομίας.

⁶<http://www.oecd.org/sti/consumer/oecdguidelinesforconsumerprotectioninthecontextofelectroniccommerce1999.htm>

3 Μεθοδολογία Εργασίας

Η μεθοδολογία της εργασίας βασίζεται τόσο σε πρωτογενή όσο και σε δευτερογενή έρευνα, καθώς το μεγαλύτερο μέρος της έρευνας βασίζεται σε διεθνή βιβλιογραφία, αρθρογραφία από εξειδικευμένα άρθρα, ευρωπαϊκής κυρίως εμβέλειας, ενώ σημαντικό μέρος της ανάλυσης στηρίστηκε σε πρωτογενές υλικό της ΕΕ. Η έρευνα επικεντρώθηκε στο υλικό που παράγεται από τα σχετικά προγράμματα που εφαρμόζονται στις Περιφέρειες, συγκεκριμένα τις RIS, RIS +, τις Καινοτόμες Δράσεις και τους Πόλους Καινοτομίας. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για τη διεξαγωγή της έρευνας ήταν η τεκμηριωμένη θεωρία και οι τεχνικές της, δηλαδή η υπάρχουσα ανάλυση κειμένου και η κωδικοποίηση.

Συγκεκριμένα, η εργασία περιλαμβάνει ανασκόπηση της περιφερειακής πολιτικής καινοτομίας που εφαρμόστηκε στις προαναφερόμενες περιφέρειες στο πλαίσιο των RIS, των RIS +, των Καινοτόμων Δράσεων και των Πόλων Καινοτομίας. Λαμβάνοντας υπόψη όλες τις δράσεις που αναπτύχθηκαν από τα εξεταζόμενα προγράμματα, εντοπίσαμε έξι τομείς στους οποίους οι δραστηριότητες καινοτομίας μπορούν να υλοποιηθούν προκειμένου να μελετηθεί η τάση κάθε περιφέρειας να εμπλακεί στην καινοτόμο ανάπτυξη. Οι τομείς αυτοί είναι:

1. δράσεις κατάρτισης,
2. εκπαίδευσης και διάδοσης,
3. περιβάλλον,
4. ενέργεια,
5. μεταφορές και
6. τουρισμό.

Οι περιφέρειες που επιλέχθηκαν για τη μελέτη ήταν οι πέντε προαναφερόμενες της Νότιας Ευρώπης έτσι ώστε να υπάρχει μια αντιστοιχία με τα στοιχεία της περιφέρειας της Ελλάδας. Έχει γίνει επιλογή κάποιων δεικτών για τη σωστή ανάλυση και σύγκριση. Κύριος σκοπός μας είναι να υπάρχει ανάπτυξη σε κάθε περιφέρεια όσον αφορά την τιμή του δείκτη και στη χειρότερη περίπτωση να μείνει σταθερή ή να πέσει ελαφρώς ανάλογα πάντα και με τη μορφή της τιμής είτε είναι ποσοστό, είτε φυσικός αριθμός. Η κύρια πράξη μας, μόλις ολοκληρωθεί ο πίνακας με τους δείκτες, είναι να βγάλουμε έναν μέσο όρο από τα τρία πρώτα χρόνια εφαρμογής και έναν από τα τρία τελευταία έτσι ώστε να βγεί η διαφορά και να μπορούμε να συγκρίνουμε τις αλλαγές στις τιμές των δεικτών και το επίπεδο ανάπτυξης. Η σύγκριση αυτή γίνεται από τους μέσους όρους των τριών πρώτων και τριών τελευταίων χρόνων για να δούμε αν με το πέρασμα των χρόνων η περιφέρεια έχει αύξηση στην τιμή της ή μείωση.

Ανάλυση των δεικτών:

1. Στον πρώτο δείκτη γενικά υπάρχει μια τάση αύξησης στις περιφέρειες μας. Συγκεκριμένα Principado de Asturias έχουμε αύξηση 5,6, Nord - Pas-de-Calais 4,8, Δυτική Μακεδονία 45,1, Calabria -0,6 και Norte 7,7. Ο δεύτερος δείκτης κινείται αυξητικά. Συγκεκριμένα Principado de Asturias έχουμε αύξηση 15,1, Nord - Pas-de-Calais 13,1, Δυτική Μακεδονία 7,6, Calabria 3,5 και Norte 10,9.
2. Στον τρίτο δείκτη γενικά υπάρχει μια τάση αύξησης στις περιφέρειες μας. Συγκεκριμένα Principado de Asturias έχουμε αύξηση 4934, Nord - Pas-de-Calais 4566, Δυτική Μακεδονία 2733, Calabria 1933 και Norte 4367. Ο

- τέταρτος δείκτης δημιουργεί μια μικρή μείωση στις περιφέρειες μας. Συγκεκριμένα Principado de Asturias έχουμε μείωση -0,2, Nord - Pas-de-Calais 5,1, Δυτική Μακεδονία -1,4, Calabria -7,5 και Norte -0,5.
3. Στον πέμπτο δείκτη γενικά υπάρχει μια μικρή μείωση στις περιφέρειες μας. Συγκεκριμένα Principado de Asturias έχουμε μείωση -2, Nord - Pas-de-Calais -5,33, Δυτική Μακεδονία -9, Calabria -9,67 και Norte 1,33. Αυξητικά λειτουργεί ο έκτος δείκτης στις περιφέρειες μας. Συγκεκριμένα Principado de Asturias έχουμε αύξηση 0,53, Nord - Pas-de-Calais - 0,59, Δυτική Μακεδονία 1,075, Calabria 0,26 και Norte 1,12.
 4. Στον έβδομο δείκτη γενικά υπάρχει μια τάση αύξησης στις περιφέρειες μας. Συγκεκριμένα Principado de Asturias έχουμε αύξηση 16,3, Nord - Pas-de-Calais 2,4, Δυτική Μακεδονία 69,5, Calabria 17,5 και Norte 54,8. Ο όγδοος δείκτης δημιουργεί μια τάση αύξησης στις περιφέρειες μας. Συγκεκριμένα Principado de Asturias έχουμε αύξηση 95,5, Nord - Pas-de-Calais 95,8, Δυτική Μακεδονία 0, Calabria 50,4 και Norte 160,9.
 5. Στον ένατο δείκτη γενικά υπάρχει μια μικρή μείωση στις περιφέρειες μας. Συγκεκριμένα Principado de Asturias έχουμε 7, Nord - Pas-de-Calais -1,8, Δυτική Μακεδονία -15,2, Calabria -3,9 και Norte 11,2. Στον δέκατο δείκτη γενικά υπάρχει μια αύξηση στις περιφέρειες μας. Συγκεκριμένα Principado de Asturias έχουμε 5651,00, Nord - Pas-de-Calais 24513,00, Δυτική Μακεδονία 840,00, Calabria 4756,00 και Norte 10521,00.

Οι πίνακες με τα αποτελέσματα των παραπάνω δεικτών περιλαμβάνονται στο παράρτημα της εργασίας, κεφάλαιο 6.1.2 – Πίνακας 22. Επίσης υπάρχουν διαγράμματα για καλύτερη κατανόηση. Στους πίνακες από 43 έως 47 υπάρχουν αυτά τα διαγράμματα, κεφάλαιο 6.1.3.

4 Η Περιφερειακή Πολιτική Καινοτομίας

4.1 Ορισμός της καινοτομίας και της περιφερειακής πολιτικής

Πηγή: Wikipedia

Ως καινοτομία⁷ ορίζεται η νέα και πρωτοποριακή ιδέα για την υλοποίηση κάποιου πράγματος ή η νέα διαδικασία αυτής της υλοποίησης, καθώς επίσης και η εφαρμογή νέων εφευρέσεων ή ανακαλύψεων για την πραγματοποίηση κάποιου αποτελέσματος. Συχνά ο όρος χρησιμοποιείται σε οικονομικό/επιχειρηματικό/εμπορικό πλαίσιο.

Συνδέεται με την έρευνα και την ανάπτυξη, ειδικά στο χώρο των επιχειρήσεων, με τα αντίστοιχα τμήματα (R&D, Research and Development). Στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ)⁸, η καινοτομία είναι ο κύριος στόχος ο οποίος πρέπει να επιτευχθεί μέσα από τα προγράμματα συνεργασίας μεταξύ διακρατικών εταιρών. Η καινοτομία στην Ε.Ε. μετράται με το Innovation Scorecard, που ξεκίνησε σαν θεσμός το 2006. Η καινοτομία μετράται με δείκτες, οι οποίοι συσταδοποιούνται σε κατηγορίες. Συνάφεια με εμπειρία, μάθηση και ανάπτυξη. Στο πλαίσιο αυτό, η καινοτομία πηγαινει πέρα από την Έρευνα και την Τεχνολογική Ανάπτυξη και καλύπτει μια σειρά από δραστηριότητες που είναι μεταξύ άλλων η μεταφορά τεχνολογίας, ο σχεδιασμός, η ποιοτική διασφάλιση και ο έλεγχος, η οργάνωση, οι εκπαίδευση και οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες⁹.

Οι σύγχρονες οικονομίες βρίσκονται σε μία φάση μεταλλαγής από βιομηχανικές σε μεταβιομηχανικές, οικονομίες που στηρίζονται ολοένα και περισσότερο στην παραγωγή, διανομή και χρήση γνώσης και πληροφορίας. Κύριος υποκινητής πλέον της παραγωγικότητας και της οικονομικής ανάπτυξης είναι η τεχνολογία και η ανάπτυξη αυτής. Οι νέες τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών σε συμφωνία με την καινοτομία δημιουργούν νέα και καλύτερα προϊόντα και υπηρεσίες και αλλάζουν τη διάρθρωση της οικονομίας.

Η αλματώδης προώθηση και αξιοποίηση της τεχνολογίας στις παραγωγικές αλλά και σε πολλές κοινωνικές διαδικασίες καθώς και η κατάργηση των προστατευτικών συνόρων για το εμπόριο, τις επενδύσεις και την ενεργοποίηση των κεφαλαίων, ευνοούν τις εθνικές οικονομίες και μειώνουν το πρόβλημα της παγκόσμιας οικονομίας όπου αυτό έχει πρόβλημα. Οι ανταγωνιστικές πιέσεις που φέρνει η παγκοσμιοποίηση αυξάνουν τις επενδύσεις, την καινοτομία και την οικονομική αποδοτικότητα, τη διεθνή διάχυση της τεχνολογίας, και οδηγούν σε μεγαλύτερους ρυθμούς ανάπτυξης και υψηλότερα εισοδήματα.

Η παγκοσμιοποίηση μέσα από την εφαρμογή της μπορεί να επηρεάσει αρνητικά τους ανειδίκευτους εργάτες όσο και επιχειρήσεις και βιομηχανίες ευάλωτες στον διεθνή ανταγωνισμό. Ωστόσο, τα οφέλη για τις οικονομίες και τις κοινωνίες στην ψηφιακή

⁷ <https://el.wikipedia.org/wiki/Καινοτομία>

⁸ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=CELEX%3A32013R1287>

⁹ https://el.wikipedia.org/wiki/Χρηματοοικονομικές_υπηρεσίες

εποχή ανήκουν στους πρωτοπόρους, και επιτυχημένες εφαρμογές για αποκόμιση οφέλους με ταυτόχρονο περιορισμό του κόστους είναι αυτές οι οποίες λειτουργούν σε μέγιστο βαθμό την ανοικτή οικονομία και προσαρμοστικότητα που στηρίζεται σε ευρεία συναίνεση για αλλαγή.

Σήμερα καμία επιχείρηση δεν μπορεί να αγνοήσει την πληροφορική γιατί αυτό θα σήμαινε ότι αγνοεί μία δύναμη με την οποία μπορεί να καλυτερεύσει τις υπηρεσίες της, να διευρύνει τις αγορές της, να αυξήσει τα κέρδη της ή αντίθετα να θέσει σε κίνδυνο την επιβίωσή της. Οι επιχειρήσεις εκείνες που καταφέρνουν να συνδυάσουν αρμονικά την πληροφορική με τη συνολική επιχειρηματική τους στρατηγική έχουν τις περισσότερες πιθανότητες επιβίωσης, ανάπτυξης και αύξησης της απασχόλησης. Στην Κοινωνία της Πληροφορίας, η ανάπτυξη και η ανταγωνιστικότητα βασίζονται στην αφομοίωση και χρήση νέων τεχνολογιών. Τα κέρδη ανήκουν στους πρωτοπόρους, οι επιχειρήσεις και τα κράτη που θα αξιοποιήσουν τα νέα εργαλεία παραγωγής θα αποκομίσουν και τα περισσότερα οφέλη.

Χρειάζεται συνεπώς δράση και από την πολιτεία και από τον ιδιωτικό τομέα για να μετατραπεί ο κίνδυνος της τεχνολογικής ανεργίας και παρακμής σε ευκαιρία για πλήρη απασχόληση και ευημερία. Η δράση πρέπει να βασίζεται στην υποδομή νέων τεχνολογιών για την ανάπτυξη του εμπορίου και της βιομηχανίας. Η θεμελιακή αυτή αρχή προσφέρει τη δυνατότητα για αναβάθμιση των επιχειρήσεων, ως προς την προστιθέμενη αξία που προσφέρουν και τη διασύνδεση με τις νέες διεθνείς αγορές για τη διάθεση των αγαθών και των υπηρεσιών τους.

Οι μεσολαβήσεις οι οποίες χρησιμοποιούνται είναι:

Κίνητρα για την εισαγωγή και εκμετάλλευση καινοτόμων εφαρμογών πληροφορικής στην μεταποίηση και τις υπηρεσίες εφ' όσον έχουν υψηλό ρίσκο, επιτρέπουν αναδιοργάνωση των επιχειρήσεων και παροχή νέων υπηρεσιών/προϊόντων στα πλαίσια επιχειρηματικού σχεδίου.

Ρίσκο και ανάγκη πρωτιάς στη δημιουργικότητα του ηλεκτρονικού περιεχομένου το οποίο θα περιλαμβάνει εφαρμογές που συνδέουν ή χρησιμοποιούν επιχειρήσεις του ίδιου κλάδου μεταξύ τους για εξασφάλιση κοινών προδιαγραφών, προτύπων, κλπ.

Όροι για καλύτερη διασύνδεση του εκπαιδευτικού συστήματος και των επιχειρήσεων για αποτελεσματικότερη εξειδικευμένη εκπαίδευση στην πληροφορική και πιο ορθολογιστική αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού.

Ο τομέας στον οποίο μπορεί κατεξοχήν να συμβάλει η ανάπτυξη της Κοινωνίας της Πληροφορίας, είναι αυτός της περιφερειακής πολιτικής. Διότι έχει μεγαλύτερη σημασία η απελευθέρωση από τους γεωγραφικούς περιορισμούς που υπόσχονται οι νέες τεχνολογίες; Οι απομακρυσμένοι «πλησιάζουν» το κέντρο, όσοι είναι απομονωμένοι έχουν τη δυνατότητα να συμμετάσχουν, η «μετακίνησης» από και προς δύσκολες περιοχές μειώνεται, όσοι δεσμεύονται από την έλλειψη τοπικών ευκαιριών έχουν στη διάθεσή τους όχι μόνον εθνικούς αλλά και παγκόσμιους πόρους, οι μικροί μπορούν να ανταγωνιστούν τους μεγάλους από την περιφερειακή ανάπτυξη στην ισότιμη συμμετοχή. Τα δίκτυα τηλεπικοινωνιών και οι συναφείς υπηρεσίες αναδεικνύονται ήδη σε ρόλο ισοδύναμο με τις συνηθισμένες συγκοινωνιακές υποδομές, όπως οι αυτοκινητόδρομοι, το σιδηροδρομικό δίκτυο και οι λιμενικές

εγκαταστάσεις. Η ίδια η φύση της νέας τεχνολογίας, που αποδεσμεύει από τοπικούς και γεωγραφικούς περιορισμούς, προσφέρει την αφορμή για δραστικό μετασχηματισμό του οικονομικού και κοινωνικού γίνεσθαι. Στο πλαίσιο αυτό, δεν τίθεται πλέον θέμα «περιφερειακής ανάπτυξης» με την καθιερωμένη έννοια του όρου, αλλά ισότιμης συμμετοχής όλων στον παγκόσμιο χώρο, όπου αναδεικνύονται νέες δομές, υπηρεσίες και φορείς.

Με την έννοια της Περιφερειακής Ανάπτυξης¹⁰, ορίζουμε την αναγκαιότητα σύγκλησης των διαφόρων περιοχών μιας χώρας προς τον εθνικό μέσο όρο ενός ή περισσότερων κριτηρίων τα οποία ή ορίζονται από τους φορείς άσκησης πολιτικής της χώρας (εκ των άνω ανάπτυξη – top down development) ή είναι το αποτέλεσμα διεργασιών και λαϊκών απαιτήσεων που εκκινούν από την βάση (εκ των κάτω ανάπτυξη – bottom up development) και υπαγορεύονται (πολλές φορές επιβάλλονται) προς τα άνω. Όπως θα φανεί στη συνέχεια, στην ανάλυση των προβλημάτων της περιφερειακής ανάπτυξης κυριαρχεί πάντοτε η σχέση αντιπαράθεσης αποτελεσματικότητας και ισότητας.

Περιφερειακή Πολιτική είναι η προσπάθεια, δηλαδή η λήψη μέτρων για την βελτίωση της γεωγραφικής κατανομής των οικονομικών δραστηριοτήτων, η οποία θα οδηγήσει στην προσέγγιση (ή και ακόμα την εξομοίωση) του επιπέδου ζωής των κατοίκων διαφορετικών περιοχών σε μια χώρα ή σε μια ομάδα χωρών, λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερόμενα κριτήρια. Ρόλος της Περιφερειακής Πολιτικής είναι να ικανοποιήσει δύο αλληλοσυσχετιζόμενους (και πολλές φορές αλληλοσυγκρουόμενους) στόχους : την οικονομική ανάπτυξη και την βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Ταυτόχρονα συνιστά έκφραση αλληλεγγύης, καθώς η στήριξη προορίζεται κυρίως για τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες.

Η περιφερειακή πολιτική¹¹ αποτελεί έναν από τους τομείς χάραξης κυβερνητικής πολιτικής που δύσκολα επιδέχεται σαφή ορισμό λόγω της πολυπλοκότητας της φύσης της. Η περιφερειακή πολιτική είναι μια πολιτική στρατηγικών επενδύσεων σε όλες τις περιφέρειες και τις πόλεις της ΕΕ, η οποία αποσκοπεί στην τόνωση της οικονομικής τους ανάπτυξης και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων. Ταυτόχρονα συνιστά έκφραση αλληλεγγύης, καθώς η στήριξη προορίζεται κυρίως για τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες.

Πηγή: Eurostat

Η χρηματοδότηση στο πλαίσιο της περιφερειακής πολιτικής της ΕΕ επικεντρώνεται σε 4 προτεραιότητες¹²:

- Έρευνα και καινοτομία
- Τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών
- Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων
- Μετάβαση προς μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών

¹⁰ http://ec.europa.eu/regional_policy/index.cfm/el/funding/erdf/

¹¹ https://europa.eu/european-union/topics/regional-policy_el
http://ec.europa.eu/regional_policy/el/policy/what/investment-policy/

¹² https://europa.eu/european-union/topics/regional-policy_el

Η περιφερειακή πολιτική φέρνει αποτελέσματα. Την περίοδο 2007-2012 βοήθησε τις χώρες της ΕΕ:

- Να δημιουργήσουν 769.000 θέσεις εργασίας
- Να επενδύσουν 225.000 μικρότερες επιχειρήσεις
- Να χρηματοδοτήσουν 72.000 ερευνητικά σχέδια
- Να επεκτείνουν τα ευρυζωνικά δίκτυα σε 5 επιπλέον εκατομμύρια πολίτες της ΕΕ
- Να βελτιώσουν την ποιότητα ζωής στις πόλεις χάρη σε 11.000 διαφορετικά προγράμματα.

Η περιφερειακή πολιτική υλοποιείται μέσα από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ταμείο Συνοχής¹³. Οι εθνικές και περιφερειακές αρχές, από κοινού με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, είναι υπεύθυνες για την καθημερινή διαχείριση των πόρων. Αυτές οι Διαχειριστικές Αρχές¹⁴ επιλέγουν, χρηματοδοτούν και παρακολουθούν προγράμματα που ανταποκρίνονται καλύτερα στις τοπικές ανάγκες. Παρέχουν επίσης πληροφορίες για χρηματοδοτικές δυνατότητες σε δυνητικούς, όπως:

- Δημόσιους φορείς
- Ιδιωτικό τομέα
- Πανεπιστήμια
- Ενώσεις και μη κυβερνητικές οργανώσεις

¹³ https://europa.eu/european-union/topics/regional-policy_el

¹⁴ https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/sites/maritimeaffairs/files/docs/body/marine-knowledge-2020-green-paper_el.pdf
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_clld_local_actors_el.pdf

4.2 Κατηγοριοποίηση Περιφερειακών Προβλημάτων

Τρεις μεγάλες κατηγορίες:

- Οικονομικοί λόγοι
- Κοινωνικοπολιτικοί λόγοι
- Περιβαλλοντικοί λόγοι

4.2.1 Οικονομικοί λόγοι

- Δυνάμωση της αγοράς
- Πλήρης απασχόληση των συντελεστών της παραγωγής ή πρόληψη της υποαπασχόλησής τους
- Οικονομική μεγέθυνση των πόρων και ανακατανομή τους
- Πρόληψη πληθωριστικών πιέσεων
- Χωροθέτηση των επιχειρήσεων
- Το κόστος συμφόρησης των αστικών κέντρων
- Ενδυνάμωση της σταθερότητας των περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οι ανισότητες ανάμεσα στις περιφέρειες δεν μπορεί να διορθωθεί από τον μηχανισμό των δυνάμεων. Τα ποσοστά ανεργίας διατηρούνται λόγω χαμηλής κινητικότητας των πόρων και του εργατικού δυναμικού. Σύμφωνα με το κοινωνικό σύνολο οι επιχειρήσεις φτιάχνουν την χωροθέτησή τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα μέρη που έχουν πλεονεκτήματα να προτιμώνται από επιχειρηματίες. Η περιφερειακή ανισορροπία ευνοεί τον κορεσμό στις περιφέρειες το οποίο επιφέρει αρνητικές και καταστροφικές συνέπειες.

4.2.2 Κοινωνικοπολιτικοί λόγοι

- Περιφερειακή ανεργία
- Δίκαιη διανομή του εισοδήματος
- Ενδυνάμωση των προτύπων της κοινωνίας και του πολιτισμού
- Πολιτική οργάνωση και ενεργοποίηση της συμμετοχής του πληθυσμού

Η ανεργία που εμφανίζεται σε μια περιφέρεια είναι ο κύριος λόγος για ανάπτυξη. Η έλλειψη απασχόλησης προκαλεί οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα. Το εισόδημα θα επηρεάζεται από την χωροταξική ισότητα. Η κουλτούρα και οι πολιτιστικές αξίες κάθε περιφέρειας διαμορφώνουν το κοινωνικό περιφερειακό πρότυπο, το οποίο είναι μοναδικό για κάθε περιφέρεια.

4.2.3 Περιβαλλοντικοί λόγοι

- Προστασία και απορρύπανση του περιβάλλοντος
- Βιώσιμη (αιεφόρος) ανάπτυξη

Σύμφωνα με έναν αναπτυξιακό νόμο αναφέρθηκε η ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος και έγινε λόγος για μείωση της ρύπανσης του εδάφους, του υπέδαφους, των υδάτων και της ατμόσφαιρας. Πρώτα θα συμμετέχουν οι περιφέρειες με υπερπληθυσμό.

Πηγή : Wikipedia

Με τον όρο βιώσιμη (αιεφόρο) ανάπτυξη¹⁵ αναφερόμαστε στην οικονομική ανάπτυξη που σχεδιάζεται και υλοποιείται λαμβάνοντας υπόψη την προστασία του περιβάλλοντος και τη βιωσιμότητα. Γνώμονας της αιεφορίας είναι η μέγιστη δυνατή απολαβή αγαθών από το περιβάλλον, χωρίς όμως να διακόπτεται η φυσική παραγωγή αυτών των προϊόντων σε ικανοποιητική ποσότητα και στο μέλλον. Η βιώσιμη ανάπτυξη προϋποθέτει ανάπτυξη των παραγωγικών δομών της οικονομίας παράλληλα με τη δημιουργία υποδομών για μία ευαίσθητη στάση απέναντι στο φυσικό περιβάλλον και στα οικολογικά προβλήματα (όπως ορίζουν παραδοσιακές επιστήμες σαν τη γεωγραφία). Η βιωσιμότητα υπονοεί ότι οι φυσικοί πόροι υφίστανται εκμετάλλευση με ρυθμό μικρότερο από αυτόν με τον οποίον ανανεώνονται, διαφορετικά λαμβάνει χώρα περιβαλλοντική υποβάθμιση. Θεωρητικά, το μακροπρόθεσμο αποτέλεσμα της περιβαλλοντικής υποβάθμισης είναι η ανικανότητα του γήινουοικοσυστήματος να υποστηρίξει την ανθρώπινη ζωή (οικολογική κρίση).

Ο Rostow (1960) ανέπτυξε μια θεωρία για την Οικονομική Ανάπτυξη. Ο Rostow δεν περιλαμβάνει στο υπόδειγμά του τη χωρική διάσταση και υποστηρίζει ότι μια οικονομία εξελίσσεται σε 5 στάδια και ότι κάθε στάδιο δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την ολοκλήρωση του επόμενου σταδίου.

Τα 5 αυτά στάδια είναι:

- Της παραδοσιακής κοινωνίας
- Των προϋποθέσεων για την απογείωση
- Της απογείωσης
- Της ωριμότητας
- Της μαζικής κατανάλωσης

Ο Rostow με τη θεωρία του θέλει τη δημιουργία ηγετικών κλάδων που προωθεί τη δημιουργία αντίστοιχα ηγετικών περιφερειών με συνέπεια να ενθαρρύνει τις περιφερειακές ανισότητες. Η θεωρία του λοιπόν παρουσιάζει αδυναμίες διότι αρκείται στην περιγραφή οικονομικών και κοινωνικών συνθηκών του κάθε σταδίου και δεν αναλύει πως θα γίνει η μετάβαση από το ένα στο άλλο στάδιο. Επιπλέον, υποθέτει ότι η κατεύθυνση της ανάπτυξης είναι ανοδική, χωρίς να υπολογίσει ότι μπορεί να αλλάξει κατεύθυνση και να γίνει στάσιμη ή και οπισθοδρομική.

Ο Friedmann χρησιμοποιεί τις φάσεις της ανάπτυξης της οικονομίας προτείνοντας αντίστοιχα μέτρα περιφερειακής οικονομικής πολιτικής. Σύμφωνα με τον Friedmann υπάρχουν 4 φάσεις ανάπτυξης με κριτήριο την ποσοστιαία συμμετοχή της βιομηχανίας στο ΑΕΠ:

- Προβιομηχανική, με ποσοστό 0-10%
- Μεταβατική, με ποσοστό 10-25%

¹⁵ https://el.wikipedia.org/wiki/Αειφόρος_ανάπτυξη

- Βιομηχανική, με ποσοστό 25-50%
- Μεταβιομηχανική, με ποσοστό 50%, αλλά με φθίνουσα τάση.

4.3 Η Χάραξη της Περιφερειακής Πολιτικής¹⁶

Η περιφερειακή πολιτική υλοποιείται μέσω τριών βασικών ταμείων: Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ).

Μαζί με το Ευρωπαϊκό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας (ΕΤΘΑ), αποτελούν τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία (ΕΔΕΤ).

Τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία¹⁷ συμβάλλουν άμεσα στο Επενδυτικό Σχέδιο και τις προτεραιότητες της Επιτροπής. Η περιφερειακή πολιτική έχει ισχυρό αντίκτυπο σε πολλούς τομείς. Οι επενδύσεις βοηθούν να υλοποιηθούν πολλοί άλλοι στόχοι πολιτικής της ΕΕ και συμπληρώνει πολιτικές της ΕΕ, όπως εκείνες που σχετίζονται με την εκπαίδευση, την απασχόληση, την ενέργεια, το περιβάλλον, την ενιαία αγορά, την έρευνα και καινοτομία.

Παρακάτω παραθέτουμε τις περιφερειακές πολιτικές με χρονολογική σειρά εμφάνισης.¹⁸

➤ **1957-1987**

- 1957 – εισαγωγή της περιφερειακής πολιτικής στη συνθήκη της Ρώμης με την οποία ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
- 1968 – δημιουργία της Γενικής Διεύθυνσης Περιφερειακής Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής
- 1975 – ίδρυση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ)

➤ **1988-1992**

- 1988 – στο πλαίσιο της διαδικασίας προσαρμογής μετά την προσχώρηση της Ελλάδας (1981), της Ισπανίας και της Πορτογαλίας (1986), τα διορθωτικά ταμεία ενσωματώνονται σε μια ευρύτερη πολιτικής συνοχής, η οποία θεσπίζει τις εξής βασικές αρχές:
 1. επικέντρωση στις φτωχότερες και λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες
 2. πολυετής προγραμματισμός
 3. στρατηγικός προσανατολισμός των επενδύσεων
 4. συμμετοχή των περιφερειακών και τοπικών εταιριών

¹⁶ http://ec.europa.eu/regional_policy/el/

¹⁷ http://ec.europa.eu/regional_policy/el/policy/what/investment-policy/
http://ec.europa.eu/regional_policy/el/information/legislation/regulations/
<https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2017/EL/COM-2017-53-F1-EL-MAIN-PART-1.PDF>

¹⁸ https://europa.eu/european-union/topics/regional-policy_el

- Προϋπολογισμός : 64 δις. ECU
- **1994-1999**
 - 1993 – η συνθήκη του Μάαστριχτ εισάγει τρεις καινοτομίες:
 1. Ταμείο Συνοχής
 2. Επιτροπή των Περιφερειών
 3. Αρχή της επικουρικότητας
 - 1993 – δημιουργία του χρηματοδοτικού μέσου προσανατολισμού της αλιείας (ΧΜΠΑ)
 - 1994-1999 - οι πόροι των διαθρωτικών ταμείων και του ταμείου συνοχής διπλασιάζονται, αντιπροσωπεύοντας πλέον το ένα τρίτο του προϋπολογισμού της ΕΕ
 - 1995 – προσθήκη ειδικού στόχου για την ενίσχυση των αραιοκατοικημένων περιφερειών της Φινλανδίας και της Σουηδίας
 - Προϋπολογισμός : 168 δις. ECU
- **2000-2006**
 - 2000 – η στρατηγική της Λισαβόνας μετατοπίζει τις προτεραιότητες της ΕΕ προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης, της απασχόλησης και της καινοτομίας. Οι προτεραιότητες της πολιτικής για τη συνοχή προσαρμόζονται αναλόγως
 - 2000-2004 – τα προενταξιακά μέσα παρέχουν χρηματοδότηση και τεχνογνωσία σε χώρες εν αναμονή της προσχώρησής τους στην ΕΕ
 - 2004 – δέκα νέες χώρες προσχωρούν στην ΕΕ
 - Προϋπολογισμός : 213 δις. ευρώ για τα 15 υφιστάμενα κράτη μέλη και 22 δις. ευρώ για τα νέα κράτη μέλη (2004-2006)
- **2007-2013**
 - Προϋπολογισμός : 347 δις. ευρώ
 - Απλουστευμένοι κανόνες και δομές
 - Βασικά στοιχεία της μεταρρύθμισης είναι η εμφανής στην διαφάνεια και την επικοινωνία
- **2014-2020**
 - Προϋπολογισμός: 351,8 δις. ευρώ με ιδιαίτερη έμφαση σε τέσσερις βασικές επενδυτικές προτεραιότητες: έρευνα και καινοτομία, ψηφιακό θεματολόγιο, στήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα.
 - Στους τομείς αυτούς θα διατεθούν περίπου 100 δις. ευρώ, εκ των οποίων 26,7 δις. ευρώ για τη στήριξη της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα (ενεργειακή αποδοτικότητα και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας).

4.4 Οι Ιδρυτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁹

Πηγή : Eurostat, Wikipedia

Οι οραματιστές ηγέτες που αναφέρονται στη συνέχεια ενέπνευσαν τη δημιουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην οποία ζούμε σήμερα. Χωρίς τη δική τους ενεργητικότητα και δυναμισμό δεν θα κυριαρχούσε η ειρήνη και η σταθερότητα που θεωρούμε δεδομένη στον κόσμο που ζούμε. Οι ιδρυτές της Ένωσης, από αγωνιστές της αντίστασης μέχρι δικηγόροι, αποτελούσαν μια ποικιλόμορφη ομάδα ανθρώπων με κοινά ιδανικά: μια ειρηνική, ενωμένη και ευημερούσα Ευρώπη. Εκτός από τους ιδρυτές που αναφέρονται παρακάτω, πολλοί άλλοι εργάστηκαν και εργάζονται ακατάπαυστα για το ευρωπαϊκό οικοδόμημα. Ως εκ τούτου, αυτό το τμήμα για τους ιδρυτές της ΕΕ εξελίσσεται συνεχώς.

Κόνραντ Αντενάουερ

Γιόχαν Μπέγιεν

Αλτσίντε ντε Γκάσπερι

Σίκο Μάνσχολτ

Ρομπέρ Σουμάν

Αλτιέρο Σπινέλι

Γιόζεφ Μπεχ

Ουίνστον Τσόρτσιλ

Βάλτερ Χάλσταϊν

Ζαν Μονέ

Πωλ-Ανρί Σπάακ

Πίνακας 1. Όλοι οι Ευρωσκεπτικιστές.

1945 - 1959

Μια ειρηνική Ευρώπη: η αρχή της συνεργασίας

Η Ευρωπαϊκή Ένωση συστάθηκε με σκοπό να πάψουν οι συχνές και αιματηρές συγκρούσεις μεταξύ γειτόνων, οι οποίες κορυφώθηκαν κατά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο. Από το 1950, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα αρχίζει να ενώνει οικονομικά και πολιτικά τις ευρωπαϊκές χώρες, με στόχο την εξασφάλιση διαρκούς ειρήνης. Τα έξι ιδρυτικά κράτη μέλη είναι το Βέλγιο, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, το Λουξεμβούργο και οι Κάτω Χώρες. Τη δεκαετία του 1950 κυριαρχεί ο ψυχρός πόλεμος μεταξύ Ανατολής και Δύσης. Οι διαδηλώσεις που γίνονται στην Ουγγαρία κατά του κομμουνιστικού καθεστώτος καταστέλλονται από τα σοβιετικά τανκς το

¹⁹ https://europa.eu/european-union/about-eu/history_el

1956. Το 1957, με τη Συνθήκη της Ρώμης ιδρύεται η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) ή «Κοινή Αγορά».

1960 - 1969

Μια περίοδος οικονομικής ανάπτυξης

Η δεκαετία του 1960 είναι μια καλή περίοδος για την οικονομία. Σ' αυτό συμβάλλει το ότι οι χώρες της ΕΕ παύουν να επιβάλλουν δασμούς στις μεταξύ τους εμπορικές συναλλαγές. Επίσης συμφωνούν να ελέγχουν από κοινού την παραγωγή τροφίμων, έτσι ώστε να υπάρχουν αρκετά τρόφιμα για όλους - σύντομα μάλιστα δημιουργείται πλεόνασμα αγροτικών προϊόντων. Ο Μάιος του 1968 γίνεται γνωστός για την εξέγερση των φοιτητών στο Παρίσι, και πολλές αλλαγές στην κοινωνία και στη συμπεριφορά των ανθρώπων συνδέονται με τη λεγόμενη «γενιά του '68».

1970 - 1979

Μια κοινότητα σε συνεχή εξέλιξη - Η πρώτη διεύρυνση

Η Δανία, η Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο προσχώρησαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση την 1η Ιανουαρίου 1973, αυξάνοντας τον αριθμό των κρατών μελών σε εννέα. Ο σύντομος, αλλά βίαιος, αραβοϊσραηλινός πόλεμος τον Οκτώβριο του 1973 οδηγεί σε ενεργειακή κρίση και οικονομικά προβλήματα στην Ευρώπη. Τα τελευταία δεξιά δικτατορικά καθεστώτα στην Ευρώπη εξαλείφονται με την ανατροπή του Σαλαζάρ στην Πορτογαλία το 1974 και τον θάνατο του στρατηγού Φράνκο στην Ισπανία το 1975. Η περιφερειακή πολιτική της ΕΕ αρχίζει να μεταφέρει τεράστια ποσά για τη δημιουργία θέσεων εργασίας και υποδομών στις φτωχότερες περιφέρειες. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αυξάνει την επιρροή του στις υποθέσεις της ΕΕ και το 1979 όλοι οι πολίτες μπορούν, για πρώτη φορά, να εκλέξουν άμεσα τους εκπροσώπους τους. Τη δεκαετία του 1970 εντείνεται η καταπολέμηση της ρύπανσης. Η ΕΕ θεσπίζει κανόνες για την προστασία του περιβάλλοντος, εισάγοντας για πρώτη φορά την έννοια «ο ρυπαίνων πληρώνει».

1980 - 1989

Η Ευρώπη αλλάζει πρόσωπο - Η πτώση του Τείχους του Βερολίνου

Η πολωνική συνδικαλιστική οργάνωση Solidarność (Αλληλεγγύη) και ο ηγέτης της Λεχ Βαλέσα γίνονται πασίγνωστα ονόματα σε όλη την Ευρώπη και τον κόσμο μετά τις απεργίες που διοργάνωσαν στα ναυπηγεία του Γκντανσκ το καλοκαίρι του 1980. Το 1981, η Ελλάδα γίνεται το 10ο μέλος της ΕΕ, ενώ η Ισπανία και η Πορτογαλία ακολουθούν πέντε χρόνια αργότερα. Το 1986 υπογράφεται η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη. Πρόκειται για μια Συνθήκη που παρέχει τη βάση για ένα τεράστιο εξαετές πρόγραμμα με στόχο την επίλυση των προβλημάτων που έχουν σχέση με την ελεύθερη ροή του εμπορίου διαμέσου των συνόρων της ΕΕ και δημιουργεί την «ενιαία αγορά». Στις 9 Νοεμβρίου 1989 σημειώνεται μια σημαντική πολιτική ανατροπή καθώς «πέφτει» το Τείχος του Βερολίνου και ανοίγουν τα σύνορα μεταξύ Ανατολικής και Δυτικής Γερμανίας για πρώτη φορά τα τελευταία 28 χρόνια. Αυτό οδηγεί στην επανένωση της Γερμανίας, καθώς η Ανατολική και η Δυτική Γερμανία γίνονται ένα κράτος τον Οκτώβριο του 1990.

1990 - 1999

Μια Ευρώπη χωρίς σύνορα

Με την κατάρρευση του κομμουνισμού στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, οι Ευρωπαίοι αναπτύσσουν στενότερες σχέσεις γειτνίασης. Το 1993 η ενιαία αγορά ολοκληρώνεται με τις «τέσσερις ελευθερίες», δηλαδή την ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων, υπηρεσιών, προσώπων και κεφαλαίων. Τη δεκαετία του 1990 υπογράφονται επίσης δύο Συνθήκες: η Συνθήκη του Μάαστριχτ για την Ευρωπαϊκή Ένωση, το 1993, και η Συνθήκη του Άμστερνταμ, το 1999. Οι Ευρωπαίοι ενδιαφέρονται για την προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και για τη θέσπιση κοινών μέτρων σχετικά με την ασφάλεια και την άμυνα. Το 1995 η ΕΕ υποδέχεται τρία ακόμη νέα μέλη: την Αυστρία, τη Φινλανδία και τη Σουηδία. Ένα μικρό χωριό του Λουξεμβούργου δίνει το όνομά του στις συμφωνίες του Σένγκεν, οι οποίες επιτρέπουν σταδιακά στους πολίτες να ταξιδεύουν χωρίς έλεγχο διαβατηρίων στα σύνορα. Εκατομμύρια νέοι σπουδάζουν²⁰ σε άλλες χώρες με τη στήριξη της ΕΕ. Η επικοινωνία γίνεται ευκολότερη, καθώς όλο και περισσότεροι άνθρωποι αρχίζουν να χρησιμοποιούν τα κινητά τηλέφωνα και το διαδίκτυο.

2000 – 2009

Περαιτέρω επέκταση

Το ευρώ είναι πλέον το νέο νόμισμα για πολλούς Ευρωπαίους. Αυτή τη δεκαετία ολοένα και περισσότερα κράτη υιοθετούν το ευρώ. Η 11η Σεπτεμβρίου 2001 ταυτίζεται με τον «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας»: αεροσκάφη στα οποία έχει γίνει αεροπειρατεία προσκρούουν σε κτίρια της Νέας Υόρκης και της Ουάσιγκτον. Οι χώρες της ΕΕ αρχίζουν να συνεργάζονται στενότερα για την καταπολέμηση του εγκλήματος. Οι πολιτικές αντιπαραθέσεις μεταξύ Ανατολικής και Δυτικής Ευρώπης εξαλείφονται τελικά με την προσχώρηση 10 νέων χωρών στην ΕΕ. Ακολουθούν, το 2007, η Βουλγαρία και η Ρουμανία. Τον Σεπτέμβριο του 2008 η παγκόσμια οικονομία πλήττεται από χρηματοπιστωτική κρίση. Η Συνθήκη της Λισαβόνας κυρώνεται από όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ και τίθεται σε ισχύ το 2009. Παρέχει στην ΕΕ σύγχρονα θεσμικά όργανα και πιο αποτελεσματικές μεθόδους εργασίας.

από το 2010 έως σήμερα

Μια δεκαετία προκλήσεων

Η παγκόσμια οικονομική κρίση πλήττει σκληρά την Ευρώπη. Η ΕΕ βοηθά ορισμένες χώρες να αντιμετωπίσουν τις δυσκολίες και θεσπίζει μια «τραπεζική ένωση» με σκοπό ένα ασφαλέστερο και πιο αξιόπιστο τραπεζικό τομέα. Τον Δεκέμβριο του 2012 απονέμεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση το Νόμπελ Ειρήνης. Η Κροατία γίνεται το 28ο μέλος της ΕΕ το 2013. Η κλιματική αλλαγή παραμένει στην κορυφή της ημερήσιας διάταξης και οι ηγέτες συμφωνούν στη μείωση των επιβλαβών εκπομπών. Το 2014 διεξάγονται οι εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και εκλέγονται περισσότεροι ευρωσκεπτικιστές. Αποφασίζεται μια νέα πολιτική ασφαλείας μετά την προσάρτηση της Κριμαίας από τη Ρωσία. Ο θρησκευτικός εξτρεμισμός εντείνεται στη Μέση Ανατολή και σε διάφορες χώρες και περιοχές σε όλον τον κόσμο. Οδηγεί σε κοινωνική αναταραχή και πολέμους, που αναγκάζουν πολλούς ανθρώπους να εγκαταλείπουν τις εστίες τους και να αναζητούν καταφύγιο στην Ευρώπη. Η ΕΕ δεν αντιμετωπίζει μόνο το πρόβλημα της φροντίδας των προσφύγων, αλλά γίνεται και στόχος πολλών τρομοκρατικών επιθέσεων.

²⁰ <http://myorama.gr/blog/2017/03/24/to-orama-tis-enomenis-evropis/>

5 Αξιολόγηση των Περιφερειακών Προγραμμάτων

5.1 Το Πρόγραμμα RIS²¹

Αναλυτικότερα όσον αφορά το Πρόγραμμα για την Περιφερειακή Στρατηγική Καινοτομίας RIS (πρώην RTP-Περιφερειακό Σχέδιο Τεχνολογίας) εφαρμόζεται σε στενή συνεργασία με το Πρόγραμμα για τις Περιφερειακές Στρατηγικές και Υποδομές Καινοτομίας και Μεταφοράς Τεχνολογίας (RITTS), υπό την αρμοδιότητα της 16ης Γενικής Διεύθυνσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Ξεκίνησε ως Κοινοτική Πρωτοβουλία της Ε.Ε στις αρχές του 1997 σε 21 περιφέρειες της Ε.Ε και έχει ως σκοπό να δημιουργήσει τις κατάλληλες υποδομές καινοτομίας σε περιφερειακό επίπεδο έτσι ώστε να μειωθούν οι ανισότητες μεταξύ των περιφερειών της Κοινότητας και να ενισχυθεί η οικονομική και κοινωνική συνοχή. Σημαντικό είναι εξίσου το γεγονός ότι για την υλοποίηση του προγράμματος λαμβάνονται υπόψη οι πραγματικές ανάγκες του επιχειρηματικού τομέα και οι ικανότητες των παραγόντων που δραστηριοποιούνται σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Τα βασικά χαρακτηριστικά του RIS είναι:

- Συνδέει την Έρευνα και την Τεχνολογία με την παραγωγική διαδικασία
- Μπορεί να εφαρμοσθεί σε όλες τις περιφέρειες ανεξαρτήτως του επιπέδου ανάπτυξής τους, εφόσον εξασφαλιστεί το καινοτομικό κλίμα και η ικανότητα ανάπτυξης και αφομοίωσης των καινοτομιών από την τοπική οικονομία, στη βάση δύο κριτηρίων: α) τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και β) τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στο διεθνές περιβάλλον.
- Συμμετοχή των τοπικών φορέων
- Επίτευξη της περιφερειακής συναίνεσης.

Οι βασικοί στόχοι του RIS για τη διαμόρφωση της Στρατηγικής Καινοτομίας σε Περιφέρειες με χαμηλό επίπεδο τεχνολογικού εκσυγχρονισμού και απορρόφησης καινοτομιών, αλλά παράλληλα με σημαντικά πλεονεκτήματα και δυνατότητες (γεωγραφική θέση, παραγωγική βάση, πλήθος ΜΜΕ, φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον), είναι:

- Η υποστήριξη της περιφερειακής διοίκησης στην ανάλυση των δομών καινοτομίας με σκοπό την προώθηση των στρατηγικών καινοτομίας
- Η συνεργασία της περιφερειακής διοίκησης, των επιχειρήσεων και των μονάδων παροχής ερευνητικών και παραγωγικών υπηρεσιών.
- Η ευαισθητοποίηση των τοπικών επιχειρήσεων για τις επιπτώσεις της καινοτομίας στην παραγωγική διαδικασία.
- Λύση προβλημάτων μέσω μαζικής ενημέρωσης (ΜΜΕ) μέσα από μηχανισμούς υποστήριξης.

²¹Regional Innovation Strategies, OECD, www.oecd.org/innovation/policyplatform

Γίνεται επομένως αντιληπτό ότι η οριστική διαμόρφωση και υλοποίηση τη στρατηγικής για την καινοτομία στην περιφέρεια έχει χαρακτήρα διατομεακό και διεπιφερειακό όπου δεν μπορεί παρά να παίζει καθοριστικό ρόλο στη στρατηγική περιφερειακής ανάπτυξης και στην όλη περιφερειακή αναπτυξιακή διαδικασία. Εφαρμόζεται και σε αυτοδιοικητικά επίπεδα και ανάγκες.

Συνοπτικά η μεθοδολογία που ακολουθείται στο RIS έχει ως εξής:²²

1. Οργάνωση του Προγράμματος

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσιεύει στα κράτη-μέλη τους στόχους και τις περιφέρειες που θα περιληφθούν στο Πρόγραμμα RIS. Το πρώτο στάδιο είναι η προετοιμασία από τις περιφερειακές αρχές της πρότασης RIS. Η πρόταση RIS πρέπει να περιλαμβάνει στατιστικά στοιχεία της περιοχής που αφορά, ένα λεπτομερές σχέδιο δράσης των δραστηριοτήτων που θα πραγματοποιηθούν, το προσωπικό που θα απασχοληθεί καθώς και τον προϋπολογισμό του προγράμματος (συνήθως τα προγράμματα RIS χρηματοδοτούνται κατά 50% από την Κοινότητα και 50% από εθνικούς/περιφερειακούς πόρους).

Κατά την διάρκεια προετοιμασίας της πρότασης μπορούν παράλληλα να πραγματοποιούνται και άλλες δραστηριότητες όπως είναι η εκλογή της επιτροπής παρακολούθησης του προγράμματος και πιθανόν συναντήσεις των μελών της. Επιπλέον είναι σημαντικό καθόλη την διάρκεια διαμόρφωσης του προγράμματος να ενισχύεται το τοπικό ενδιαφέρον για τα τοπικά δρώμενα μέσω των τοπικών παραγόντων είτε αυτοί είναι οι περιφερειακές αρχές, η επιχειρηματική κοινότητα ή ο τοπικός τύπος (π.χ συνεντεύξεις). Η ενημέρωση έχει εξαιρετική σημασία καθώς αυτοί οι παράγοντες θα είναι οι μελλοντικοί καταναλωτές των καινοτόμων δραστηριοτήτων στους τομείς που απασχολούνται αλλά και μπορούν ακόμη να επηρεάσουν την πρόοδο και την κατεύθυνση του προγράμματος.

Η μονάδα διαχείρισης, είναι υπεύθυνη για την υλοποίηση του προγράμματος και δρά ως μηχανισμός κατάρτισης, διαχείρισης και εφαρμογής παρέχοντας επιστημονική υποστήριξη σε θέματα καθοδήγησης του RIS.

Ο Σύμβουλος Διαδικασίας έχει ως αρμοδιότητα την υποστήριξη της Μονάδας Διαχείρισης στο συντονισμό του συνολικού προγράμματος, παρέχοντας τεχνική βοήθεια στην ανάπτυξη μεθοδολογίας, ανάλυσης και ερευνητικού έργου. Συμμετέχει επίσης στον καθορισμό του σχεδίου δράσης και στην οργάνωση συνεδρίων. Προετοιμάζει τις εκθέσεις προόδου του έργου καθώς και της τελικής έκθεσης και είναι μέλος της Επιτροπής Παρακολούθησης.

Ο Διεθνής Σύμβουλος, προτείνεται από τον Διευθυντή του Προγράμματος σε συνεργασία με την Επιτροπή Παρακολούθησης με σκοπό να συμβάλλει με την διεθνή του εμπειρία στην υλοποίηση του προγράμματος. Είναι σημαντικό να γνωρίζει το σύστημα καινοτομίας της περιφέρειας που θα κληθεί να υποβοηθήσει. Στην όλη διαδικασία του Προγράμματος RIS, έχει πλεονεκτική θέση η χρησιμοποίηση της

²² http://www.eca.europa.eu/en/Site/lang/el/SR_2014-04_EL.pdf

SWOT Analysis, δηλαδή της αξιολόγησης των Δυνάμεων, Αδυναμιών, Ευκαιριών και Απειλών της οικονομίας της περιφέρειας που αφορά το πρόγραμμα.

II. Εφαρμογή του Προγράμματος

Η ανάλυση των κύριων τεχνολογικών και βιομηχανικών τάσεων της περιφέρειας που αφορά το πρόγραμμα είναι ένα από τα πιο σημαντικά στάδια στην διαδικασία υλοποίησης του προγράμματος RIS. Η ανάλυση συντίθεται από μελέτες και ερωτηματολόγια που διανέμονται στις επιχειρήσεις και στους τομείς της βιομηχανίας. Σε αυτό το στάδιο προωθείται ηοικοδόμηση της περιφερειακής συναίνεσης. Αυτή επιτυγχάνεται, με την συμμετοχή στις επιτροπές και στις ομάδες εργασίας των τοπικών παραγόντων. Η όλη διαδικασία συμπληρώνεται με την συμμετοχή όλων των φορέων σε Στρατηγικά Πάνελ όπου αξιολογούνται αυτές οι μελέτες και ορίζονται τα Πιλοτικά Προγράμματα. Τα τελευταία συνήθως περιλαμβάνονται στο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης.

III. Παρακολούθηση του Προγράμματος

Η Επιτροπή Παρακολούθησης είναι πρωταρχικά υπεύθυνη για την επιτήρηση και εφαρμογή του προγράμματος. Συμπληρωματικά η Μονάδα Διαχείρισης έχει την ευθύνη της επαφής με την Κοινότητα και συνεργάζεται στενά με τον υπεύθυνο της Επιτροπής. Η on-going αξιολόγηση της Κοινότητας γίνεται στα πλαίσια ενός καθορισμένου χρονοδιαγράμματος και με τη συμμετοχή όλων των φορέων αλλά είναι διαφορετική από την αξιολόγηση που γίνεται στα πλαίσια του προγράμματος της περιφέρειας για χρήση εσωτερική. Η εκ των υστέρων αξιολόγηση είναι ακόμη ένα σημαντικό στοιχείο για την επιτυχή έκβαση του προγράμματος και γίνεται από την Κοινότητα με σκοπό να αξιολογηθεί η καταλληλότητα του προγράμματος για την συγκεκριμένη περιφέρεια.

Εδώ αξίζει να σημειωθεί ότι τα σεμινάρια και τα συνέδρια που γίνονται διεθνώς με τη συμμετοχή και περιφερειών που δεν συμμετέχουν στο RIS, είναι ένα δημιουργικό μέσο για την Κοινότητα που τις επιτρέπει να βγάζει συμπεράσματα και να παρακολουθεί την εφαρμογή του Προγράμματος σε όλα τα κράτη-μέλη. Εντέλει η δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικτύου περιφερειών RIS αποκτά βαρύνουσα σημασία.

Η περίπτωση	Περιγραφή	Μεθοδολογική προσέγγιση	Αξιολόγηση
Αξιολόγηση του REGIONAL INNOVATION STRATEGIES (RIS)	Η εφαρμογές του RIS αποσκοπούν στην πραγματοποίηση αξιολογήσεων των περιφερειακών συστημάτων καινοτομίας και έχουν ως κύριο στόχο την στήριξη της καινοτομίας για μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις.	Ερωτηματολόγιο αυτοεπεξεργασίας Περιπτωσιολογικές μελέτες: ατομικές/προσωπικές συνεντεύξεις	- Σε ποιο βαθμό είναι αποτελεσματικά στη συναίνεση: Αξιολόγηση της προσφοράς και της ζήτησης για υποστήριξη της καινοτομίας: Για προετοιμασία στρατηγικών πλαισίων; -Είναι καλά διαχειριζόμενα και αποτελεσματικά; -Ποια μαθήματα προκύπτουν;

Πίνακας 2. Σχηματική παρουσίαση του προγράμματος RIS.

5.2 Το Πρόγραμμα RIS+²³

Το πρόγραμμα RIS + είναι η άμεση επέκταση του προηγούμενου RIS με στόχο την ενσωμάτωση μιας νέας καινοτομίας, καθώς και τον συντονισμό της υπάρχουσας δομής στήριξης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Στόχος του είναι να δημιουργήσει ένα συνεκτικό και προσανατολισμένο στη ζήτηση πλαίσιο καινοτομίας στην περιοχή. Για το σκοπό αυτό, το RIS+ επικεντρώθηκε στις παρακάτω δράσεις:

- Κάνει σεμινάρια καινοτομίας για την δημιουργία της νοοτροπίας της καινοτομίας στους συμμετέχοντες.
- Βελτίωση του επιχειρηματικού ευνοϊκού περιβάλλοντος για την καινοτομία μέσω της διαπίστευσης των εργαστηρίων.
- Μέσα από νέες τεχνολογίες ενισχύεται η καινοτομία.
- Προωθείται η σχέση ακαδημαϊκής-βιομηχανικής δραστηριότητας.
- επικεντρώνει την πολιτική υποστήριξη και τις επενδύσεις σε εθνικές/περιφερειακές προτεραιότητες – κλειδιά, προκλήσεις και ανάγκες για μια ανάπτυξη βασισμένη στη γνώση,
- επενδύει πάνω στα σημαντικά ως προς την δυναμικότητα σημεία και πλεονεκτήματα της περιφέρειας και το δυναμικό για απόλυτη επιτυχία και αριστεία,
- διασφαλίζει την πλήρη συμμετοχή των εταίρων (stakeholders) και ενθαρρύνει την καινοτομία και τον πειραματισμό,
- βασίζεται σε τεκμήρια και περιλαμβάνει ένα στέρεο σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης.

Οι κλάδοι εφαρμογής είναι οι εξής:

- Αγρο-διατροφή
- Υγεία – φάρμακα
- Τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών
- Ενέργεια
- Περιβάλλον και βιώσιμη ανάπτυξη
- Μεταφορές
- Υλικά – κατασκευές
- Τουρισμός – Πολιτισμός – Δημιουργικές βιομηχανίες

²³ http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/innovation/pdf/guide_ris_final.pdf

5.3 Το Πρόγραμμα Innovative Actions²⁴ (Καινοτόμες Δράσεις)

5.3.1 Η αρχή

Έγινε αναφορά για νέες κατευθυντήριες γραμμές για τις καινοτόμες δράσεις του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) τον Ιανουάριο του 2001. Για πρώτη φορά, στο πλαίσιο αυτού του νέου συστήματος, οι περιφέρειες κλήθηκαν να προτείνουν προγράμματα απευθείας στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι περιφέρειες ανταποκρίθηκαν με ενθουσιασμό και εκμεταλλεύτηκαν αυτή την ευκαιρία. Η μέγιστη συνεισφορά του ΕΤΠΑ ήταν 3 εκατ. ευρώ για ένα περιφερειακό πρόγραμμα καινοτόμων ενεργειών που εστιάζεται σε ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα στρατηγικά θέματα:

- Περιφερειακές οικονομίες βασισμένες στη γνώση και την τεχνολογική καινοτομία
- e-Europe Regio: η κοινωνία της πληροφορίας στην υπηρεσία της περιφερειακής ανάπτυξης
- Περιφερειακή ταυτότητα και βιώσιμη ανάπτυξη

Τα προγράμματα θα πρέπει να βασίζονται σε μια περιφερειακή στρατηγική για την τόνωση της καινοτομίας, η οποία θα λαμβάνει υπόψη τις σχετικές περιστάσεις της περιοχής και θα περιλαμβάνει ορισμένες δράσεις και συνοδευτικά πιλοτικά σχέδια που θα επιλέγονται από την αρμόδια περιφερειακή εταιρική σχέση. Ο στόχος είναι να αυξηθεί και να βελτιωθεί η ποιότητα των δαπανών για την καινοτομία στα βασικά προγράμματα της ΕΕ καθώς και να επηρεαστεί το περιεχόμενο άλλων προγραμμάτων περιφερειακής ανάπτυξης. Θα δοθεί έμφαση στον εκσυγχρονισμό των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Ο προϋπολογισμός για καινοτόμες δράσεις κάθε χρόνο έως το 2006 ανέρχεται σε 0,4% του ετήσιου προϋπολογισμού του ΕΤΠΑ, δηλαδή περίπου 400 εκατ. Ευρώ για ολόκληρη την περίοδο. 103 περιφέρειες υπέβαλαν αίτηση για ένα περιφερειακό πρόγραμμα το 2001. Κάθε αίτηση εξετάστηκε από τη διοίκηση της περιφερειακής πολιτικής και άλλες σχετικές δικοκήσης, σύμφωνα με τα κριτήρια επιλογής που καθορίζονται στις κατευθυντήριες γραμμές. Οι περισσότερες περιφέρειες επέλεξαν να συμπεριλάβουν ορισμένες δράσεις που καλύπτουν αρκετά επιλέξιμα θέματα. Συνολικά, από τις 103 υποβληθείσες αιτήσεις δόθηκε η δυνατότητα συγχρηματοδότησης από τον προϋπολογισμό του ΕΤΠΑ. Το συνολικό ποσό του ΕΤΠΑ για τα εγκεκριμένα προγράμματα είναι περίπου 206 εκατ. Ευρώ και η συνολική τους αξία είναι περίπου 393 εκατ. Ευρώ.

²⁴ <http://www.uia-initiative.eu>
<https://www.espa.gr/el/Pages/NewsFS.aspx?item=897>
<http://www.uia-initiative.eu>

5.3.2 Επισκόπηση του θέματος

5.3.2.1 Περιφερειακές οικονομίες βασισμένες στη γνώση και την τεχνολογική καινοτομία

Εξίντα προγράμματα περιλαμβάνουν ενέργειες που ταξινομούνται στο παρόν θέμα. Οι δράσεις αυτές αντιπροσωπεύουν το 43% του συνολικού κονδυλίου του ΕΤΠΑ για όλα τα προγράμματα και για το 43% της συνολικής αξίας όλων των προγραμμάτων.

Οι ενέργειες μπορούν να ομαδοποιηθούν στις ακόλουθες κατηγορίες:

- Εγκατάσταση έργων καινοτομίας σε πανεπιστήμια και κέντρα μάθησης
- Δίκτυα συγκροτημάτων και επιχειρήσεων
- Επιχειρηματικές συμβουλευτικές υπηρεσίες
- Κοινές επιχειρηματικές υπηρεσίες: Μονάδες εκκολαπτηρίου και δημιουργία νέας τεχνολογίας με βάση εταιρείες
- Χρηματοοικονομική μηχανική καινοτομία
- Υποδομή έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας
- Άλλα έργα έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας

5.3.2.2 E-Europe Regio:²⁵ η κοινωνία της πληροφορίας στην υπηρεσία της περιφερειακής ανάπτυξης

Οι δράσεις αυτές αντιπροσωπεύουν το 39% της συνολικής χορήγησης του ΕΤΠΑ για όλα τα προγράμματα και για το 41% της συνολικής αξίας όλων των προγραμμάτων. Οι ομάδες δράσεων που περιλαμβάνονται στα προγράμματα καλύπτουν τις ακόλουθες κατηγορίες:

- Υπηρεσίες και εφαρμογές για μικρές και μεγάλες επιχειρήσεις
- Νέες επιχειρηματικές διαδικασίες για μικρές και μεγάλες επιχειρήσεις μέσω της τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνιών
- Υπηρεσίες και εφαρμογές για τον πολίτη
- Δοκιμές προηγμένης τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνιών για χωρική ανάπτυξη
- Άλλα έργα της κοινωνίας των πληροφοριών

5.3.2.3 Περιφερειακή ταυτότητα και βιώσιμη ανάπτυξη

Οι δράσεις αυτές αντιπροσωπεύουν το 12% της συνολικής χορήγησης του ΕΤΠΑ για όλα τα προγράμματα και για το 11% της συνολικής αξίας όλων των προγραμμάτων.

Οι ακόλουθες κατηγορίες καλύπτονται από δράσεις οι οποίες πηγάζουν από τα προγράμματα:

- Οικολογικός τουρισμός
- Πολιτιστική κληρονομιά και τουρισμός

²⁵ http://ec.europa.eu/regional_policy/en/

- Περιβαλλοντικές τεχνολογίες
- Απόρριψη και ανακύκλωση αποβλήτων
- Ενεργειακές εφαρμογές και διαχείριση
- Μεταφορικές εφαρμογές
- Δημόσιες και ιδιωτικές εταιρικές σχέσεις σε νέες μορφές τοπικών υπηρεσιών
- Άλλα έργα περιφερειακής ταυτότητας και αειφόρου ανάπτυξης

Εκτός από τα τρία κύρια θέματα, προβλέπεται επίσης περιορισμένη συγχρηματοδότηση για τεχνική βοήθεια και συνοδευτικά μέτρα, όπως δραστηριότητες δικτύωσης. Η τεχνική βοήθεια και τα συνοδευτικά μέτρα αντιστοιχούν στο 6% της συνολικής χορήγησης του ΕΤΠΑ για όλα τα προγράμματα και για το 5% της συνολικής αξίας όλων των προγραμμάτων.

5.4 Το Πρόγραμμα Innovation Poles²⁶ (Πόλοι Καινοτομίας)

Πηγή : Eurostat

Οι πόλοι καινοτομίας είναι οι πόλοι που χρηματοδοτήθηκαν από την κυβέρνηση και είναι ειδικευμένες σε έναν κλάδο και σε συγκεκριμένες τιμές. Ο Περιφερειακός Πόλος Καινοτομίας αποτελεί ένα δίκτυο συνεργασίας επιχειρήσεων και φορέων έρευνας στον Τομέα των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ). Αξιοποιώντας τον τριπλό έλικα (triple-helix) στοχεύει την ενίσχυση των τεχνολογικών και καινοτομικών επιδόσεων και τελικά της ανταγωνιστικότητας της περιφέρειας.

Κάθε πόλος περιλαμβάνει επιχειρήσεις, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, καινοτόμες νεοσύστατες επιχειρήσεις και ερευνητικά ιδρύματα. Η συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων και ερευνητικών ιδρυμάτων στο πλαίσιο των πόλων είναι προσανατολισμένη στην ανάπτυξη καινοτομιών. Οι πόλοι καινοτομίας δημιουργήθηκαν με στόχο την τόνωση της δραστηριότητας καινοτομίας, την προώθηση της αλληλεπίδρασης μεταξύ οργανισμών, την κοινή χρήση των ερευνητικών εγκαταστάσεων, την ανταλλαγή τεχνογνωσίας, τη μεταφορά γνώσεων και τη διάδοση πληροφοριών. Υπάρχουν σήμερα πόλοι καινοτομίας που ειδικεύονται στις ακόλουθες βιομηχανίες:

- Προηγμένες υπηρεσίες
- Αγροτροφές
- Καλλιτεχνική χειροτεχνία
- Αυτοκινητοβιομηχανία
- Ενέργεια
- Βιομηχανία μόδας
- Βιομηχανία επίπλου
- Τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνιών και ηλεκτρονικά
- Διεθνοποίηση
- Εφοδιασμός και μεταφορές
- Χημικές και φαρμακοχημικές
- Κοινωνικές υπηρεσίες
- Αειφόρος ανάπτυξη
- Τουρισμός

²⁶ <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regional-innovation-monitor/organisation/innovation-poles>
http://www.liaison.uoc.gr/index.php?option=com_weblinks&view=category&id=41%3A----&lang=en

5.5 Λόγοι Αποτυχίας των Περιφερειακών Προγραμμάτων Καινοτομίας

Το παραδοσιακό μοντέλο της ήδη υπάρχουσας πολιτικής αλλάζει με την νέα γενιά νέων περιφερειακών πολιτικών και προσφέρει αλλαγές στόχους, τις στρατηγικές και τα μέτρα που χρησιμοποιούνται. Σε πρακτικό επίπεδο, αυτό σημαίνει ότι η περιφερειακή πολιτική πρέπει να ευνοεί τη δημιουργία ενός πλαισίου αλληλεπίδρασης: ένα πλαίσιο στο οποίο οι επιχειρήσεις, οι οργανισμοί και οι δημόσιες υπηρεσίες μπορούν να διερευνήσουν κοινές λύσεις σε κοινά προβλήματα, ένα πλαίσιο στο οποίο, έχει δημιουργηθεί διάλογος, δημιουργούνται στάσεις που είναι πιο δεκτικές στην ανταλλαγή πληροφοριών και διαδραστική μάθηση. Η δημιουργία αυτού του πλαισίου αλληλεπίδρασης συμβάλλει στη δημιουργία ενός πολιτιστικού περιβάλλοντος για την τόνωση και την ανάπτυξη των σχετικών πλεονεκτημάτων της περιοχής. Από αυτό το σημείο αναχώρησης ξεκίνησε ακριβώς αυτή η νέα γενιά περιφερειακών πολιτικών επικεντρώθηκε στην καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα.

Σε αυτό το νέο πλαίσιο περιφερειακής πολιτικής, ο ρόλος του κράτους θα είναι αυτός του "animateur" της περιφερειακής ανάπτυξης (Morgan, K. και Nauwelaers, C., 1999c, σελ. 11). Για τους Morgan και Nauwelaers, να θεωρηθεί το κράτος ως "animateur" σημαίνει την εισαγωγή μιας εναλλακτικής ιδέας που προκύπτει από τις οικονομίες του που συνεταιρίζεται και τις οικονομίες μάθησης. Το βασικό καθήκον που αντιστοιχεί στη δημόσια δράση, σε αυτή τη νέα γενιά περιφερειακών πολιτικών, είναι να δημιουργηθούν οι συνθήκες, το επίσημο πλαίσιο καθώς και οι ανεπίσημοι κανόνες εμπιστοσύνης και αμοιβαιότητας, εν συντομία, το κοινωνικό κεφάλαιο που απαιτείται, ώστε οι εταιρείες, οι οργανώσεις και οι δημόσιοι οργανισμοί να μπορούν να αυτο-οργανωθούν γύρω από μια διαδικασία διαδραστικής μάθησης (Cooke, P. και Morgan, K., 1998, σελ. 23)²⁷.

Πρώτον, θα ασχοληθούμε με την εκχώρηση αρμοδιοτήτων από εθνικό σε περιφερειακό ή / και τοπικό επίπεδο. Η περιοχή διαθέτει πολύ σαφή πλεονεκτήματα που την καθιστούν τον πιο κατάλληλο τομέα από τον οποίο θα ξεκινήσουν αναπτυξιακές πολιτικές. Πρώτα απ' όλα, είναι σε θέση να ενεργεί με γνώμονα την τοπική γνώση και, ειδικότερα, με σιωπηρή γνώση σε σχέση. Δεύτερον, το περιφερειακό επίπεδο είναι το πλέον κατάλληλο για την οικοδόμηση κοινωνικού κεφαλαίου, δεδομένου ότι βρίσκεται σε αυτή την περιοχή κοντά στην οποία πραγματοποιούνται επαφές πρόσωπο με πρόσωπο. "Το περιφερειακό επίπεδο μπορεί να είναι το πιο σημαντικό πλαίσιο για την ανάπτυξη αυτών των χαρακτηριστικών, επειδή είναι το χαμηλότερο στρατηγικό επίπεδο στο οποίο μπορεί να διατηρηθεί η τακτική αλληλεπίδρασης που αποτελεί βασική προϋπόθεση για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης" (Cooke, P. and Morgan, 1998, σελ. 80).

Δεύτερον, είναι αναγκαίο να μεταβιβαστούν ορισμένα από τα καθήκοντα που απορρέουν από αυτές τις νέες περιφερειακές πολιτικές σε επιχειρηματικές ενώσεις που έχουν ευρύτερη γνώση της τοπικής πραγματικότητας σε εταιρίες με τις οποίες πρέπει να συνεργαστούν. Η αλλαγή αυτή συνεπάγεται την εγκατάλειψη της άμεσης παρέμβασης του δημόσιου τομέα και την επιλογή της έμμεσης τόνωσης του

²⁷ http://www.ulb.ac.be/soco/asrdlf/documents/RIS_Doloreux-Parto.pdf

περιφερειακού ιστού των επιχειρήσεων (Cooke, P. και Morgan, K., 1998, σελ. 23). Οι ιδέες αυτές οδηγούν, συνεπώς, στη διεύρυνση της θεσμικής βάσης επί της οποίας οικοδομείται η νέα περιφερειακή πολιτική και η καθιέρωση μιας κουλτούρας που συνεταιρίζεται ως συνήθης πρακτική σε μια ευρύτερη περιοχή. Μέσα από τη δημιουργία αυτών των οικονομιών σύνδεσης, οι περιφερειακοί φορείς ενθαρρύνονται και εξουσιοδοτούνται για αυτοδιοίκηση και μπορούν να αναπτύσσουν πρωτοβουλίες, αξιοποιώντας τις τοπικές γνώσεις τους.

5.5.1 Άυλοι στόχοι

Οι περιφερειακές πολιτικές καινοτομίας κατευθύνονται προς τη δημιουργία γνώσεων, μάθησης και δημιουργίας ικανοτήτων, τόσο σε προσωπικό όσο και σε συλλογικό επίπεδο (Landabaso, M., 2000)²⁸. Ο στόχος αυτών των νέων πολιτικών είναι να εισαγάγουν αλλαγές στην συμπεριφορά των εταιρειών και των περιφερειών, στο σύνολό τους, μέσω της κινητήριας δύναμης των διαδικασιών μάθησης και της δημιουργίας και της συσσώρευσης γνώσεων που κατέστη δυνατό με τη λήψη μέτρων για το κοινωνικό κεφάλαιο. Ο στόχος είναι να μετατραπούν οι περιφέρειες σε περιοχές μάθησης. Πώς μπορούν να μετρηθούν αυτά τα αποτελέσματα και πώς μπορεί κανείς να μάθει εάν παράγονται όπως ανέμεναν οι πολιτικοί; Το πρόβλημα είναι να μετατρέψουμε αυτούς τους άυλους στόχους σε λειτουργικούς: σε επίπεδο παρατήρησης και μέτρησης.

5.5.2 Πολυπλοκότητα των σχέσεων αιτίου-αποτελέσματος

Η καινοτομία θεωρείται πλέον ως μια διαδικασία κοινωνικής διαδραστικής μάθησης στην οποία συμμετέχουν πολλοί παράγοντες και οργανισμοί και όπου παράγονται συνεχώς βρόχοι ανατροφοδότησης (Morgan, K., 1997, σελ. 493). Όπως παρατηρεί ο E. Autio, "οι διαδικασίες δημιουργίας γνώσης, διάχυσης και συσσώρευσης που λαμβάνουν χώρα στα συστήματα καινοτομίας είναι συχνά πολύπλοκες, διάχυτες και απρόβλεπτες και συχνά είναι πρακτικά αδύνατο η ακριβής και αντικειμενική μέτρησή τους" (Autio, E. 1998, Σελ. 132). Κατά συνέπεια, δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί ένα γραμμικό μοντέλο σχέσης αιτίου-αποτελέσματος μεταξύ των εισροών και των δραστηριοτήτων, αφενός, και των αποτελεσμάτων και των αποτελεσμάτων των περιφερειακών πολιτικών, αφετέρου, όπως έχει οριστεί. Η αξιολόγηση θα πρέπει να παρέχει πληροφορίες που οδηγούν σε καλύτερη γνώση των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων για τα οποία ζητούνται λύσεις. Πώς και γιατί συμβαίνουν αυτά τα αποτελέσματα; Γιατί ορισμένες πρακτικές λειτουργούν καλά ενώ άλλες δεν το κάνουν;

28

<https://books.google.gr/books?id=2Hn5CQAAQBAJ&pg=PA99&lpg=PA99&dq=Landabaso,+M.,+2000&source=bl&ots=Mkq0y8IsHC&sig=kszbB2FvXd7dC8P81JHWnKbiYdQ&hl=el&sa=X&ved=0ahUKEwiz8IS6nJPUAhVOU1AKHYx4BREQ6AEIjzAA#v=onepage&q=Landabaso%2C%20M.%2C%202000&f=false>

Μια φυσιολογική προσέγγιση μπορεί να είναι πιο κατάλληλη για την αξιολόγηση των περιφερειακών πολιτικών καινοτομίας και τις μελέτες περιπτώσεων που θα μπορούσαν να αποδειχθούν ένα επίκεντρο αξιολόγησης ικανό να βοηθήσει στην επίλυση της σύνθετης δομής των σχέσεων. Ωστόσο, παράλληλα με τις τελευταίες, υπάρχουν και άλλες επιλογές αξιολόγησης, όπως η πρόταση για «ρεαλιστική αξιολόγηση» και οι άυλοι μηχανισμοί λειτουργίας της (Parson, R. και Tilley, N., 1997)²⁹, καθώς και οι μελέτες που πραγματοποιήθηκαν από τις Weiss και (Weiss, CH, 1995) σε σχέση με την αξιολόγηση βασισμένη στη θεωρία της αλλαγής, που φαίνεται να αποτελεί χρήσιμη επιλογή αξιολόγησης για την κατανόηση του τρόπου λειτουργίας αυτών των πολύπλοκων μηχανισμών και του γιατί.

5.5.3 Συστημική φύση: σε οριζόντιο και κάθετο επίπεδο

Οι περιφερειακές πολιτικές καινοτομίας προσπαθούν να εργαστούν ταυτόχρονα στις διάφορες συνιστώσες του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας, ευνοώντας τη δημιουργία συνδέσμων για οριζόντια συνεργασία που αποσκοπούν στη βελτίωση της συνολικής συμπεριφοράς του συστήματος. Οι αλληλεπιδράσεις παράγονται μέσα σε ένα πλήρες φάσμα πλαισίων: "μεταξύ των επιχειρήσεων και της βασικής επιστημονικής υποδομής, μεταξύ των διαφόρων λειτουργιών εντός της επιχείρησης, μεταξύ των παραγωγών και των χρηστών σε επίπεδο μεταξύ επιχειρήσεων και του ευρύτερου θεσμικού περιβάλλοντος" (Morgan, K., 1997, Σελ. 493). Εξ ου και η έμφαση που δόθηκε στη δημιουργία δικτύων και άλλων ενδιάμεσων φορέων ικανών να δρουν θετικά στη σύνδεση του συνόλου του συστήματος.

Μία από τις διαθέσιμες επιλογές αξιολόγησης είναι η παρακολούθηση της προόδου που σημειώνεται σε κάθε στρώμα αυτού του συστήματος (σε κάθε υποσύστημα). Εάν η αξιολόγηση επικεντρώνεται σε μια διακριτή συνιστώσα του συστήματος, ο αξιολογητής δεν γνωρίζει τα αποτελέσματα της αλληλεπίδρασής του. Από την άλλη πλευρά, αυτές οι νέες περιφερειακές πολιτικές επιδιώκουν να παράγουν αποτελέσματα σε διαφορετικά επίπεδα παραγόντων ή / και δικαιούχων και γι 'αυτό παρουσιάζουν επίσης κάθετη πολυπλοκότητα. Αυτές οι πολιτικές επιχειρούν να εισάγουν αλλαγές στις επιχειρήσεις, ανοίγοντας το δρόμο για πιο καινοτόμο συμπεριφορά, σε ομάδες περιφερειακών εταιρειών, βοηθώντας τους να γίνουν πιο ανταγωνιστικές.

5.5.4 Ενσωμάτωση

Κάθε περιφερειακή πολιτική καινοτομίας είναι μοναδική. Επιπλέον, οι πολιτικές αυτές περιλαμβάνουν τη θεσμική οικοδόμηση ως βασικό παράγοντα για τη συνεχή προσαρμογή, την καινοτομία και την ανάπτυξη. Πρόκειται για πολιτικές που ξεκινούν και εξελίσσονται στο πλαίσιο της περιφερειακής τους κατάστασης: προσδιορίζοντας τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, τις ανάγκες των επιχειρήσεων και της περιοχής, το πολιτικό και θεσμικό πλαίσιο. Η κατανομή των ρόλων μεταξύ των διαφόρων

29

<http://www.flacso.edu.mx/biblioiberoamericana/TEMPFTP/CATEDRA2SEM05/Fro m%20Muddling%20through%20to%20muddling%20up,%20Parsons%20W.pdf>

θεσμών, οι διάλογοι και οι μηχανισμοί αλληλεπίδρασης είναι ειδικά για το περιβάλλον και το πολιτιστικό τους περιβάλλον.

5.5.5 Δυναμισμός και ευελιξία

Η διαδικασία μάθησης είναι δυναμική και διαρκείς αλληλεπιδράσεις πραγματοποιούνται μέσα σε αυτήν: ενδοεταιρικές και διοργανικές αλληλεπιδράσεις και ροές γνώσης, πόρων και ανθρώπινου κεφαλαίου εξελίσσονται με την πάροδο του χρόνου. Ο στόχος των περιφερειακών πολιτικών καινοτομίας είναι να ξεκινήσει "μια διαδικασία οικοδόμησης της συλλογικής μάθησης με τρόπο διαδραστικό" (Landabaso, M., 1997)³⁰. Επιπλέον, δεδομένου του πειραματικού και καινοτόμου χαρακτήρα αυτών των πολιτικών, δεν γνωρίζουμε σημαντικές πτυχές που αφορούν την ίδια τη διαδικασία, δηλαδή τον τρόπο με τον οποίο παράγονται τα αποτελέσματα αυτά και ως εκ τούτου είναι ζωτικής σημασίας να αξιολογηθεί η πραγματική διαδικασία. "Η πρόκληση έγκειται στην αξιολόγηση των ίδιων των διαδικασιών" (Autio, E., 1998, σελ. 136). Έτσι, σε όλες τις εμπειρίες αξιολόγησης που εξετάστηκαν, παρατηρήθηκε ότι η αξιολόγηση των διαδικασιών μετατράπηκε σε πρακτική ενσωματωμένη στις αξιολογήσεις που πραγματοποιήθηκαν, με στόχο να γνωρίζουν τα αποτελέσματά τους.

5.5.6 Η περιοχή ως "animateur"³¹

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, ένα από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά είναι ότι συνεπάγονται αφενός την αποκέντρωση εξουσιών και αρμοδιοτήτων στην περιοχή και, αφετέρου, την εισαγωγή νέων μορφών σχεδιασμένης περιφερειακής πολιτικής με βάση τις προσεγγίσεις από τη βάση προς την κορυφή και την ενεργό συμμετοχή όλων των περιφερειακών παραγόντων. Η ενοποίηση της περιοχής ως ενεργού αντικειμένου της περιφερειακής πολιτικής σημαίνει ότι ένας νέος ερευνητής και χρήστης των αποτελεσμάτων αξιολόγησης εμφανίζεται στον τομέα της αξιολόγησης. Αυτός ο νέος πελάτης προκάλεσε την ανάπτυξη πολυάριθμων αξιολογήσεων, ιδιαίτερα, όπως προαναφέρθηκε, σε σχέση με τις παρεμβάσεις των διαρθρωτικών ταμείων.

³⁰ http://in3.dem.ist.utl.pt/master/stpolicy03/temas/tema9_3b.pdf

<https://link.springer.com/article/10.1023/A:1013104805703>

³¹ <https://en.wikipedia.org/wiki/Animateur>

Χαρακτηριστικά	Προκλήσεις	Αξιολόγηση προτάσεων
Άυλοι στόχοι	Υπάρχουν πολλές δυσκολίες στην ποσοτικοποίηση των επιπτώσεων και στην αναγνώριση των δεικτών μέτρησης	Οι ποιοτικές πληροφορίες είναι το πιο χρήσιμο εργαλείο για την παρατήρηση των άυλων αποτελεσμάτων
Πολυπλοκότητα της σχέσης αιτίου-αποτελέσματος	Δεν υπάρχει γραμμική αιτιώδης σχέση μεταξύ πόρων, δραστηριοτήτων, αποτελεσμάτων, επιπτώσεων και περιφερειακών συγκρούσεων	Απαιτείται μια προσέγγιση που μπορεί να βοηθήσει στην αποσαφήνιση των μηχανισμών που εξηγούν τις αλλαγές
Συστημική φύση	Δύσκολες αλληλεπιδράσεις παράγονται σε πολλές περιοχές και σε διαφορετικά επίπεδα επιδράσεων: εταιρείες, ιδρύματα, περιφερειακή κοινότητα	Μελέτη περίπτωσης ως μέθοδο παρατήρησης και ανάλυσης
Ενσωμάτωση	Το πολιτιστικό και πολιτικό πλαίσιο και οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες αποτελούν εγγενές τμήμα της πολιτικής	Τα κοινωνικά, πολιτιστικά και πολιτικά στοιχεία πρέπει να ενσωματωθούν πλήρως στην αξιολόγηση. Η αξιολόγηση είναι μια κοινωνικοπολιτική διαδικασία
Δυναμισμός και ευελιξία	Η διαδικασία εφαρμογής είναι εξίσου σημαντική με τις παραγόμενες αλλαγές. Η ενσωμάτωση πιθανών αλλαγών στις συνθήκες (περιβάλλον) και στις ανάγκες των χρηστών	Μια αθροιστική και διαμορφωτική άσκηση. Ο σχεδιασμός της αξιολόγησης πρέπει να είναι μια ενεργά-αντιδραστική-προσαρμοστική διαδικασία
Η περιοχή ως "animateur"	Βοηθώντας τις περιφερειακές κυβερνήσεις να σχεδιάσουν καλύτερες πολιτικές και να αναγνωρίσουν την ύπαρξη μιας πλουραλιστικής κοινωνίας	Η συμμετοχή των ενδιαφερομένων πρέπει να καθοδηγεί τον σχεδιασμό αξιολόγησης. Η αξιολόγηση πρέπει να είναι μια συλλογική διαδικασία μάθησης

Πίνακας 3. Οι λόγοι αποτυχίας των Περιφερειακών Προγραμμάτων.

6 Επίλογος – Συμπεράσματα

Κάνοντας σωστή εφαρμογή της περιφερειακής πολιτικής ανάπτυξης και των προγραμμάτων είναι να ξεπεράσουμε όλες τις δυσκολίες στις περιφέρειες. Για το σκοπό αυτό, μάλιστα, έχει διαθέσει σημαντικούς πόρους κατά τη διάρκεια των τελευταίων τεσσάρων περίπου δεκαετιών. Παρόλα αυτά, τα αποτελέσματα των χρόνων δείχνουν ότι οι ανισότητες εξακολουθούν να παραμένουν σε υψηλά επίπεδα, γεγονός που καθιστά ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα τη διερεύνηση του τρόπου σχεδιασμού και εφαρμογής της Ευρωπαϊκής Διαρθρωτικής Πολιτικής.

Αναπτύχθηκε, λοιπόν, μια πολιτική η οποία αφενός, διακρινόταν από μεγάλες δυνατότητες χρηματοδότησης ασθενών οικονομικά χωρικών μονάδων όλων των κρατών μελών και αφετέρου, απαιτούσε ως απαραίτητη προϋπόθεση την ύπαρξη διοικητικών πράξεων ικανών να προσφέρουν αποτέλεσμα σε κάθε ενίσχυση της χρηματοδότησης και την σωστή εφαρμογή των προγραμμάτων (Μητσόπουλος, 2007). Όπως προκύπτει, η σπουδαιότητα της περιφερειακής πολιτικής είναι μεγάλη, και οι λόγοι που επιβάλλουν την υλοποίησή της σημαντικοί.

Στην παρούσα διπλωματική εργασία αυτή προσδιορίσαμε την καταλληλότητα και την αξία των δράσεων πάνω στις περιφέρειες. Σύμφωνα με την ανάλυση των σχετικών πολιτικών και δράσεων καταλήξαμε σε εμπειρικά στοιχεία σχετικά με την κατάσταση της εφαρμογής καινοτόμων δράσεων σε περιφερειακό επίπεδο καθώς και τις αντιλήψεις των επιπτώσεων για κάθε μία από αυτές τις δράσεις. Τα ευρήματα της έρευνας καταδεικνύουν ότι τα προγράμματα αυτά παρέχουν τις περισσότερες φορές τα μέσα για τη δημιουργία των πρώτων βημάτων για τη δημιουργία του Περιφερειακού Συστήματος Καινοτομίας (RIS) με χρηματοδότηση από δημόσιους φορείς.

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι ανεξάρτητα από το επίπεδο της ανάπτυξής τους, αλλά σύμφωνα με τις ανάγκες και τις προτεραιότητές τους, οι περιοχές που εφαρμόζουν τα προγράμματα, αναπτύσσονται. Η μελλοντική προοπτική των προγραμμάτων, θα είναι να ξεπεράσουν τον πιλοτικό τους χαρακτήρα και να ενταχθούν σε επιχειρησιακά προγράμματα που θα χρηματοδοτούνται ειδικά μέσα από συγκεκριμένους στόχους. Το πρωταρχικό στοιχείο τέτοιων διαδικασιών είναι η δημιουργία της κοινωνικής συναίνεσης ανάμεσα στους τοπικούς και περιφερειακούς φορείς και της στενής διαδικασίας του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

Διασχίζοντας την Νότια Ευρώπη και επιλέγοντας τις περιφέρειες μας, βασισμένοι στο άρθρο με την προγενέστερη έρευνα και την ίδια θεματολογία, ξεκινώντας από χαμηλά επίπεδα στους συγκεκριμένους δείκτες κάνοντας χρήση των τεσσάρων καινοτομικών προγραμμάτων κατάφεραν να αυξήσουν αυτές τις τιμές είτε να παραμείνουν σταθερές με το πέρασμα των χρόνων είτε να μειωθούν ελάχιστα. Σύμφωνα με τους επιλεγμένους μας δείκτες τα περισσότερα αποτελέσματα που λαμβάνουμε είναι η αύξηση των τιμών σχεδόν σε όλες τις περιφέρειες. Η σταθερότητα που επικρατεί καθώς και η μικρή μείωση που γίνεται αντιληπτή είναι λόγω των αστάθμητων παραγόντων και των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι περιφέρειες.

Η έρευνά μας κατέδειξε ότι τα οφέλη από αυτά τα προγράμματα ήταν πολυάριθμα, με σημαντικότερη την ευαισθητοποίηση και την κατανόηση της σημασίας της

καινοτομίας μέσω εκδηλώσεων διάδοσης και δικτύωσης. Η δημιουργία δικτύων μεταξύ των διαφόρων φορέων είναι σημαντικό πλεονέκτημα, μέσω της κατάρτισης και των πιλοτικών συνεργατικών δραστηριοτήτων τεχνολογίας. Το αποτέλεσμα αυτής της πράξης είναι η δημιουργία σχεδιασμού και ανάπτυξης νομικών και συστηματικών - κυρίαρχων δομών που σχετίζονται με την καινοτομία σε τοπικό επίπεδο. Ωστόσο, οι προτεραιότητες της περιφερειακής πολιτικής εξακολουθούν να μην μπορούν να έχουν ισχυρή επιρροή στο σχεδιασμό σε εθνικό επίπεδο και οι δομές δεν έχουν σχεδιαστεί ως μόνιμοι και ανεξάρτητοι φορείς.

Τα αποτελέσματα μας δείχνουν πως οι περιφέρειες που έχουν κάνει χρήση τέτοιων προγραμμάτων και γενικά έχουν αναπτύξει εξάρτηση σε αυτά με το πέρασ των χρόνων τα έχουν ανάγκη ολό και περισσότερο. Δεν κατάφεραν να αναπτύξουν μια βιώσιμη πηγή χρηματοδότησης που θα μπορούσε να δημιουργηθεί είτε από τον ιδιωτικό τομέα είτε από την ταχύτερη εκμετάλλευση των επιτευγμάτων τους. Αυτό έχει ως κύριο μειονέκτημα να εξακολουθείται η ανάγκη εξάρτησης από δημόσιους φορείς. Τη στιγμή που τερματίζεται η χρηματοδότηση αυτή, όλες οι προσπάθειες απειλούνται να φθάσουν στο τέλος τους. Η κύρια ανυσηχία για το μέλλον είναι πως θα επηρεαστούν οι δραστηριότητες και ο πολιτισμός των κύριων τοπικών βιομηχανικών παραγόντων. Ο σχεδιασμός των σχετικών προγραμμάτων σε εθνικό ή σε επίπεδο ΕΕ απαιτείται για να αντικατοπτρίζει αυτόν τον συγχρονισμό μέσω των κριτηρίων επιλογής.

Το καινοτόμο κομμάτι – μέρος της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η μελέτη και η εφαρμογή της περιφερειακής πολιτικής καινοτομίας μέσα από καινοτόμα και μοντέρνα προγράμματα σε περιφέρειες της Νότιας Ευρώπης. Η παρουσίαση και η συζήτηση των αποτελεσμάτων, σαφώς, αποτελεί μέρος την καινοτομίας.

Η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία δομείται σε έξι κεφάλαια. Το **πρώτο** κεφάλαιο, αναλύει και παρουσιάζει το αντικείμενο και το κύριο ζητούμενο, το νόημα, μια μικρή αναφορά σε μια προγενέστερη έρευνα στο ίδιο ερευνητικό θέμα και τον τρόπο διάρθρωσης της εργασίας. Το **δεύτερο** κεφάλαιο είναι εισαγωγικό και αναφέρει κάποιες γενικές πληροφορίες για την ΕΕ καθώς και μια αναφορά στο πρόγραμμα RIS. Το **τρίτο** κεφάλαιο αναφέρει την μεθοδολογική πράξη, και πως εμείς την καθορίσαμε, της παρούσας εργασίας. Το **τέταρτο** κεφάλαιο ασχολείται με την προσπάθεια ορισμού της έννοιας της Περιφερειακής Πολιτικής και την κατηγοριοποίηση των προβλημάτων που εμφανίζονται σε περιφερειακό επίπεδο. Μια μικρή αναφορά στην ιστορική αναδρομή της Περιφερειακής Πολιτικής ήταν σημαντική προσθήκη σε αυτό το κεφάλαιο και πως αυτή έχει χαραχθεί στον χρόνο καθώς και αναφορά στους ιδρυτές της ΕΕ. Τα προγράμματα μας εκθέτονται και κρίνονται εξονυχιστικά, με έννοια θετική, στο **πέμπτο** κεφάλαιο. Επιπλέον, αναφερόμαστε στους λόγους αποτυχίας των προγραμμάτων στην περίοδο εφαρμογής τους. Στο **έκτο** κεφάλαιο υποδεικνύεται ο επίλογος και αναλυτικά συμπεράσματα. Επίσης, υπάρχει παράρτημα με πολλούς αναλυτικούς και λεπτομερείς πίνακες καθώς και η βιβλιογραφία. Στο παράρτημα υπάρχουν πίνακες με όλες τις περιφέρειες των χωρών στις οποίες γίνεται η εφαρμογή των προγραμμάτων καθώς και οι πίνακες με τους δείκτες.

6.1 Παραρτήματα

6.1.1 Συγκέντρωση όλων των περιφερειών που έχουν εφαρμόσει τα προγράμματα

6.1.1.1 Το πρόγραμμα RIS

Ο παρακάτω πίνακας 6 αναφέρει τις περιφέρειες που εφάρμοσαν το πρόγραμμα RIS:

Αυστρία	Niederosterreich, Ostosterreich, Sudosterreich, Westosterreich
Βέλγιο	Limburg, Wallonie, Bruxelles, Vlams gewest
Ισπανία	Aragon, Castilla La Mancha, Extremadura, Galicia, Pais Vasco, Cantabria, Castilla y Leon, Madrid, Navarra, Cataluna
Φιλανδία και Σουηδία	Lule & Oulu, Etella Suomi, Lansi Suomi, Prohjois Suomi, Stockholm, Sydsverige, Vastsverige,
Ελλάδα	Δυτική Μακεδονία, Στερεά Ελλάδα, Θεσσαλία, Ήπειρος, Κεντρική Μακεδονία
Γερμανία	Weser-Erms, Leipzig-Halle-dessau, Altmark-Harz-Magdeburg, Stuttgart, Karlsruhe, Oberbayem, Berlin
Γαλλία	Auvergne, Lorraine, Est, Lle de France, Sud-Ouest, Centre-Est
Ιρλανδία	Mid-West, Shannon
Ιταλία	Abruzzo, Calabria, Puglia, Plemonte, Lombardia, Emilio, Lazio
Ηνωμένο Βασίλειο	Strathclyde, West Midlands, Yorkshire & Humber, Wales, East Midlands, Eastern, South East, South West
Ολλανδία	Limburg, Utrecht, Noord Holland, Noord Brabant
Πορτογαλία	Norte, Algavre-Huelva

6.1.1.2 Το πρόγραμμα RIS+

Ο παρακάτω πίνακας 7 αναφέρει τις περιφέρειες που εφάρμοσαν το πρόγραμμα RIS+:

Niederosterreich – Αυστρία	Toscana – Ιταλία
Umbria – Ιταλία	Calabria – Ιταλία
Puglia – Ιταλία	Ambruzzo – Ιταλία
Castilla y Leon – Ισπανία	Pais vasco – Ισπανία
Galicia – Ισπανία	Aragon – Ισπανία
Extremadura – Ισπανία	Castilla-la mancha – Ισπανία
Limburg – Ολλανδία	Wales – Ηνωμένο Βασίλειο
Halle-leipzig-dessau – Γερμανία	Saxony – Γερμανία
Weser-ems – Γερμανία	Yorkshire and the humbler – Ηνωμένο Βασίλειο
Canarias - Santa Cruz Tenerife's	Thessaly – Ελλάδα
Northern Eu – Φιλανδία και Σουηδία	Overijssel – Ολλανδία
West Macedonia – Ελλάδα	Stereia ellada – Ελλάδα
Central Macedonia – Ελλάδα	Shannon – Ιρλανδία
Strathclyde – Ηνωμένο Βασίλειο	Western Scotland – Ηνωμένο Βασίλειο
West midlands – Ηνωμένο Βασίλειο	Northern Sweden – Σουηδία
Lorraine – Γαλλία	Auvergne – Γαλλία

6.1.1.3 Το πρόγραμμα των Πόλων Καινοτομίας (Innovation Poles)

Οι παρακάτω πίνακες αναφέρουν τις περιφέρειες που εφάρμοσαν το πρόγραμμα Innovation Poles:

6.1.1.3.1 Ιταλία

Calabria	Basilicata	Molise
Puglia	Abruzzo	Campania
Liguria	Lompardia	Piemonte
Sicilla	Sardegna	Marche
Lazio	Umbri	Toscana
Veneto	Venezia-giulla	Autonoma trento

Πίνακας 8

6.1.1.3.2 Γαλλία

Bourgogne	Ardenne	Centre	Picardie
Limousin	Alsace	Corse	Bratagne
Aquitaine	Lorraine	Pays de laLoire	Lorraine
Nord – Pas de calais	Auvergne	Haute-Normandie	Basse-Normandie
Roussilion	Midi-Pyrenees		

Πίνακας 9

6.1.1.3.3 Ηνωμένο Βασίλειο

Merseyside	Oxfordshire	Berkshire	Kent
West midlands	Herefordshire	Warwickshire	Shropshire
Dorset and Somerset	Devon	Cornwall	Gloucestershire
Lincolnshire	Inner London	Outer London	Yorkshire
East Anglia	Essex	West Wales	Tees Valley

Πίνακας 10

6.1.1.3.4 Γερμανία

NIEDERSACHSEN (32)

NORDRHEIN-WESTFALEN (25)

HAMBURG (21)

THÜRINGEN (20)

BADEN-WÜRTTEMBERG (19)

SACHSEN (19)

BAYERN (18)

MECKLENBURG-VORPOMMERN (18)

SAARLAND (17)

SCHLESWIG-HOLSTEIN (17)

BERLIN (16)

BRANDENBURG (16)

SACHSEN-ANHALT (16)

BREMEN (15)

HESSEN (14)

RHEINLAND-PFALZ (11)

Πίνακας 11

6.1.1.3.5 Ισπανία

Canarias	Region de Murcia	Cataluna	Andaluna
Galicia	Cantabria	Illes Balears	Pais Vasco
Aragon	La Rioja	Extremadura	Castilla y Leon
Castilla La Mancha	Foral de Navarra	Pricipado de Asturias	Madrid

Πίνακας 12

6.1.1.3.6 Πολωνία

Dolnoslaskie	Lodzkie	Slaskie	Opolskie
Maziwieskie	Malopolskie	Pomorskie	Lubuskie
Podlasie	Lubelskie	Podkarpackie	Mazurskie

Πίνακας 13

6.1.1.3.7 Σουηδία

Södra Sverige (73)

Norra Sverige (67)

Östra Sverige (54)

Πίνακας 14

6.1.1.3.8 Ρουμανία

Nord-Vest	Nord-Est	Centru
Sud-Est	Vest	Bucuresti

Πίνακας 15

6.1.1.3.9 Τσεχία

Severovychod (31)

Jihovychod (29)

Stredni Morava (28)

Jihozapad (24)

Moravskoslezsko (21)

Severozapad (19)

Praha (18)

Stredni Cechy (11)

Πίνακας 16

6.1.1.3.10 Ολλανδία

Noord-Holland	Utrecht	Fievoland	Groningen
Zuid-Holland	Gelderland	Drenthe	Friesland
Zeeland	Overijssel	Limburg	Brabant

Πίνακας 17

6.1.1.3.11 Ελλάδα

Δυτική Ελλάδα	Ήπειρος	Κεντρική Μακεδονία	Ιόνια Νησιά
Θεσσαλία	Πελοπόννησος	Δυτική Μακεδονία	Στερεά Ελλάδα
Κρήτη	Θράκη	Νότιο Αιγαίο	Βόρειο Αιγαίο
Αττική			

Πίνακας 18

6.1.1.3.12 Πορτογαλία

Lisboa	Centro	Norte	Alentejo
Algarve	Regiao Autonoma de madeira		

Πίνακας 19

6.1.1.3.13 Βέλγιο

Region de Bruxelles-Capitale
Vlaams Gewest
Prov. Limburg

Πίνακας 20

6.1.1.3.14 Δανία

Hovedstaden (20)

Syddanmark (20)

Midtjylland (17)

Nordjylland (16)

Sjælland (12)

Πίνακας 21

6.1.2 Πίνακες δεικτών σε περιφέρειες Νότιας Ευρώπης

Οι περιφέρειες που επιλέχθηκαν για τη μελέτη ήταν οι πέντε προαναφερόμενες της Νότιας Ευρώπης έτσι ώστε να υπάρχει μια αντιστοιχία με τα στοιχεία της περιφέρειας της Ελλάδας. Έχει γίνει επιλογή κάποιων δεικτών για τη σωστή ανάλυση και σύγκριση. Στόχος μας ήταν να υπάρχει ανάπτυξη σε κάθε περιφέρεια όσον αφορά την τιμή του δείκτη και στη χειρότερη περίπτωση να μείνει σταθερή ή να πέσει ελαφρώς ανάλογα πάντα και με τη μορφή της τιμής είτε είναι ποσοστό, είτε φυσικός αριθμός. Οι ενέργειες μας ήταν να βγάλουμε έναν μέσο όρο από τα τρία πρώτα χρόνια εφαρμογής και έναν από τα τρία τελευταία έτσι ώστε να βγεί η διαφορά και να μπορούμε να συγκρίνουμε την ανάπτυξη.

Σύμφωνα με τους δείκτες που έχουμε επιλέξει συλλέξαμε κάποια στοιχεία και έχουμε δημιουργήσει τον παρακάτω πίνακα 21. Οι δείκτες μας είναι οι εξής:

Πηγή: Eurostat

ΔΕΙΚΤΗΣ	ΟΡΙΣΜΟΣ - ΛΟΙΠΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ
<p><i>Employment rate of the age group 15-64 by NUTS 2 regions - Ποσοστό απασχόλησης της ηλικιακής ομάδας 15-64 από τις περιφέρειες NUTS 2</i>³²</p>	<p>Το περιφερειακό ποσοστό απασχόλησης (επίπεδο NUTS 2) της ηλικιακής ομάδας 15-64 αντιπροσωπεύει μισθωτούς ηλικίας 15-64 ετών ως ποσοστό του πληθυσμού της ίδιας ηλικιακής ομάδας. Ο δείκτης βασίζεται στην Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΕ. Η έρευνα καλύπτει ολόκληρο τον πληθυσμό που ζει σε ιδιωτικά νοικοκυριά και αποκλείει αυτούς που ανήκουν σε συλλογικά νοικοκυριά, όπως οικοτροφεία, αίθουσες διαμονής και νοσοκομεία. Οι απασχολούμενοι είναι άτομα ηλικίας 15-64 ετών, οι οποίοι κατά τη διάρκεια της εβδομάδας πραγματοποίησαν οποιαδήποτε εργασία για αμοιβή, κέρδος ή οικογενειακό κέρδος για τουλάχιστον μία ώρα ή δεν εργάζονταν αλλά είχαν εργασία ή επιχείρηση από την οποία απουσιάζουν προσωρινά.</p>
<p><i>Human resources in science and technology (HRST) by NUTS 2 regions - Ανθρώπινοι πόροι στην επιστήμη και την τεχνολογία (HRST) από τις περιφέρειες NUTS 2</i>³³</p>	<p>Οι ανθρωπίνοι πόροι στην επιστήμη και την τεχνολογία (HRST) ως ποσοστό του ενεργού πληθυσμού στην ηλικιακή ομάδα 15-74 στο περιφερειακό επίπεδο NUTS 2. Τα στοιχεία δείχνουν ότι ο ενεργός πληθυσμός της ηλικιακής ομάδας 15-74 που έχει ταξινομηθεί ως HRST (δηλ. Έχει ολοκληρώσει με επιτυχία μια εκπαίδευση στο τρίτο επίπεδο ή απασχολείται στην επιστήμη και την τεχνολογία) σε ποσοστό του συνολικού ενεργού πληθυσμού ηλικίας 15-74 ετών.</p>
<p><i>Gross domestic product (GDP) at current market prices by NUTS 2 regions - Purchasing power standard (PPS) per inhabitant - Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) σε τρέχουσες τιμές αγοράς ανά περιφέρειες NUTS 2 - Πρότυπο αγοραστικής δύναμης (PPS) ανά κάτοικο</i>³⁴</p>	<p>Το ΑΕΠ (ακαθάριστο εγχώριο προϊόν) αποτελεί δείκτη της παραγωγής μιας χώρας ή μιας περιοχής. Αντικατοπτρίζει τη συνολική αξία όλων των αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται μείον την αξία των αγαθών και των υπηρεσιών που χρησιμοποιούνται για ενδιάμεση ανάλωση στην παραγωγή τους. Η έκφραση του ΑΕΠ σε PPS (πρότυπα αγοραστικής δύναμης) εξαλείφει τις διαφορές στα επίπεδα τιμών μεταξύ των χωρών. Οι υπολογισμοί ανά κάτοικο επιτρέπουν τη σύγκριση των οικονομιών και περιοχών που διαφέρουν σημαντικά σε απόλυτο μέγεθος. Το ΑΕΠ ανά κάτοικο σε PPS είναι η βασική μεταβλητή για τον καθορισμό της επιλεξιμότητας των περιφερειών NUTS 2 στο πλαίσιο της διαρθρωτικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.</p>
<p><i>Population density by NUTS 2 region (tgs00024) - Πυκνότητα πληθυσμού ανά περιοχή NUTS 2 (tgs00024)</i>³⁵</p>	<p>Ο λόγος μεταξύ του ετήσιου μέσου πληθυσμού και της έκτασης της περιοχής. Η έννοια της χερσαίας έκτασης (εξαιρουμένων των εσωτερικών υδάτων) θα πρέπει να χρησιμοποιείται όπου είναι διαθέσιμη. Αν δεν είναι διαθέσιμη τότε χρησιμοποιείται η συνολική έκταση, συμπεριλαμβανομένων των εσωτερικών υδάτων (περιοχή των λιμνών και των ποταμών).</p>

³² <http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-datasets/-/TGS00007>

³³ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/tgs00038>

³⁴ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/GDP_at_regional_level

³⁵ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/product?code=tgs00024>

<p><i>Gross domestic product (GDP) at current market prices by NUTS 2 regions - Purchasing power standards (PPS) per inhabitant in percentage of the EU average - Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) σε τρέχουσες τιμές αγοράς ανά περιφέρειες NUTS 2 - Πρότυπα αγοραστικής δύναμης (PPS) ανά κάτοικο σε ποσοστό του μέσου όρου της ΕΕ</i></p>	<p>Το ΑΕΠ (ακαθάριστο εγχώριο προϊόν) αποτελεί δείκτη της παραγωγής μιας χώρας ή μιας περιοχής. Αντικατοπτρίζει τη συνολική αξία όλων των αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται μείον την αξία των αγαθών και των υπηρεσιών που χρησιμοποιούνται για ενδιάμεση ανάλωση στην παραγωγή τους. Η έκφραση του ΑΕΠ σε PPS (πρότυπα αγοραστικής δύναμης) εξαλείφει τις διαφορές στα επίπεδα τιμών μεταξύ των χωρών. Οι υπολογισμοί ανά κάτοικο επιτρέπουν τη σύγκριση των οικονομιών και περιοχών που διαφέρουν σημαντικά σε απόλυτο μέγεθος. Το ΑΕΠ ανά κάτοικο σε PPS είναι η βασική μεταβλητή για τον καθορισμό της επιλεξιμότητας των περιφερειών NUTS 2 στο πλαίσιο της διαρθρωτικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.</p>
<p><i>Total R&D personnel and researchers by sectors of performance, sex and NUTS 2 regions - Percentage of active population - numerator in head count (HC) - Σύνολο προσωπικό και ερευνητών ανά τομείς απόδοσης, φύλου και περιφέρειες NUTS 2 - Ποσοστό ενεργού πληθυσμού - Αριθμητής σε αριθμό κεφαλών (HC)³⁶</i></p>	<p>Οι ερευνητές είναι επαγγελματίες που ασχολούνται με τη σύλληψη ή τη δημιουργία νέων γνώσεων, προϊόντων, διαδικασιών, μεθόδων και συστημάτων καθώς και στη διαχείριση των σχετικών έργων. Το μέτρο που φαίνεται στον πίνακα αυτό είναι οι ερευνητές σε ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης διαιρούμενοι με το συνολικό ετήσιο μέσο όρο απασχολούμενου πληθυσμού. Παρακαλείσθε να σημειώσετε ότι ο υπολογισμός του μέτρου αυτού του πίνακα έχει αλλάξει από τον υπολογισμό του αριθμού κεφαλών σε ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης από τον Ιανουάριο του 2010. Το μέτρο που βασίζεται στον αριθμό κεφαλών εξακολουθεί να είναι προσβάσιμο από τις δημόσιες βάσεις δεδομένων της Eurostat.</p>
<p><i>Students in tertiary education (ISCED 5-6) by NUTS 2 regions as % of the population aged 20-24 years at regional level - Φοιτητές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (ISCED 5-6) ανά περιφέρειες NUTS 2 ως % του πληθυσμού ηλικίας 20-24 ετών σε περιφερειακό επίπεδο³⁷</i></p>	<p>Αριθμός σπουδαστών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ως ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 20 έως 24 ετών στην περιοχή.</p>

³⁶ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Research_and_innovation_statistics_at_regional_level

³⁷ [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/International_Standard_Classification_of_Education_\(ISCED\)](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/International_Standard_Classification_of_Education_(ISCED))

<p><i>Total intramural R&D expenditure (GERD) by NUTS 2 regions (tgs00042) - Euro per inhabitant - Συνολικές δαπάνες ενδοεπιχειρησιακής έρευνας και ανάπτυξης (GERD) ανά περιφέρειες NUTS 2 (tgs00042) - ευρώ ανά κάτοικο³⁸</i></p>	<p>Η έρευνα και η πειραματική ανάπτυξη (R) περιλαμβάνουν δημιουργική εργασία που αναλαμβάνεται συστηματικά για την αύξηση του αποθέματος γνώσεων, συμπεριλαμβανομένης της γνώσης του ανθρώπου, του πολιτισμού και της κοινωνίας, καθώς και τη χρήση αυτού του αποθέματος γνώσης για την ανάπτυξη νέων εφαρμογών (Frascati Manual, έκδοση 2002, § 63). Το R (οι δαπάνες R ως ποσοστό του ΑΕΠ) αποτελεί δείκτη υψηλής πολιτικής σημασίας σε επίπεδο ΕΕ, σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.</p>
<p><i>Unemployment rate by NUTS 2 regions - Ποσοστό ανεργίας ανά περιφέρειες NUTS 2³⁹</i></p>	<p>Το περιφερειακό ποσοστό ανεργίας (επίπεδο 2 NUTS) αντιπροσωπεύει άνεργους ως ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού (δηλαδή του εργατικού δυναμικού ή του συνόλου των απασχολούμενων και των ανέργων). Ο δείκτης βασίζεται στην Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΕ. Οι άνεργοι περιλαμβάνουν άτομα ηλικίας 15-74 ετών (και οι τρεις προϋποθέσεις πρέπει να πληρούνται ταυτόχρονα): 1. χωρίς εργασία κατά την εβδομάδα αναφοράς, 2. επί του παρόντος διαθέσιμος για εργασία. 3. να αναζητούν ενεργά εργασία ή να βρουν δουλειά για να ξεκινήσουν εντός περιόδου τριών μηνών το πολύ. Οι απασχολούμενοι είναι άτομα ηλικίας 15-64 ετών, τα οποία κατά τη διάρκεια της εβδομάδας αναφοράς πραγματοποίησαν οποιαδήποτε εργασία για αμοιβή, κέρδος ή οικογενειακό κέρδος για τουλάχιστον μία ώρα ή δεν εργάζονταν αλλά είχαν εργασία ή επιχείρηση από την οποία απουσιάζουν προσωρινά.</p>
<p><i>Regional gross domestic product by NUTS 2 regions - million EUR (tgs00003) - Ακαθάριστο εγχώριο περιφερειακό προϊόν ανά περιφέρεια NUTS 2 - εκατ. EUR (tgs00003)</i></p>	<p>Το ΑΕΠ (ακαθάριστο εγχώριο προϊόν) αποτελεί δείκτη της παραγωγής μιας χώρας ή μιας περιοχής. Αντικατοπτρίζει τη συνολική αξία όλων των αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται μείον την αξία των αγαθών και των υπηρεσιών που χρησιμοποιούνται για ενδιάμεση ανάλωση στην παραγωγή τους. Η έκφραση του ΑΕΠ σε PPS (πρότυπα αγοραστικής δύναμης) εξαλείφει τις διαφορές στα επίπεδα τιμών μεταξύ των χωρών. Οι υπολογισμοί ανά κάτοικο επιτρέπουν τη σύγκριση των οικονομιών και περιοχών που διαφέρουν σημαντικά σε απόλυτο μέγεθος. Το ΑΕΠ ανά κάτοικο σε PPS είναι η βασική μεταβλητή για τον καθορισμό της επιλεξιμότητας των περιφερειών NUTS 2 στο πλαίσιο της διαρθρωτικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.</p>

³⁸ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/tgs00042>

³⁹ http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics_at_regional_level

6.1.2.1 *Employment rate of the age group 15-64 by NUTS 2 regions - Ποσοστό απασχόλησης της ηλικιακής ομάδας 15-64 από τις περιφέρειες NUTS 2*

Το περιφερειακό ποσοστό απασχόλησης (επίπεδο NUTS 2) της ηλικιακής ομάδας 15-64 αντιπροσωπεύει μισθωτούς ηλικίας 15-64 ετών ως ποσοστό του πληθυσμού της ίδιας ηλικιακής ομάδας. Ο δείκτης βασίζεται στην Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΕ. Η έρευνα καλύπτει ολόκληρο τον πληθυσμό που ζει σε ιδιωτικά νοικοκυριά και αποκλείει αυτούς που ανήκουν σε συλλογικά νοικοκυριά, όπως οικοτροφεία, αίθουσες διαμονής και νοσοκομεία. Οι απασχολούμενοι είναι άτομα ηλικίας 15-64 ετών, οι οποίοι κατά τη διάρκεια της εβδομάδας πραγματοποίησαν οποιαδήποτε εργασία για αμοιβή, κέρδος ή οικογενειακό κέρδος για τουλάχιστον μία ώρα ή δεν εργάζονταν αλλά είχαν εργασία ή επιχείρηση από την οποία απουσιάζουν προσωρινά.

6.1.2.2 *Human resources in science and technology (HRST) by NUTS 2 regions - Ανθρώπινοι πόροι στην επιστήμη και την τεχνολογία (HRST) από τις περιφέρειες NUTS 2*

Οι ανθρώπινοι πόροι στην επιστήμη και την τεχνολογία (HRST) ως ποσοστό του ενεργού πληθυσμού στην ηλικιακή ομάδα 15-74 στο περιφερειακό επίπεδο NUTS 2. Τα στοιχεία δείχνουν ότι ο ενεργός πληθυσμός της ηλικιακής ομάδας 15-74 που έχει ταξινομηθεί ως HRST (δηλ. Έχει ολοκληρώσει με επιτυχία μια εκπαίδευση στο τρίτο επίπεδο ή απασχολείται στην επιστήμη και την τεχνολογία) σε ποσοστό του συνολικού ενεργού πληθυσμού ηλικίας 15-74 ετών.

6.1.2.3 *Gross domestic product (GDP) at current market prices by NUTS 2 regions - Purchasing power standard (PPS) per inhabitant - Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) σε τρέχουσες τιμές αγοράς ανά περιφέρειες NUTS 2 - Πρότυπο αγοραστικής δύναμης (PPS) ανά κάτοικο*

Το ΑΕΠ (ακαθάριστο εγχώριο προϊόν) αποτελεί δείκτη της παραγωγής μιας χώρας ή μιας περιοχής. Αντικατοπτρίζει τη συνολική αξία όλων των αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται μείον την αξία των αγαθών και των υπηρεσιών που χρησιμοποιούνται για ενδιάμεση ανάλωση στην παραγωγή τους. Η έκφραση του ΑΕΠ σε PPS (πρότυπα αγοραστικής δύναμης) εξαλείφει τις διαφορές στα επίπεδα τιμών μεταξύ των χωρών. Οι υπολογισμοί ανά κάτοικο επιτρέπουν τη σύγκριση των οικονομιών και περιοχών που διαφέρουν σημαντικά σε απόλυτο μέγεθος. Το ΑΕΠ ανά κάτοικο σε PPS είναι η βασική μεταβλητή για τον καθορισμό της επιλεξιμότητας των περιφερειών NUTS 2 στο πλαίσιο της διαρθρωτικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

6.1.2.4 *Population density by NUTS 2 region (tgs00024) - Πυκνότητα πληθυσμού ανά περιοχή NUTS 2 (tgs00024)*

Ο λόγος μεταξύ του ετήσιου μέσου πληθυσμού και της έκτασης της περιοχής. Η έννοια της χερσαίας έκτασης (εξαιρουμένων των εσωτερικών υδάτων) θα πρέπει να χρησιμοποιείται όπου είναι διαθέσιμη. Αν δεν είναι διαθέσιμη τότε χρησιμοποιείται η συνολική έκταση, συμπεριλαμβανομένων των εσωτερικών υδάτων (περιοχή των λιμνών και των ποταμών).

6.1.2.5 *Gross domestic product (GDP) at current market prices by NUTS 2 regions - Purchasing power standards (PPS) per inhabitant in percentage of the EU average - Ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) σε τρέχουσες τιμές αγοράς ανά περιφέρειες NUTS 2 - Πρότυπα αγοραστικής δύναμης (PPS) ανά κάτοικο σε ποσοστό του μέσου όρου της ΕΕ*

6.1.2.6 *Total R&D personnel and researchers by sectors of performance, sex and NUTS 2 regions - Percentage of active population - numerator in head count (HC) - Σύνολο προσωπικού και ερευνητών ανά τομείς απόδοσης, φύλου και περιφέρειες NUTS 2 - Ποσοστό ενεργού πληθυσμού - Αριθμητής σε αριθμό κεφαλών (HC)*

Οι ερευνητές είναι επαγγελματίες που ασχολούνται με τη σύλληψη ή τη δημιουργία νέων γνώσεων, προϊόντων, διαδικασιών, μεθόδων και συστημάτων καθώς και στη διαχείριση των σχετικών έργων. Το μέτρο που φαίνεται στον πίνακα αυτό είναι οι ερευνητές σε ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης διαιρούμενοι με το συνολικό ετήσιο μέσο όρο απασχολούμενου πληθυσμού. Παρακαλείσθε να σημειώσετε ότι ο υπολογισμός του μέτρου αυτού του πίνακα έχει αλλάξει από τον υπολογισμό του αριθμού κεφαλών σε ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης από τον Ιανουάριο του 2010. Το μέτρο που βασίζεται στον αριθμό κεφαλών εξακολουθεί να είναι προσβάσιμο από τις δημόσιες βάσεις δεδομένων της Eurostat.

6.1.2.7 *Students in tertiary education (ISCED 5-6) by NUTS 2 regions as % of the population aged 20-24 years at regional level - Φοιτητές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση (ISCED 5-6) ανά περιφέρειες NUTS 2 ως % του πληθυσμού ηλικίας 20-24 ετών σε περιφερειακό επίπεδο*

Αριθμός σπουδαστών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση ως ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 20 έως 24 ετών στην περιοχή.

6.1.2.8 *Total intramural R&D expenditure (GERD) by NUTS 2 regions (tgs00042) - Euro per inhabitant - Συνολικές δαπάνες ενδοεπιχειρησιακής έρευνας και ανάπτυξης (GERD) ανά περιφέρειες NUTS 2 (tgs00042) - ευρώ ανά κάτοικο*

Η έρευνα και η πειραματική ανάπτυξη (R) περιλαμβάνουν δημιουργική εργασία που αναλαμβάνεται συστηματικά για την αύξηση του αποθέματος γνώσεων, συμπεριλαμβανομένης της γνώσης του ανθρώπου, του πολιτισμού και της κοινωνίας, καθώς και τη χρήση αυτού του αποθέματος γνώσης για την ανάπτυξη νέων εφαρμογών (Frascati Manual, έκδοση 2002, § 63). Το R (οι δαπάνες R ως ποσοστό του ΑΕΠ) αποτελεί δείκτη υψηλής πολιτικής σημασίας σε επίπεδο ΕΕ, σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

6.1.2.9 *Unemployment rate by NUTS 2 regions - Ποσοστό ανεργίας ανά περιφέρειες NUTS 2*

Το περιφερειακό ποσοστό ανεργίας (επίπεδο 2 NUTS) αντιπροσωπεύει άνεργους ως ποσοστό του οικονομικά ενεργού πληθυσμού (δηλαδή του εργατικού δυναμικού ή του συνόλου των απασχολούμενων και των ανέργων). Ο δείκτης βασίζεται στην Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΕ. Οι άνεργοι περιλαμβάνουν άτομα ηλικίας 15-74 ετών (και οι τρεις προϋποθέσεις πρέπει να πληρούνται ταυτόχρονα): 1. χωρίς εργασία κατά

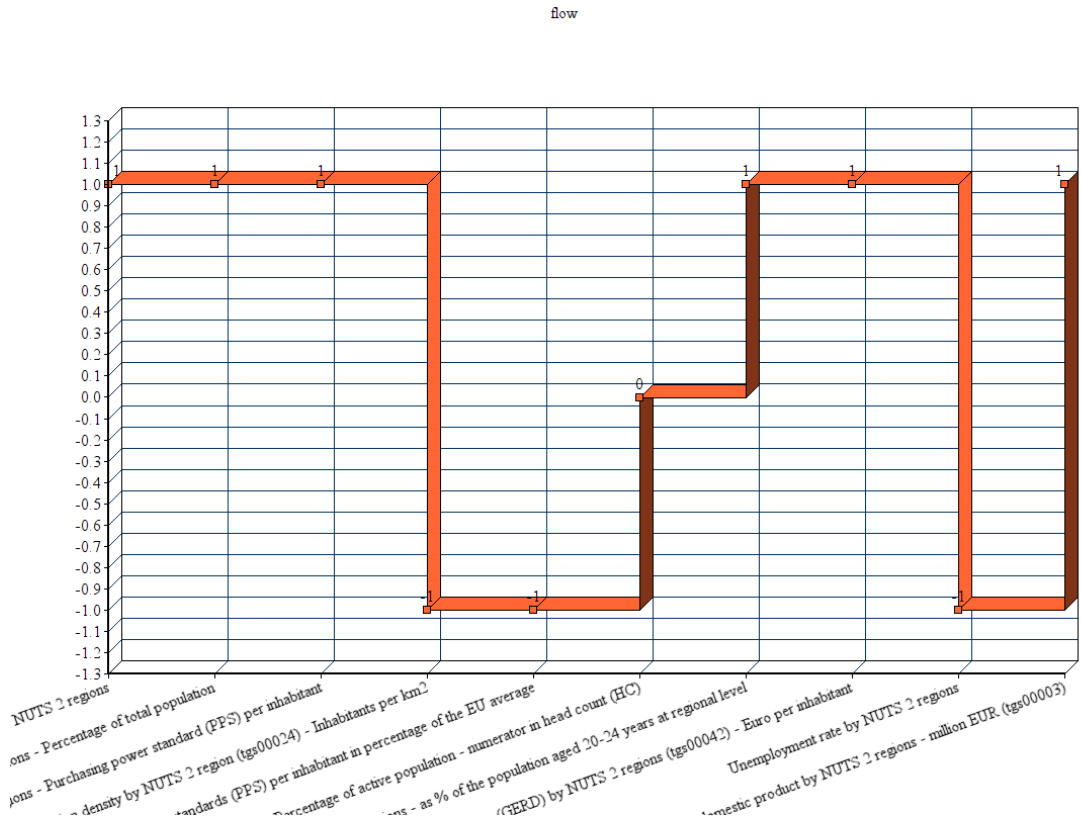
την εβδομάδα αναφοράς, 2. επί του παρόντος διαθέσιμος για εργασία. 3. να αναζητούν ενεργά εργασία ή να βρουν δουλειά για να ξεκινήσουν εντός περιόδου τριών μηνών το πολύ. Οι απασχολούμενοι είναι άτομα ηλικίας 15-64 ετών, τα οποία κατά τη διάρκεια της εβδομάδας αναφοράς πραγματοποίησαν οποιαδήποτε εργασία για αμοιβή, κέρδος ή οικογενειακό κέρδος για τουλάχιστον μία ώρα ή δεν εργάζονταν αλλά είχαν εργασία ή επιχείρηση από την οποία απουσιάζουν προσωρινά.

6.1.2.10 *Regional gross domestic product by NUTS 2 regions - million EUR (tgs00003) - Ακαθάριστο εγχώριο περιφερειακό προϊόν ανά περιφέρεια NUTS 2 - εκατ. EUR (tgs00003)*

ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ
Ισπανία - Principado de Asturias	Employment rate of the age group 15-64 by NUTS 2 regions Human resources in science and technology (HRST) by NUTS 2 regions
Γαλλία - Nord – Pas-de-Calais	Gross domestic product (GDP) at current market prices by NUTS 2 regions Population density by NUTS 2 region (tgs00024)
Ελλάδα - Δυτική Μακεδονία	Gross domestic product (GDP) at current market prices by NUTS 2 regions Total R&D personnel and researchers by sectors of performance,sex and NUTS 2 regions
Ιταλία - Calabria	Students in tertiary education (ISCED 5-6) by NUTS 2 regions Total intramural R&D expenditure (GERD) by NUTS 2 regions (tgs00042) Unemployment rate by NUTS 2 regions
Πορτογαλία - Norte	Regional gross domestic product by NUTS 2 regions - million EUR (tgs00003)

Πίνακας 22. Οι περιφέρειες υπό μελέτη και οι δείκτες που χρησιμοποιήσαμε. Ο κάθε δείκτης του πίνακα έχει αναπτυχθεί και αναληθεί σε κάθε περιφέρεια.

Παρακάτω το σχήμα μας δείχνει πως η μεταβολή από κάθε δείκτη είναι είτε θετική είτε αρνητική είτε μένει σταθερή.

Διπλωματική Εργασία

Οι παρακάτω πίνακες έχουν στοιχεία όσον αφορά τον δείκτη Employment rate of the age group 16-64 by Nuts 2 regions.

Ισπανία - Πίνακας 23

GEO/TIME	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Spain	53,7	56,1	57,7	59,0	60,1	61,1	63,6	65,0	65,8	64,5	60,0	58,8	58,0	55,8	54,8	56,0	57,8
Norwest (ES)	51,0	50,2	54,5	55,1	57,1	57,4	60,0	62,1	63,4	64,1	61,2	59,2	58,6	56,7	55,2	56,0	57,3
Galicia	53,2	55,3	56,0	56,2	58,5	58,4	61,2	63,0	64,2	64,6	62,2	59,9	59,5	57,7	56,1	56,3	57,9
Principado de Asturias	46,4	48,4	50,0	51,2	52,6	53,5	56,0	59,7	59,8	62,0	58,3	56,8	55,6	53,5	52,4	54,4	55,0
Cantabria	49,4	52,1	56,2	57,2	59,1	59,6	62,2	64,4	66,0	65,7	62,0	60,1	59,7	58,3	56,3	57,6	58,9
Norwest (ES)	56,8	58,6	60,9	62,0	63,6	64,3	67,3	68,1	69,1	68,8	64,9	64,6	64,2	62,2	60,7	61,6	63,2
País Vasco	55,4	57,7	58,8	61,1	62,8	63,2	65,7	67,0	67,4	67,9	64,2	65,3	65,5	62,6	61,6	61,8	62,9
Comunidad Foral de Navarra	60,0	64,0	64,4	65,5	65,6	65,4	69,4	70,4	71,2	69,7	66,6	65,9	65,5	62,5	61,1	63,2	63,7
La Rioja	57,8	59,7	60,3	62,0	63,7	64,2	69,4	69,3	69,9	68,7	65,2	63,7	62,4	59,7	59,9	62,5	64,2
Aragón	57,7	61,1	61,5	62,0	63,9	65,6	68,6	68,6	71,1	69,9	65,3	63,0	62,1	62,1	59,3	60,4	63,0
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7	58,7	62,0	64,1	64,7	66,7	69,1	70,7	71,4	70,1	66,7	65,7	64,9	63,4	62,5	63,1	65,3
Comunidad de Madrid	56,7</																

REG/TYPE	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
France	60.4	61.7	62.1	62.4	63.4	62.9	63.2	63.2	63.9	64.4	63.6	63.5	63.4	63.5	63.6	63.7	63.7
Ile de France	64.6	65.7	66.6	66.4	66.3	66.3	66.6	65.5	66.7	67.6	66.6	65.5	65.7	66.3	66.5	66.2	66.2
Ile de France	64.6	65.7	66.6	66.4	66.3	66.3	66.6	65.5	66.7	67.6	66.6	65.5	65.7	66.3	66.5	66.2	66.2
Île de France	64.6	65.7	66.6	66.4	66.3	66.3	66.6	65.5	66.7	67.6	66.6	65.5	65.7	66.3	66.5	66.2	66.2
Champagne-Ardenne	58.1	60.6	61.3	62.6	65.0	63.7	62.2	65.2	64.4	63.8	63.1	63.1	60.6	61.6	60.6	61.5	59.5
Picardie	58.9	59.5	60.9	62.3	63.7	61.8	61.9	62.2	63.2	65.5	62.1	61.0	63.8	61.4	59.4	60.6	61.8
Haute-Normandie	60.0	62.7	61.8	61.1	61.0	64.1	65.0	62.8	62.6	62.9	62.2	61.0	63.5	61.9	61.1	61.7	63.1
Centre (FR)	63.8	64.5	65.0	63.8	67.8	65.0	67.3	68.1	66.9	67.0	66.6	67.1	64.8	64.2	63.8	63.9	65.0
Basse-Normandie	61.3	62.6	63.2	65.0	64.2	63.5	63.4	63.7	64.7	66.4	67.8	63.1	62.2	66.2	64.5	64.9	66.0
Bourgogne	62.5	61.9	63.3	65.0	68.4	66.1	64.9	63.6	64.7	65.4	65.6	63.9	64.3	64.1	63.4	63.4	64.3
Nord - Pas-de-Calais	50.9	52.5	54.0	54.1	58.0	57.9	56.2	57.8	57.7	57.5	56.1	57.1	57.7	58.0	57.5	57.6	56.9
Nord - Pas-de-Calais	50.9	52.5	54.0	54.1	58.0	57.9	56.2	57.8	57.7	57.5	56.1	57.1	57.7	58.0	57.5	57.6	56.9
Est (FR)	61.8	63.6	64.4	64.8	64.1	62.1	64.8	63.7	65.2	65.7	63.8	65.4	64.9	63.7	63.1	63.3	64.1
Lorraine	58.5	61.3	62.7	63.2	60.7	56.7	62.8	61.0	63.8	63.3	61.6	64.1	62.8	61.3	60.2	61.6	61.1
Alsace	65.6	66.9	66.4	67.1	66.4	66.4	67.8	66.9	66.8	66.5	66.5	67.4	67.1	65.8	66.0	65.0	67.0
Franche-Comté	62.4	63.3	65.0	65.0	67.5	66.6	63.9	64.2	65.3	65.9	64.1	65.0	65.7	65.2	64.2	63.7	65.3
Ouest (FR)	62.0	63.4	64.2	64.9	65.2	65.2	64.8	65.5	65.8	65.8	66.0	65.6	64.9	66.2	66.7	66.8	67.2
Pays de la Loire	61.9	64.2	64.5	65.9	65.9	67.5	65.9	66.3	67.2	65.4	66.0	66.7	65.4	67.2	66.7	67.6	67.7
Bretagne	61.6	62.5	63.7	63.9	65.9	63.5	63.6	65.3	64.8	65.8	66.3	64.5	64.5	65.3	67.1	67.2	67.8
Poitou-Charentes	62.6	63.3	62.4	64.8	62.5	63.8	65.0	64.2	65.0	66.5	65.6	65.2	64.8	65.9	65.8	64.3	65.3
Sud-Ouest (FR)	60.5	61.8	62.4	62.9	64.7	63.4	65.2	65.2	65.9	66.5	65.6	66.5	65.3	65.2	66.1	65.6	65.8
Aquitaine	60.1	60.5	61.1	61.4	64.2	60.0	63.2	63.7	65.8	65.4	64.9	65.4	63.7	63.8	64.7	64.8	65.8
Mid-Pyrénées	60.9	62.6	63.6	64.5	64.3	66.7	66.9	66.7	66.0	67.5	66.1	68.0	67.1	66.4	67.4	66.2	65.3
Limousin	60.7	64.1	63.5	64.1	68.4	64.9	67.5	66.3	66.6	67.7	67.0	65.5	65.8	66.5	67.4	66.7	67.4
Centre-Est (FR)	61.9	62.9	64.5	64.8	65.1	64.5	65.7	66.0	65.4	65.4	64.8	65.5	65.2	65.8	66.2	66.3	66.3
Rhône-Alpes	62.5	63.5	64.8	64.8	65.2	64.8	65.5	66.0	65.8	65.4	64.6	65.7	65.4	66.2	66.5	66.3	66.6
Auvergne	59.0	60.5	63.3	64.6	64.8	63.3	66.6	65.8	63.5	66.0	66.1	64.7	64.5	63.9	64.5	64.7	65.0
Méditerranée	53.8	55.0	55.9	56.5	58.5	59.0	57.8	57.5	59.3	60.3	59.7	59.7	60.5	59.7	60.1	61.7	60.7
Languedoc-Roussillon	52.2	53.6	54.8	54.8	56.8	57.8	56.8	56.7	56.5	58.3	56.3	56.0	57.8	55.2	56.8	58.7	56.7
Provence-Alpes-Côte d'Azur	55.2	56.7	57.0	57.9	59.7	60.0	58.5	58.1	60.1	61.4	61.7	61.6	61.7	62.2	62.0	63.5	61.9
Corse	42.8	37.8	42.3	44.9	50.7	51.1	53.9	53.8	52.8	56.5	57.0	60.9	64.2	60.2	58.2	58.4	56.5
Departements d'outre-mer																	
Guadeloupe												46.3	46.5	46.6	47.0	46.8	47.5
Martinique												46.3	49.1	46.7	48.5	48.2	48.2
Guyane												49.7	51.5	51.3	51.8	52.6	53.0
La Réunion												45.4	44.7	45.4	45.7	46.5	45.2
Mayotte												44.0	43.3	43.8	44.5	46.1	47.6
Departements d'outre-mer (NUTS 2010)																	37.8
Guadeloupe (NUTS 2010)																	
Martinique (NUTS 2010)																	
Guyane (NUTS 2010)																	
La Réunion (NUTS 2010)																	
Réunion (NUTS 2010)																	

GEO/TIME	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Greece	56,0	56,6	56,5	57,6	58,7	59,3	59,6	60,6	60,9	61,4	60,8	59,1	55,1	50,8	48,8	49,4	50,8
North Epirus
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη (NUTS 2010)
Κεντρική Μακεδονία
Δυτική Μακεδονία
Ipeiros
North Epirus (NUTS 2010)	55,8	56,2	56,1	56,4	57,9	57,9	58,0	59,3	59,5	59,6	59,0
Ανατολική Μακεδονία, Θράκη (NUTS 2010)	56,7	61,0	59,5	60,4	60,5	59,3	59,4	59,8	60,7	60,3	59,6
Κεντρική Μακεδονία (NUTS 2010)	55,1	55,4	55,6	55,4	57,6	56,6	57,3	59,3	59,2	59,2	58,1
Δυτική Μακεδονία (NUTS 2010)	54,2	52,8	54,1	55,5	54,8	54,1	52,1	54,9	55,4	56,5	57,7
Thessalia (NUTS 2010)	55,6	56,0	55,4	56,1	58,0	61,7	60,7	60,7	60,9	61,3	61,5
Κεντρική Ελλάδα
Thessalia
Ιονία Νησιά
Δυτική Ελλάδα
Στερεά Ελλάδα
Ραιδεύσιμος
Κεντρική Ελλάδα (NUTS 2010)	57,1	58,3	56,4	58,5	59,8	58,1	59,5	60,3	60,6	61,2	60,9
Ipeiros (NUTS 2010)	53,3	56,2	53,7	56,4	57,5	58,2	56,7	59,4	59,0	59,9	59,7
Ιονία Νησιά (NUTS 2010)	63,6	64,0	62,6	62,1	63,2	61,6	64,0	60,8	61,3	65,4	65,4
Δυτική Ελλάδα (NUTS 2010)	55,4	57,0	55,1	55,5	56,9	54,8	55,9	56,0	56,9	57,1	57,6
Στερεά Ελλάδα (NUTS 2010)	54,9	54,5	53,2	57,4	59,6	56,5	59,8	61,1	61,1	60,7	59,1
Ραιδεύσιμος (NUTS 2010)	61,2	62,7	60,9	63,6	64,0	62,8	63,9	65,4	66,7	66,5	66,3
ΑΔΚΚ	54,2	54,6	55,8	57,5	58,0	60,4	60,6	61,4	61,7	62,8	62,1
ΑΔΚΚ	54,2	54,6	55,8	57,5	58,0	60,4	60,6	61,4	61,7	62,8	62,1
Νησιά Δωδεκάνησου, Κρήτη	61,8	61,7	61,2	60,2	61,2	62,2	61,7	61,8	62,4	61,9	61,6
Νοτιο Ανατολικά	51,8	52,2	53,4	54,2	54,2	55,5	56,2	57,2	57,9	56,6	56,6
Νοτιο Ανατολικά	61,2	59,7	59,1	57,2	60,1	61,5	60,2	58,7	60,0	60,7	60,8
Κρήτη	65,3	65,7	64,8	63,7	64,1	64,7	64,1	64,8	65,0	64,1	63,5

Ιταλία- Πίνακας 26

GEO/TIME	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Italy	52,5	53,4	54,5	55,4	56,1	57,8	57,6	58,3	58,6	58,6	57,4	56,8	56,8	56,6	55,5	55,7	56,3
Nord-Ovest	59,4	60,2	61,3	62,3	63,5	64,5	64,7	65,6	65,9	66,1	65,0	64,4	64,3	64,1	63,7	63,8	64,5
Piemonte	58,7	60,5	61,2	61,6	63,5	63,5	64,0	64,7	64,9	65,2	63,9	63,5	64,2	63,6	62,2	62,4	63,7
Valle d'Aosta/Vallee d'Aoste	62,4	65,0	64,5	65,7	66,9	68,1	66,5	67,0	68,2	67,8	66,8	67,3	66,9	66,3	65,6	66,2	66,2
Liguria	55,2	55,4	57,6	58,9	59,6	60,7	61,0	62,1	63,5	63,6	63,2	62,7	63,0	62,0	60,6	60,7	62,4
Lombardia	60,5	60,7	62,0	63,1	64,0	65,4	65,5	66,5	66,7	66,9	65,7	65,0	64,6	64,5	64,8	64,9	65,1
Nord-Est	60,3	61,6	62,5	63,0	63,8	64,4	66,1	66,9	67,5	67,9	66,2	65,8	66,2	66,1	64,7	65,0	65,3
Provincia Autonoma di Bolzano/Bozen	66,3	66,7	67,6	70,5	70,3	69,5	69,1	69,5	69,7	70,4	70,4	71,0	71,0	71,8	71,4	70,8	71,4
Provincia Autonoma di Trento	60,1	62,7	62,0	61,9	63,8	65,3	65,1	65,4	66,3	66,7	66,5	65,9	65,9	65,4	65,5	65,9	66,1
Veneto	60,2	61,4	62,3	62,8	63,5	64,2	64,7	65,3	65,7	66,4	64,6	64,4	64,9	64,9	63,1	63,7	63,6
Friuli-Venezia Giulia	58,6	59,8	61,3	61,7	62,4	63,0	63,2	64,8	65,4	65,2	63,5	63,6	64,2	63,6	63,0	63,1	63,7
Emilia-Romagna	68,5	68,4	70,2	70,2	68,4	67,3	67,8	67,5	66,2	66,3	66,7
Centro (IT)	53,9	55,2	56,7	57,4	58,7	61,1	61,1	62,0	62,2	62,8	61,9	61,4	61,0	61,0	60,2	60,9	61,4
Toscana	57,4	59,3	60,7	60,4	62,3	63,2	63,8	64,7	64,7	65,3	64,7	63,7	63,6	63,7	63,7	63,8	64,8
Umbria	57,2	58,8	59,6	59,3	60,1	62,3	61,7	62,8	64,6	65,3	62,9	62,6	62,2	61,5	60,9	61,0	63,1
Marche	63,5	64,4	64,8	64,7	63,6	63,7	62,4	62,6	61,1	62,4	62,1
Lazio	51,1	52,0	53,7	55,2	56,1	59,5	58,6	58,4	59,5	60,2	59,5	59,1	58,8	58,8	57,7	58,8	59,0
Sud	41,9	42,7	43,5	44,3	44,7	46,8	45,9	46,4	46,4	45,9	44,2	43,4	43,5	43,6	42,2	41,9	42,5
Abruzzo	51,6	52,9	55,1	55,1	56,3	55,7	57,1	57,6	57,9	58,8	55,7	55,4	56,6	56,7	55,0	53,9	54,5
Molise	49,1	51,1	52,6	52,5	52,0	53,1	51,3	52,4	53,6	54,1	52,2	51,0	50,3	50,6	47,6	48,5	49,4
Campania	40,2	40,2	40,7	41,7	41,8	45,8	44,2	44,1	43,7	42,4	40,8	39,8	39,4	39,9	39,7	39,2	39,6
Puglia	42,4	43,6	44,3	45,4	45,5	45,5	44,5	45,7	46,6	46,6	44,9	44,3	44,7	44,9	42,3	42,1	43,3
Basilicata	43,8	45,5	44,3	45,8	45,7	49,1	49,3	50,2	49,5	49,6	48,4	47,1	47,6	46,8	46,2	47,2	49,2
Calabria	38,4	39,3	41,1	41,3	42,4	45,3	44,6	45,4	44,9	44,0	43,0	42,1	42,4	41,5	38,9	39,3	38,9
Isole	40,5	41,1	42,7	43,5	43,2	46,2	46,1	46,8	46,7	46,2	45,4	44,8	44,7	43,9	41,6	41,4	42,5
Sicilia	39,2	40,0	41,8	42,5	42,1	44,0	44,2	45,0	44,6	44,1	43,6	42,7	42,4	41,3	39,3	39,0	40,0
Sardegna	44,2	44,1	45,2	46,4	46,5	52,4	51,5	52,1	52,8	52,3	50,8	51,0	51,7	51,7	48,3	48,6	50,1

Πορτογαλία- Πίνακας 27

GEO/TIME	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Portugal	67,4	68,2	68,9	69,1	68,1	67,8	67,3	67,6	67,6	68,0	66,1	65,3	63,8	61,4	60,6	62,6	63,9
Continente	67,6	68,5	69,2	69,4	68,3	67,9	67,4	67,8	67,8	68,1	66,1	65,3	64,0	61,6	60,9	62,9	64,2
Norte	67,4	67,6	68,8	68,8	67,2	66,2	65,8	66,2	65,9	66,2	63,8	62,9	62,9	60,4	58,7	60,5	61,4
Algarve	68,1	68,4	68,5	69,5	68,5	69,4	68,0	69,5	69,5	69,3	67,9	65,3	64,2	62,0	61,9	65,0	65,6
Centro (PT)	70,6	72,7	71,7	73,2	72,9	72,1	71,4	71,5	71,6	71,8	69,7	69,8	65,7	64,3	64,8	65,3	66,9
Áreas Metropolitanas de Lisboa	66,4	67,5	68,0	68,0	66,7	66,7	66,4	66,6	67,0	68,3	66,3	64,9	63,8	61,2	60,4	63,8	65,7
ALENTEJO	63,4	63,6	65,0	65,4	65,5	66,7	66,9	67,5	67,4	65,7	65,3	65,4	64,2	61,1	60,9	62,9	63,4
Região Autónoma dos Açores (PT)	59,9	59,7	60,5	62,4	61,6	63,3	63,0	63,6	63,1	64,7	64,5	63,2	60,6	57,1	55,7	57,0	59,7
Região Autónoma da Madeira (PT)	64,5	63,9	64,0	66,9	67,1	66,8	67,4	66,5	65,7	66,5	65,5	65,7	61,7	57,8	56,6	58,3	59,1
Região Autónoma da Madeira (PT)	64,5	63,9	64,0	66,9	67,1	66,8	67,4	66,5	65,7	66,5	65,5	65,7	61,7	57,8	56,6	58,3	59,1

Διπλωματική Εργασία

Οι παρακάτω πίνακες έχουν στοιχεία όσον αφορά τον δείκτη Human resources in science and technology by Nuts 2 regions.

Ισπανία-Πίνακας 28

GEO/TIME	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Spain	20.1	21.4	22.2	23.4	23.8	24.9	26.8	27.2	27.9	28.0	28.2	29.1	29.8	30.1	30.8	31.6	32.0
Norwest (ES)	17.3	18.1	19.0	20.5	22.0	22.7	25.9	26.5	27.2	28.1	28.5	29.0	30.0	30.1	30.8	31.6	32.6
Galia	16.1	16.7	18.2	19.3	21.4	21.8	24.8	25.8	26.7	27.1	27.3	27.6	28.3	28.4	28.8	29.9	31.2
Principado de Asturias	19.4	19.8	19.3	22.1	22.3	23.5	27.7	27.1	27.2	29.2	30.1	30.3	32.6	32.5	34.1	34.6	35.2
Cantabria	19.4	21.9	21.9	23.6	24.9	25.6	28.2	29.0	29.7	30.7	31.1	32.9	32.9	33.4	34.1	34.4	34.7
Norste (ES)	25.0	27.2	28.3	28.8	30.5	31.6	34.0	34.9	35.4	34.7	35.6	36.3	36.8	37.4	37.5	37.7	37.9
Pais Vasco	27.7	30.2	31.3	31.7	33.6	34.6	38.0	39.1	39.7	39.2	40.1	40.4	40.6	41.6	41.7	41.3	42.0
Comunidad Foral de Navarra	26.1	28.1	30.0	30.7	30.1	29.6	33.7	33.9	35.1	33.5	33.5	35.1	36.3	36.1	36.7	37.9	37.0
La Rioja	17.8	20.5	21.4	23.5	23.2	24.7	27.9	27.0	28.3	28.2	31.6	31.9	30.5	31.7	32.1	33.6	35.4
Aragón	21.4	22.9	23.9	24.0	26.8	29.0	28.8	30.0	30.1	29.5	29.9	31.1	32.2	32.3	32.1	32.5	32.3
Comunidad de Madrid	28.7	29.7	32.3	33.5	31.7	33.5	35.8	36.6	39.0	39.5	38.6	40.7	41.7	42.4	43.1	44.2	43.8
Comunidad de Madrid	28.7	29.7	32.3	33.5	31.7	33.5	35.8	36.6	39.0	39.5	38.6	40.7	41.7	42.4	43.1	44.2	43.8
Centro (ES)	16.8	17.4	17.9	19.1	20.1	20.3	22.0	22.7	23.5	23.8	24.3	24.8	26.2	26.2	26.3	27.3	27.4
Castilla y León	20.2	20.8	21.0	22.0	23.5	24.2	25.4	26.2	26.9	27.6	27.8	28.5	29.9	30.6	30.1	30.6	31.0
Castilla-La Mancha	13.6	14.3	15.5	16.7	17.1	17.1	19.3	20.2	21.1	20.9	22.1	22.3	23.7	23.6	24.2	25.1	25.1
Extremadura	13.9	14.5	14.6	16.1	17.2	16.6	18.7	19.3	19.9	20.2	20.4	21.3	22.3	21.3	22.0	23.9	23.6
Estro (ES)	19.8	21.9	22.1	23.1	23.5	25.2	26.9	27.0	26.7	26.7	26.8	28.0	28.9	29.0	30.2	31.5	32.1
Cataluña	21.4	23.5	24.1	25.4	25.6	27.3	29.0	28.5	28.2	28.1	28.2	29.5	30.4	30.5	32.0	33.6	34.2
Comunidad Valenciana	18.0	20.1	20.1	20.3	21.2	23.3	25.0	25.6	25.5	26.0	25.7	27.1	27.8	27.7	28.3	29.5	30.3
Iles Balears	16.0	18.0	17.5	19.6	19.7	19.2	21.0	23.2	21.8	20.8	21.6	22.1	23.7	24.5	26.4	26.9	26.7
Sur (ES)	16.8	17.4	18.1	18.9	19.7	20.0	21.4	21.9	22.7	23.0	23.1	23.8	23.8	24.0	24.7	24.9	25.8
Andalucía	16.7	17.2	17.8	18.5	19.5	19.8	21.4	21.9	22.8	22.9	23.2	23.9	23.8	24.0	24.5	24.9	25.8
Región de Murcia	17.3	18.7	20.2	21.4	20.8	21.2	21.3	22.1	22.4	23.6	22.8	23.6	24.4	24.6	26.0	25.2	26.0
Ciudad Autónoma de Ceuta (ES)	17.7	16.1	17.5	16.3	20.0	14.7	20.9	16.4	15.0	19.2	21.7	18.8	18.1	19.7	20.8	20.5	25.3
Ciudad Autónoma de Melilla (ES)	22.2	22.8	17.5	19.8	20.1	19.9	23.7	22.7	20.5	21.2	22.1	21.3	24.3	24.0	23.7	23.9	23.4
Canarias (ES)	16.9	17.8	18.2	21.4	20.7	22.0	23.5	22.5	23.4	22.3	22.8	22.8	23.0	24.3	25.6	24.6	24.8
Canarias (ES)	16.9	17.8	18.2	21.4	20.7	22.0	23.5	22.5	23.4	22.3	22.8	22.8	23.0	24.3	25.6	24.6	24.8

GEOTIME	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
France	32,9	33,7	34,9	35,9	37,4	37,8	38,9	39,5	40,1	41,2	41,9	42,3	45,6	46,4	47,3	47,5	48,4
Ile de France	45,2	47,5	47,7	49,0	51,0	50,4	53,6	53,1	53,3	54,6	54,7	54,4	57,3	57,7	57,1	57,8	59,5
Ile de France	45,2	47,5	47,7	49,0	51,0	50,4	53,6	53,1	53,3	54,6	54,7	54,4	57,3	57,7	57,1	57,8	59,5
Bassin Parisien	26,6	27,3	28,1	29,3	31,2	29,3	32,3	33,1	33,2	35,2	36,0	36,1	38,7	39,7	40,2	39,8	41,7
Champagne-Ardennes	24,8	25,7	26,1	26,9	28,5	29,0	31,4	33,5	32,5	31,9	31,6	32,5	35,7	37,1	38,2	37,3	37,7
Picardie	26,1	26,5	27,5	29,7	30,8	29,2	31,9	29,1	30,0	34,4	34,5	33,0	37,0	36,8	36,2	35,7	39,4
Haute-Normandie	26,4	27,8	31,1	32,5	35,1	35,1	33,4	34,3	35,6	34,4	34,8	37,1	40,2	41,2	40,5	42,1	43,8
Centre (FR)	27,8	27,9	26,9	27,8	32,0	34,7	31,7	34,0	34,6	37,2	39,5	40,2	41,2	42,2	43,0	41,9	44,2
Besse-Normandie	26,8	28,4	29,0	30,7	29,5	29,6	36,2	36,8	35,3	38,9	37,2	36,9	38,7	38,6	40,6	38,3	40,9
Bourgogne	27,1	27,1	29,2	29,7	30,1	31,5	29,8	31,3	31,0	33,0	36,4	34,6	37,6	40,8	41,5	42,2	42,3
Nord - Pas-de-Calais	26,5	25,8	28,2	30,2	33,1	33,9	32,9	34,2	35,8	36,5	37,8	39,7	41,7	43,7	45,4	44,7	44,0
Nord - Pas-de-Calais	26,5	25,8	28,2	30,2	33,1	33,9	32,9	34,2	35,8	36,5	37,8	39,7	41,7	43,7	45,4	44,7	44,0
Est (FR)	28,9	28,9	31,3	31,6	34,4	33,8	35,2	35,2	35,3	36,6	37,2	39,5	41,8	41,4	44,2	44,1	45,0
Est (FR)	28,9	28,9	31,3	31,6	34,4	33,8	35,2	35,2	35,3	36,6	37,2	39,5	41,8	41,4	44,2	44,1	45,0
Lorraine	29,9	29,0	30,6	30,8	31,3	30,4	32,6	32,7	34,7	32,8	34,6	37,9	40,2	39,5	44,0	44,2	44,9
Alsace	29,3	30,0	32,5	33,7	39,0	37,5	39,8	39,9	37,2	41,2	41,1	43,5	45,4	44,2	45,1	45,2	47,9
Franche-Comté	28,2	26,6	31,1	30,2	33,0	34,1	32,5	32,0	33,1	36,2	35,7	35,9	38,6	40,3	43,1	42,0	40,3
Franche-Comté	28,2	26,6	31,1	30,2	33,0	34,1	32,5	32,0	33,1	36,2	35,7	35,9	38,6	40,3	43,1	42,0	40,3
Ouest (FR)	28,5	29,0	30,8	31,8	32,7	34,0	35,1	35,6	36,8	36,4	37,2	37,6	41,8	42,4	43,3	44,3	45,0
Ouest (FR)	28,5	29,0	30,8	31,8	32,7	34,0	35,1	35,6	36,8	36,4	37,2	37,6	41,8	42,4	43,3	44,3	45,0
Pays de la Loire	27,3	27,8	29,3	30,9	32,3	34,7	33,3	33,9	35,2	34,9	37,5	37,4	41,4	41,7	42,6	44,5	46,6
Bretagne	31,0	31,6	34,2	34,3	35,1	35,0	38,9	38,7	41,3	40,2	38,9	39,8	44,6	46,2	46,5	46,5	46,1
Bretagne	31,0	31,6	34,2	34,3	35,1	35,0	38,9	38,7	41,3	40,2	38,9	39,8	44,6	46,2	46,5	46,5	46,1
Poitou-Charentes	26,6	26,8	27,0	28,7	28,9	30,7	32,4	33,8	32,2	32,9	33,4	33,7	37,5	36,9	38,6	40,0	39,4
Poitou-Charentes	26,6	26,8	27,0	28,7	28,9	30,7	32,4	33,8	32,2	32,9	33,4	33,7	37,5	36,9	38,6	40,0	39,4
Sud-Ouest (FR)	31,9	32,3	32,8	33,8	35,1	33,2	38,1	39,6	39,2	40,7	43,0	44,0	47,2	47,4	48,5	49,4	49,0
Sud-Ouest (FR)	31,9	32,3	32,8	33,8	35,1	33,2	38,1	39,6	39,2	40,7	43,0	44,0	47,2	47,4	48,5	49,4	49,0
Aquitaine	30,8	30,9	31,3	33,0	34,4	32,1	35,6	36,0	38,4	39,4	41,3	43,1	43,9	43,8	44,3	46,6	45,9
Aquitaine	30,8	30,9	31,3	33,0	34,4	32,1	35,6	36,0	38,4	39,4	41,3	43,1	43,9	43,8	44,3	46,6	45,9
Midi-Pyénées	34,7	35,1	35,6	36,3	36,9	35,9	42,1	45,1	41,7	43,6	45,9	46,6	52,2	52,6	54,9	54,8	53,8
Midi-Pyénées	34,7	35,1	35,6	36,3	36,9	35,9	42,1	45,1	41,7	43,6	45,9	46,6	52,2	52,6	54,9	54,8	53,8
Limousin	26,0	27,4	28,5	27,4	31,7	27,7	33,1	33,1	33,1	34,7	39,0	36,6	40,5	42,4	40,0	40,3	44,9
Limousin	26,0	27,4	28,5	27,4	31,7	27,7	33,1	33,1	33,1	34,7	39,0	36,6	40,5	42,4	40,0	40,3	44,9
Centre-Est (FR)	34,3	34,4	36,5	38,5	36,5	37,9	36,7	37,8	40,8	42,0	41,5	41,4	44,9	46,1	48,1	49,8	49,9
Centre-Est (FR)	34,3	34,4	36,5	38,5	36,5	37,9	36,7	37,8	40,8	42,0	41,5	41,4	44,9	46,1	48,1	49,8	49,9
Rhône-Alpes	35,2	35,7	37,7	40,3	37,7	38,6	37,3	39,0	42,3	42,3	41,6	42,6	46,4	47,3	49,6	51,7	51,6
Rhône-Alpes	35,2	35,7	37,7	40,3	37,7	38,6	37,3	39,0	42,3	42,3	41,6	42,6	46,4	47,3	49,6	51,7	51,6
Auvergne	30,3	28,4	30,6	30,1	30,5	34,9	33,6	32,6	33,7	40,3	40,5	36,0	37,9	40,4	40,7	39,6	41,1
Auvergne	30,3	28,4	30,6	30,1	30,5	34,9	33,6	32,6	33,7	40,3	40,5	36,0	37,9	40,4	40,7	39,6	41,1
Méditerranée	30,4	31,7	32,9	32,4	35,9	38,0	36,7	37,1	37,2	37,8	38,4	38,5	43,8	45,3	46,6	47,3	48,0
Méditerranée	30,4	31,7	32,9	32,4	35,9	38,0	36,7	37,1	37,2	37,8	38,4	38,5	43,8	45,3	46,6	47,3	48,0
Languedoc-Roussillon	29,4	29,8	31,3	32,6	36,4	37,2	36,9	37,7	39,1	39,6	38,5	38,2	41,7	41,5	43,3	45,2	45,8
Languedoc-Roussillon	29,4	29,8	31,3	32,6	36,4	37,2	36,9	37,7	39,1	39,6	38,5	38,2	41,7	41,5	43,3	45,2	45,8
Provence-Alpes-Côte d'Azur	31,3	32,8	33,8	32,5	35,9	38,5	37,0	36,7	36,1	37,2	38,7	39,0	45,1	47,3	48,4	48,6	49,2
Provence-Alpes-Côte d'Azur	31,3	32,8	33,8	32,5	35,9	38,5	37,0	36,7	36,1	37,2	38,7	39,0	45,1	47,3	48,4	48,6	49,2
Corse	22,4	26,0	31,5	24,2	26,9	35,8	26,7	40,0	37,6	30,9	30,4	31,2	37,4	44,4	38,9	38,7	46,9
Corse	22,4	26,0	31,5	24,2	26,9	35,8	26,7	40,0	37,6	30,9	30,4	31,2	37,4	44,4	38,9	38,7	46,9
Départements d'outre-mer
Départements d'outre-mer
Guadeloupe
Guadeloupe
Martinique
Martinique
Guyane
Guyane
La Réunion	31,4	33,2
La Réunion	31,4	33,2

Ελλάδα-Πίνακας 30

ΓΕΟΤΙΜΕ	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Greece	14,9	15,0	15,4	16,1	16,9	18,7	18,8	19,9	20,4	21,0	21,2	21,9	23,0	23,4	24,3	25,0	25,7
Νοτιοι Ελλαδα	13,9	13,4	14,3	14,7	15,2	16,2	17,0	17,6	18,3	18,8	19,1	20,0	20,9	21,1	21,3	21,8	23,0
Ανατολικοι Μακεδονια, Τηρακι	11,8	10,9	10,7	11,0	11,8	12,9	13,6	13,8	15,3	15,5	16,2	16,4	16,1	16,5	16,5	17,9	19,2
Κεντρικοι Μακεδονια	15,1	15,0	16,1	16,4	16,6	17,9	18,6	19,4	20,0	20,6	20,9	22,1	23,3	23,5	23,4	23,7	25,0
Δυτικοι Μακεδονια	11,1	9,9	11,7	12,0	11,7	12,5	14,8	15,2	15,0	15,1	15,0	15,8	16,8	15,9	17,6	18,7	19,1
Ιολοιρος	12,8	11,9	13,0	14,2	15,9	15,8	15,9	16,6	16,8	17,5	16,9	17,7	19,1	20,1	21,3	21,0	22,0
Κεντρικοι Ελλαδα	10,3	10,6	10,8	10,6	11,7	13,3	14,0	15,6	15,8	16,1	16,3	16,9	18,0	17,6	18,4	18,7	19,5
Thessalia	12,6	11,7	13,0	12,8	14,1	14,6	16,0	18,6	18,7	20,2	21,5	20,5	20,4	20,6	21,2	21,7	22,4
Ιονια Νισια	10,0	11,5	10,4	9,0	9,9	11,1	11,0	12,7	12,3	11,9	12,9	15,6	16,6	13,8	15,5	16,6	17,6
Δυτικοι Ελλαδα	10,6	10,8	10,5	9,9	12,2	13,8	14,2	16,2	17,2	16,2	15,9	17,4	18,5	18,1	18,9	19,5	19,6
Στερεα Ελλαδα	8,0	9,0	8,3	7,6	9,5	11,4	12,6	13,1	12,3	12,8	13,7	14,1	15,8	15,6	16,1	15,7	16,8
Πειροπονισος	9,6	10,3	11,0	12,1	10,7	13,5	13,7	14,2	14,8	15,1	13,7	14,5	16,6	16,4	17,3	17,7	19,1
Αθικοι	20,2	20,5	20,4	21,8	22,9	25,0	24,2	25,6	26,1	27,1	27,4	28,5	29,5	30,8	32,1	33,5	33,5
Νισια Αγαλου, Κρι	20,2	20,5	20,4	21,8	22,9	25,0	24,2	25,6	26,1	27,1	27,4	28,5	29,5	30,8	32,1	33,5	33,5
Νοτιο Αιγαιο	10,8	11,0	11,1	12,7	12,7	15,5	15,5	16,1	16,3	16,8	16,1	15,4	17,0	17,7	19,1	19,1	20,0
Νοτιο Αιγαιο	10,0	10,9	10,5	11,4	11,9	15,2	14,7	15,5	15,0	16,9	17,5	15,3	16,2	18,6	24,2	21,8	20,1
Νοτιο Αιγαιο	9,2	9,6	9,8	10,2	10,8	11,9	12,2	12,6	12,6	12,2	12,1	12,0	15,1	16,0	16,3	16,6	17,7
Κρι	11,9	11,8	12,0	14,5	13,9	17,6	17,5	18,1	18,6	19,2	17,9	17,2	18,3	18,3	19,0	19,6	21,3

GEO/TIME	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Italy	14,4	15,4	16,2	16,7	17,2	18,5	18,9	20,3	21,0	21,1	20,6	20,4	20,8	21,3	21,5	21,9	22,4
Nord-Ovest	15,7	17,0	17,8	18,5	19,0	20,5	21,3	23,0	24,0	24,1	23,4	23,5	23,9	24,1	24,7	24,8	25,6
Piemonte	14,1	16,1	16,6	17,0	18,4	16,8	18,7	21,1	22,1	21,9	21,1	21,4	21,8	21,9	22,9	23,3	23,8
Valle d'Aosta/Vallee d'Aoste	15,2	17,3	16,3	14,8	17,1	18,8	19,4	19,9	19,7	19,1	19,1	19,4	20,2	21,5	22,0	21,1	21,0
Liguria	15,5	16,6	18,7	18,9	19,8	23,2	22,0	22,6	24,5	25,3	24,7	24,4	24,2	24,3	24,8	24,6	24,7
Lombardia	16,6	17,5	18,2	19,1	19,1	21,7	22,3	23,9	24,9	25,0	24,3	24,3	24,8	25,1	25,5	25,5	26,6
Nord-Est	14,7	16,1	17,2	17,2	17,5	19,1	20,5	21,9	23,0	23,1	22,7	22,5	23,0	23,4	23,2	23,8	24,6
Provincia Autonoma di Bolzano/Bozen	15,7	16,3	17,2	16,4	18,4	20,0	20,5	21,6	22,8	22,8	22,0	22,0	22,0	22,1	22,3	23,6	23,3
Provincia Autonoma di Trento	15,3	16,8	18,6	20,1	18,4	19,7	20,9	22,3	24,1	23,5	24,2	24,2	24,1	24,0	24,1	25,1	25,1
Veneto	14,6	16,0	17,0	16,9	17,1	18,9	19,3	20,5	21,6	21,6	21,1	21,5	21,7	21,5	21,4	21,5	22,6
Friuli-Venezia Giulia	14,7	16,0	17,2	17,7	18,5	19,2	20,6	22,5	23,3	22,2	20,9	21,2	21,4	23,6	23,8	23,3	23,9
Emilia-Romagna	21,7	23,2	24,5	25,1	24,9	23,9	25,0	25,6	25,2	26,3	27,2
Centro (IT)	16,5	17,6	18,4	18,9	19,8	21,8	21,6	23,3	24,0	23,9	23,2	22,7	23,4	24,2	24,4	25,4	25,5
Toscana	14,3	15,4	15,9	17,4	18,4	20,6	20,5	22,2	22,7	23,0	22,2	21,5	22,4	23,1	22,8	23,1	24,0
Umbria	16,9	17,7	17,4	17,4	18,6	22,2	20,3	21,1	22,1	21,9	21,6	21,2	22,0	23,4	23,9	24,1	23,6
Marche	19,6	21,2	21,0	20,5	20,7	20,7	21,6	23,3	23,7	23,7	23,8
Lazio	17,9	19,1	20,2	20,0	21,0	22,6	23,2	25,0	26,0	25,8	24,9	24,3	24,8	25,2	25,7	27,5	27,2
Sud	11,8	12,6	13,1	13,6	14,0	14,8	14,9	15,7	16,0	16,3	15,8	15,9	16,0	16,7	16,9	17,1	17,1
Abruzzo	13,5	14,7	14,9	16,9	16,7	18,3	19,6	20,1	19,9	21,2	20,6	21,0	22,1	22,7	23,0	21,5	21,5
Molise	12,4	13,7	14,0	15,4	15,4	16,0	16,9	17,6	18,5	18,8	18,3	17,7	17,9	20,0	19,6	20,2	21,7
Campania	11,7	12,5	12,7	13,6	13,9	14,3	14,6	15,1	15,0	15,1	15,1	15,3	15,3	16,4	16,7	16,7	16,7
Puglia	11,7	12,3	12,8	13,0	13,4	13,8	13,4	14,5	15,1	15,5	14,5	14,8	14,9	15,2	15,4	15,9	15,7
Basilicata	10,2	10,3	11,3	11,7	12,3	14,7	16,0	16,7	17,2	17,2	15,9	15,3	16,1	17,5	18,4	18,6	19,2
Calabria	11,7	12,8	14,1	13,2	13,9	16,1	15,4	16,1	17,1	17,3	17,2	16,1	15,8	16,2	15,4	16,6	17,1
Isole	12,0	12,4	13,3	14,1	13,9	14,2	14,7	15,7	16,1	15,8	15,7	15,4	15,2	15,8	15,9	15,7	16,3
Sicilia	12,1	12,8	13,4	14,3	13,8	14,1	14,6	15,4	15,6	15,5	15,4	15,1	14,5	15,1	15,4	15,5	15,8
Sardegna	11,4	11,2	13,2	13,3	14,2	14,3	14,8	16,7	17,3	16,8	16,4	16,2	17,0	17,7	17,3	16,2	17,9

Πορτογαλία-Πίνακας 32

GEO/TIME	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Portugal	10,8	11,1	11,4	11,6	12,0	14,1	14,4	15,0	15,1	15,9	16,3	16,9	19,1	20,3	21,3	23,3	24,5
Continente	11,0	11,3	11,6	11,8	12,2	14,3	14,6	15,2	15,3	16,1	16,5	17,1	19,3	20,5	21,5	23,6	24,8
Norte	8,8	8,9	9,2	9,0	9,2	10,5	10,9	11,7	12,3	12,9	13,5	13,9	17,1	18,0	18,3	20,3	21,1
Algarve	9,2	8,1	7,5	9,5	10,4	14,5	15,4	14,8	12,7	14,2	17,1	18,2	17,8	20,8	20,9	19,2	20,9
Centro (PT)	8,9	8,7	9,2	8,9	9,8	11,9	11,8	12,3	12,4	13,2	12,4	12,8	16,5	18,5	19,5	21,0	22,1
Área Metropolitana de Lisboa	17,1	17,7	17,9	18,6	19,4	22,2	22,5	23,2	22,8	23,5	24,4	25,3	25,5	26,4	28,4	32,0	33,7
ALENTEJO	7,4	8,9	9,4	10,1	8,9	10,8	12,2	11,9	13,1	14,8	13,8	15,0	17,0	17,0	18,3	18,8	20,5
Região Autónoma dos Açores (PT)	8,0	8,9	8,9	8,3	8,5	9,1	9,4	9,9	9,5	9,2	10,7	12,0	14,4	16,8	16,7	17,9	20,0
Região Autónoma da Madeira (PT)	5,5	5,2	5,9	8,0	9,3	11,9	11,6	11,0	11,9	13,1	13,5	13,4	16,1	16,3	18,2	18,8	19,2
Região Autónoma da Madeira (PT)	5,5	5,2	5,9	8,0	9,3	11,9	11,6	11,0	11,9	13,1	13,5	13,4	16,1	16,3	18,2	18,8	19,2

Οι παρακάτω πίνακες έχουν στοιχεία όσον αφορά τον δείκτη Gross domestic product (GDP) at current market prices by NUTS 2 regions.

Ισπανία-Πίνακας 33

GEO/TIME	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Spain	18.500	19.400	20.500	20.900	21.800	22.900	24.700	26.100	25.900	24.100	24.100	24.200
Noreste (ES)	15.000	15.800	16.900	17.400	18.400	19.700	21.600	23.300	23.500	22.000	22.300	22.300
Galicia	14.300	15.100	16.200	16.700	17.800	19.100	21.000	22.600	22.900	21.600	21.900	21.800
Principado de Asturias	15.400	16.300	17.400	17.800	18.800	20.200	22.300	24.000	24.200	22.400	22.600	22.700
Cantabria	17.300	18.200	19.500	19.700	20.700	21.900	23.600	25.100	25.100	23.300	23.500	23.500
Noreste (ES)	21.600	22.600	24.000	24.500	25.700	27.100	29.500	31.500	31.600	29.500	29.900	30.300
Pais Vasco	22.600	23.600	25.100	25.500	26.900	28.500	31.100	33.200	33.500	31.400	32.000	32.500
Comunidad Foral de Navarra	23.400	24.200	25.700	26.100	27.200	28.600	30.700	32.500	32.400	30.400	30.700	31.100
La Rioja	21.000	21.600	22.600	23.200	23.900	25.000	27.000	28.600	28.600	26.500	26.900	27.200
Aragón	19.300	20.200	21.800	22.300	23.400	24.600	26.700	28.800	28.800	26.600	26.900	27.000
Comunidad de Madrid	25.200	26.200	27.400	27.500	28.600	29.800	32.200	33.900	33.500	32.000	31.300	31.500
Comunidad de Madrid	25.200	26.200	27.400	27.500	28.600	29.800	32.200	33.900	33.500	32.000	31.300	31.500
Centro (ES)	14.900	15.600	16.700	17.200	18.000	19.100	20.600	22.100	21.900	20.600	20.700	20.800
Castilla y León	16.700	17.400	18.700	19.200	20.200	21.300	23.000	24.600	24.400	23.100	23.400	23.800
Castilla-La Mancha	14.500	15.200	16.200	16.700	17.400	18.400	20.000	21.400	21.100	19.500	19.300	19.300
Extremadura	11.700	12.200	13.000	13.400	14.100	15.100	16.300	17.600	17.700	16.800	16.900	16.700
Este (ES)	20.800	21.800	22.900	23.100	23.900	24.800	26.600	27.800	27.400	25.400	25.400	25.400
Cataluña	22.600	23.600	24.900	25.100	26.100	27.000	29.000	30.400	29.900	28.100	28.200	28.400
Comunidad Valenciana	17.800	18.700	19.700	19.800	20.500	21.300	22.900	24.000	23.500	21.400	21.400	21.200
Illes Balears	22.800	23.400	24.200	23.800	24.500	25.300	27.000	28.200	27.800	25.600	25.300	25.300
Sur (ES)	13.900	14.600	15.700	16.200	17.100	18.100	19.500	20.600	20.300	18.800	18.600	18.500
Andalucía	13.600	14.300	15.400	16.000	16.900	17.800	19.200	20.200	19.900	18.500	18.300	18.300
Región de Murcia	15.500	16.200	17.400	17.800	18.600	19.600	21.100	22.300	22.000	20.200	20.100	19.700
Ciudad Autónoma de Ceuta (ES)	15.600	15.900	16.900	17.600	18.500	19.400	21.000	22.500	22.700	22.000	21.400	20.900
Ciudad Autónoma de Melilla (ES)	15.400	15.600	16.300	16.700	17.600	18.700	20.300	21.000	21.100	20.300	19.400	19.000
Canarias (ES)	17.500	18.200	19.100	19.400	19.900	20.600	21.800	22.700	22.200	20.400	20.600	20.600
Canarias (ES)	17.500	18.200	19.100	19.400	19.900	20.600	21.800	22.700	22.200	20.400	20.600	20.600

GEO/TIME	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
France	21.900	22.800	23.600	23.000	23.700	24.700	25.500	26.900	26.700	25.500	26.600	27.400
Ile de France	34.300	35.400	36.900	36.100	36.500	38.300	39.300	41.900	43.600	41.500	44.200	45.600
Ile de France	34.300	35.400	36.900	36.100	36.500	38.300	39.300	41.900	43.600	41.500	44.200	45.600
Bassin Parisien	19.300	19.900	20.500	19.900	20.700	21.300	21.900	23.100	22.200	21.200	21.900	22.400
Champagne-Ardenne	20.700	21.000	21.600	20.500	22.100	22.600	23.200	24.500	23.700	22.200	22.800	23.200
Picardie	17.900	18.600	19.100	18.500	19.000	19.700	20.000	21.200	20.500	19.500	20.300	20.800
Haute-Normandie	20.200	20.800	21.300	20.600	21.500	22.400	22.900	24.200	23.200	22.000	23.200	24.000
Centre (FR)	19.600	20.500	21.100	20.700	21.200	21.800	22.500	23.700	22.500	21.700	22.300	22.800
Basse-Normandie	18.100	18.600	19.400	18.900	19.700	20.200	20.900	21.500	20.800	20.000	20.700	21.200
Bourgogne	19.400	19.900	20.600	19.900	20.800	21.300	22.100	23.400	22.800	21.700	22.000	22.700
Nord - Pas-de-Calais	17.100	17.800	18.600	18.300	18.900	19.700	20.600	21.700	21.600	20.800	21.400	22.100
Nord - Pas-de-Calais	17.100	17.800	18.600	18.300	18.900	19.700	20.600	21.700	21.600	20.800	21.400	22.100
Est (FR)	19.600	20.400	21.000	20.200	20.900	21.400	22.000	23.100	22.400	21.500	22.000	22.600
Lorraine	18.100	18.900	19.500	18.900	19.800	20.300	20.900	21.800	20.900	20.000	20.400	20.900
Alsace	21.800	22.500	23.000	22.000	22.700	23.100	23.800	25.200	25.000	24.100	24.600	25.400
France-Cornlé	19.400	20.300	20.900	20.000	20.600	21.100	21.400	22.200	21.400	20.300	21.000	21.600
France-Cornlé	19.400	20.300	20.900	20.000	20.600	21.100	21.400	22.200	21.400	20.300	21.000	21.600
Pays de la Loire	19.800	20.800	21.500	20.900	21.500	22.400	22.900	24.100	23.800	22.700	23.400	24.100
Bretagne	18.900	19.700	20.300	19.900	20.900	21.900	22.600	23.400	22.300	21.300	21.700	22.400
Poitou-Charentes	18.100	18.900	19.700	19.300	20.000	20.600	21.200	22.200	21.100	20.400	21.300	21.800
Sud-Ouest (FR)	19.200	20.400	21.200	20.600	21.000	22.100	23.100	23.800	23.000	22.400	22.900	23.500
Aquitaine	19.500	20.800	21.700	20.800	21.300	22.300	23.200	24.200	23.200	22.600	23.300	23.900
Midi-Pyrénées	19.100	20.500	21.200	20.700	21.100	22.300	23.600	24.000	23.500	22.800	23.200	23.800
Limousin	17.900	18.700	19.600	18.900	19.300	20.300	20.900	21.700	20.500	19.800	20.300	20.800
Centre-Est (FR)	21.500	22.300	22.800	22.400	23.200	24.100	25.100	26.300	26.000	24.700	25.500	26.300
Rhône-Alpes	22.200	23.100	23.500	23.100	23.900	24.800	25.900	27.100	27.000	25.600	26.500	27.300
Auvergne	18.400	19.000	19.700	19.300	20.000	20.700	21.300	22.600	21.500	20.600	21.200	21.900
Méditerranée	19.000	20.000	20.500	20.100	20.900	21.900	22.800	23.700	23.200	22.600	23.400	24.200
Languedoc-Roussillon	16.900	17.800	18.300	18.000	18.700	19.400	20.200	21.100	20.900	20.300	20.400	20.900
Provence-Alpes-Côte d'Azur	20.200	21.200	21.800	21.400	22.300	23.400	24.300	25.200	24.600	24.000	25.100	26.000
Corse	16.400	17.300	17.700	17.200	17.900	18.900	19.800	20.700	21.200	21.300	21.900	22.800
Départements d'outre-mer (NUTS 2010)	12.200	13.100	13.700	13.300	14.100	15.300	16.200	17.000	16.800	16.200	17.000	17.600
Guadeloupe (NUTS 2010)	12.800	13.600	14.100	13.800	14.600	17.200	18.100	18.500	18.300	17.600	17.200	19.200
Martinique (NUTS 2010)	14.000	15.000	15.600	15.200	16.000	16.900	18.000	18.000	17.900	17.300	19.100	19.200
Guyane (NUTS 2010)	10.100	11.800	12.200	11.500	11.200	11.700	12.500	13.200	12.800	12.700	13.300	13.200
Réunion (NUTS 2010)	11.500	12.200	12.900	12.500	13.500	14.400	15.300	16.900	16.500	15.900	17.000	17.200

GEO/TIME	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Greece	16.000	17.100	18.400	19.200	20.200	20.300	21.800	22.500	23.100	22.100	21.300	20.000
Voreia Ellada (NUTS 2010)	14.000	14.800	15.700	16.400	17.600	16.100	17.200	17.800	18.200	17.200	16.500	15.400
Anatoliki Makedonia, Thraki (NUTS 2010)	11.900	13.100	13.400	14.100	14.800	14.900	15.500	16.400	16.800	16.100	15.800	14.200
Κεντρική Makedonia (NUTS 2010)	14.800	15.400	16.200	16.900	18.300	16.300	17.500	18.200	18.600	17.500	16.700	15.600
Δυτική Makedonia (NUTS 2010)	14.500	15.200	17.100	17.200	18.000	18.500	19.700	20.500	21.300	20.200	19.700	20.000
Thessalia (NUTS 2010)	13.600	14.500	15.600	16.600	17.800	15.700	16.900	17.000	17.300	16.200	15.400	14.200
Κεντρική Ellada (NUTS 2010)	15.200	15.900	16.700	17.300	18.200	17.500	18.400	18.800	18.900	17.800	17.300	16.200
Ιβήριος (NUTS 2010)	13.500	14.300	15.100	16.000	17.100	14.700	15.500	16.100	16.200	15.500	15.100	13.800
Ιονια Nisia (NUTS 2010)	15.500	16.800	18.100	19.000	19.800	21.400	22.500	23.400	23.600	21.900	20.700	18.900
Δυτική Ellada (NUTS 2010)	12.500	13.400	14.400	15.100	15.900	16.200	17.200	17.400	17.500	16.400	16.000	14.900
Stwra Ellada (NUTS 2010)	19.100	19.700	20.400	20.500	21.400	19.900	20.400	20.600	21.000	19.300	19.200	18.100
Peioonnhsos (NUTS 2010)	15.700	15.900	16.600	17.000	18.000	16.900	18.300	18.700	18.600	17.800	17.100	16.200
Αττική	18.100	19.800	21.800	22.700	24.000	26.000	28.100	29.200	30.300	29.300	28.500	26.900
Αττική	18.100	19.800	21.800	22.700	24.000	26.000	28.100	29.200	30.300	29.300	28.500	26.900
Nisia Aιγαίου, Κρή	16.300	17.400	18.800	19.500	20.100	19.700	20.800	21.200	21.900	20.900	19.800	18.500
Voreio Aιγαίο	12.900	15.200	15.400	17.000	17.000	16.200	17.500	18.300	19.000	18.000	16.800	15.800
Νοτιο Aιγαίο	19.500	20.300	21.900	22.600	23.300	23.500	24.700	25.400	26.500	25.400	24.100	22.300
Κρή	15.800	16.700	18.500	18.700	19.600	18.700	19.800	20.000	20.400	19.500	18.600	17.300

GEO/TIME	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Italy	22.300	23.400	23.000	23.000	23.100	23.600	24.700	26.000	26.000	24.300	25.100	25.500
Nord-Ovest	27.400	28.700	28.200	28.200	28.200	28.600	29.700	31.200	31.700	29.200	30.500	31.000
Piemonte	25.100	26.200	25.700	25.900	25.900	26.400	27.600	28.700	28.400	25.800	27.100	27.600
Valle d'Aosta/Valle d'Aoste	27.000	28.900	28.200	29.100	29.100	29.800	31.000	32.100	33.200	31.100	32.600	33.000
Liguria	23.000	24.400	23.600	24.100	24.200	24.600	25.500	27.400	27.900	25.800	26.100	26.700
Lombardia	29.300	30.600	30.100	30.000	30.000	30.300	31.400	33.000	33.800	31.200	32.800	33.200
Nord-Est	27.600	28.500	27.700	27.700	27.900	28.400	29.800	31.500	31.200	28.900	29.800	30.600
Provincia Autonoma di Bolzano/Bozen	31.200	32.000	30.800	30.900	31.800	32.000	33.800	35.600	36.000	34.800	36.100	36.900
Provincia Autonoma di Trento	27.700	28.800	28.000	27.700	27.500	27.800	29.000	30.800	30.700	29.200	30.100	30.500
Veneto	26.800	27.700	26.800	27.100	27.400	27.900	29.100	30.500	30.100	28.100	28.800	29.600
Friuli-Venezia Giulia	25.900	27.100	26.500	26.000	26.100	27.100	28.500	30.100	29.600	27.200	28.500	29.000
Emilia-Romagna	28.600	29.600	28.800	28.500	28.600	29.000	30.700	32.500	32.400	29.700	30.400	31.400
Centro (IT)	24.500	25.800	25.600	25.500	25.900	26.300	27.400	28.700	28.400	27.000	27.500	27.800
Toscana	24.100	25.200	24.800	24.900	24.900	25.300	26.500	28.000	27.900	26.600	27.100	27.600
Umbria	22.000	23.000	22.200	22.100	22.100	22.300	23.500	24.700	24.500	22.400	23.100	23.200
Marche	22.500	23.500	23.400	23.200	23.300	23.800	25.300	26.700	26.200	24.700	25.200	25.500
Lazio	25.700	27.200	27.200	27.100	27.900	28.500	29.200	30.400	30.000	28.600	29.000	29.300
Sud	14.800	15.500	15.300	15.300	15.300	15.700	16.500	17.300	17.300	16.400	16.700	16.800
Abruzzo	19.300	20.200	19.600	19.200	18.600	19.400	20.400	21.600	21.800	20.300	21.100	21.900
Molise	17.300	18.200	17.900	17.700	17.900	18.400	19.900	21.000	20.500	19.500	19.700	19.700
Campania	13.800	14.600	14.600	14.500	14.600	15.000	15.700	16.500	16.500	15.700	15.800	15.700
Puglia	14.900	15.500	15.200	15.200	15.300	15.500	16.400	17.100	16.900	16.000	16.500	16.700
Basilicata	15.700	16.200	15.900	15.800	16.100	16.300	17.500	18.500	18.500	17.500	17.400	17.900
Calabria	13.700	14.500	14.200	14.300	14.600	15.100	15.800	16.500	16.700	15.900	16.100	16.100
Isole	14.700	15.500	15.200	15.300	15.400	16.000	16.800	17.500	17.700	16.800	17.000	17.000
Sicilia	14.200	15.000	14.700	14.800	14.800	15.500	16.200	16.900	17.000	16.100	16.300	16.300
Sardegna	16.300	17.300	16.700	17.000	17.300	17.600	18.500	19.400	19.800	18.800	19.100	19.300

Πορτογαλία-Πίνακας 37

GEO/TIME	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Portugal	15.400	15.900	16.300	16.400	16.700	17.900	18.700	19.600	19.500	18.800	19.600	19.300
Continente	15.400	15.900	16.300	16.300	16.600	17.800	18.500	19.500	19.300	18.700	19.500	19.200
Norte	12.400	12.900	13.100	12.900	13.100	14.000	14.600	15.500	15.600	15.000	15.700	15.600
Algarve	16.800	17.600	18.100	18.500	18.500	19.900	20.800	21.900	21.500	19.900	20.200	19.700
Centro (PT)	13.100	13.400	13.700	13.900	14.100	15.000	15.600	16.300	16.000	15.600	16.200	16.000
Área Metropolitana de Lisboa	21.700	22.200	23.000	23.100	23.600	25.300	26.200	27.500	27.300	26.400	27.400	26.900
ALENTEJO	14.200	14.400	14.700	15.100	15.500	16.500	17.500	18.200	17.800	17.000	18.100	17.700
Região Autónoma dos Açores (PT)	12.800	13.800	14.600	14.900	15.100	16.400	17.200	17.900	18.100	17.700	18.400	18.200
Região Autónoma dos Açores (PT)	12.800	13.800	14.600	14.900	15.100	16.400	17.200	17.900	18.100	17.700	18.400	18.200
Região Autónoma da Madeira (PT)	17.300	16.800	20.100	19.800	20.800	22.200	24.700	25.200	25.700	24.700	25.400	24.900
Região Autónoma da Madeira (PT)	17.300	16.800	20.100	19.800	20.800	22.200	24.700	25.200	25.700	24.700	25.400	24.900

Οι παρακάτω πίνακες έχουν στοιχεία όσον αφορά τον δείκτη Population density by NUTS 2 region (tgs00024).

Ισπανία-Πίνακας 38

GEO/TIME	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	20
ES - Spain	79,2	79,5	79,8	80,2	80,7	81,9	83,4	84,8	86,3	87,7	90,1	91,6	92,4	92,8	93,2	93,2	92,9	92
ES1 - Noroeste (ES)	95,0	94,9	94,7	94,5	94,4	94,6	94,8	95,2	95,5	95,9	97,1	97,7	98,1	98,2	98,3	98,0	97,5	97
ES11 - Galicia	91,8	91,6	91,5	91,3	91,2	91,3	91,6	91,8	92,2	92,5	93,6	94,1	94,4	94,5	94,5	94,3	93,9	93
ES111 - A Coruña	138,0	138,0	137,9	137,9	137,9	138,2	138,7	139,3	140,0	140,7	142,8	143,7	144,3	144,6	144,8	144,7	144,2	14
ES112 - Lugo	37,5	37,2	36,9	36,6	36,4	36,2	36,0	35,9	35,8	35,8	35,9	35,9	35,8	35,7	35,5	35,3	35,0	34
ES113 - Ourense	47,5	47,3	47,1	46,8	46,6	46,4	46,3	46,1	46,0	45,9	46,3	46,2	46,2	46,0	45,8	45,4	45,0	44
ES114 - Pontevedra	200,7	200,7	200,7	200,8	201,1	202,1	203,3	204,5	205,8	207,1	210,1	211,7	212,9	213,6	213,9	213,9	213,4	21
ES12 - Principado de Asturias	101,6	101,3	100,9	100,6	100,3	100,2	100,2	100,2	100,3	100,4	101,0	101,5	101,8	101,8	101,7	101,3	100,5	99
ES120 - Asturias	101,6	101,3	100,9	100,6	100,3	100,2	100,2	100,2	100,3	100,4	101,0	101,5	101,8	101,8	101,7	101,3	100,5	99
ES13 - Cantabria	100,0	100,1	100,2	100,3	100,6	101,3	102,4	103,6	104,8	106,1	108,9	110,4	111,5	112,1	112,5	112,4	111,9	11
ES130 - Cantabria	100,0	100,1	100,2	100,3	100,6	101,3	102,4	103,6	104,8	106,1	108,9	110,4	111,5	112,1	112,5	112,4	111,9	11
ES2 - Noreste (ES)	58,2	58,3	58,3	58,4	58,5	58,9	59,5	60,1	60,7	61,4	62,6	63,4	63,8	64,0	64,1	64,0	63,7	63
ES21 - País Vasco	289,0	288,6	288,3	288,0	287,9	288,6	290,0	291,5	293,2	295,2	298,8	301,0	302,4	303,0	303,4	302,9	301,7	29
ES211 - Araba/Álava	92,4	92,9	93,3	93,7	94,1	95,1	96,3	97,7	99,0	100,3	102,5	104,0	105,1	105,9	106,4	106,4	106,3	10
ES212 - Gipuzkoa	340,3	340,2	340,0	339,9	340,0	340,8	342,6	344,5	346,5	349,0	352,5	355,2	356,9	357,7	358,3	358,6	358,2	35
ES213 - Bizkaia	512,3	510,8	509,3	507,9	506,8	506,9	508,2	509,7	511,7	514,1	517,9	520,6	522,1	522,4	522,4	520,8	517,3	51
ES22 - Comunidad Foral de Navarra	52,0	52,3	52,6	53,0	53,4	54,2	55,1	55,9	56,6	57,5	58,9	60,1	60,9	61,4	61,7	61,8	61,6	61
ES220 - Navarra	52,0	52,3	52,6	53,0	53,4	54,2	55,1	55,9	56,6	57,5	58,9	60,1	60,9	61,4	61,7	61,8	61,6	61
ES23 - La Rioja	53,7	53,9	54,2	54,4	54,8	55,8	57,1	58,4	59,5	60,5	62,1	63,2	63,6	63,7	63,8	63,6	63,0	62
ES230 - La Rioja	53,7	53,9	54,2	54,4	54,8	55,8	57,1	58,4	59,5	60,5	62,1	63,2	63,6	63,7	63,8	63,6	63,0	62
ES24 - Aragón	25,1	25,1	25,1	25,2	25,3	25,5	25,8	26,1	26,5	26,9	27,6	28,1	28,3	28,3	28,3	28,3	28,1	28
ES241 - Huesca	13,3	13,2	13,2	13,2	13,2	13,3	13,5	13,6	13,8	14,0	14,3	14,5	14,6	14,6	14,5	14,5	14,4	14

Διπλωματική Εργασία

ES242 - Teruel	9,4	9,3	9,3	9,2	9,2	9,2	9,3	9,4	9,5	9,6	9,8	9,9	9,8	9,8	9,7	9,6	9,5	9,4
ES243 - Zaragoza	49,3	49,4	49,5	49,7	50,0	50,5	51,1	51,8	52,6	53,4	55,1	56,2	56,7	56,8	56,9	56,9	56,7	56
ES3 - Comunidad de Madrid	650,3	655,6	661,1	667,0	676,2	692,4	710,3	724,5	736,2	749,2	772,6	788,5	797,7	801,9	805,2	806,4	803,5	80
ES30 - Comunidad de Madrid	650,3	655,6	661,1	667,0	676,2	692,4	710,3	724,5	736,2	749,2	772,6	788,5	797,7	801,9	805,2	806,4	803,5	80
ES300 - Madrid	650,3	655,6	661,1	667,0	676,2	692,4	710,3	724,5	736,2	749,2	772,6	788,5	797,7	801,9	805,2	806,4	803,5	80
ES4 - Centro (ES)	24,5	24,5	24,5	24,5	24,5	24,6	24,8	25,1	25,3	25,7	26,3	26,7	26,8	26,9	26,9	26,9	26,7	26
ES41 - Castilla y León	26,5	26,4	26,3	26,2	26,1	26,1	26,2	26,3	26,4	26,6	27,0	27,2	27,2	27,2	27,1	27,0	26,8	26
ES411 - Ávila	21,0	20,8	20,6	20,5	20,4	20,3	20,4	20,5	20,8	21,0	21,4	21,6	21,6	21,6	21,4	21,2	21,0	20
ES412 - Burgos	24,5	24,5	24,5	24,4	24,4	24,5	24,7	24,9	25,1	25,4	25,9	26,2	26,3	26,2	26,1	26,0	25,7	25
ES413 - León	32,4	32,2	31,9	31,7	31,4	31,3	31,3	31,3	31,3	31,4	31,8	31,9	31,9	31,9	31,8	31,7	31,4	31
ES414 - Palencia	22,3	22,1	22,0	21,8	21,7	21,5	21,5	21,4	21,4	21,4	21,6	21,6	21,5	21,4	21,3	21,2	21,0	20
ES415 - Salamanca	28,5	28,3	28,2	28,1	28,0	28,0	28,0	28,0	28,0	28,1	28,5	28,6	28,7	28,7	28,6	28,5	28,3	28
ES416 - Segovia	21,4	21,4	21,3	21,3	21,3	21,5	21,8	22,1	22,4	22,8	23,3	23,6	23,6	23,6	23,6	23,5	23,2	22
ES417 - Soria	9,0	8,9	8,9	8,8	8,8	8,8	8,9	8,9	9,0	9,0	9,1	9,2	9,2	9,2	9,2	9,1	9,1	9,0
ES418 - Valladolid	61,3	61,3	61,3	61,3	61,5	61,8	62,2	62,7	63,1	63,7	64,7	65,4	65,7	65,9	66,0	65,9	65,7	65
ES419 - Zamora	19,5	19,3	19,2	19,0	18,9	18,7	18,7	18,6	18,6	18,6	18,9	18,8	18,7	18,6	18,5	18,3	18,1	17
ES42 - Castilla-la Mancha	21,7	21,8	21,9	22,0	22,1	22,4	22,8	23,3	23,9	24,5	25,4	26,0	26,3	26,5	26,7	26,6	26,4	26
ES421 - Albacete	23,9	24,0	24,1	24,3	24,4	24,7	25,0	25,3	25,6	25,9	26,3	26,6	26,8	26,9	27,0	26,9	26,7	26
ES422 - Ciudad Real	24,2	24,2	24,2	24,2	24,2	24,3	24,5	24,8	25,1	25,5	26,2	26,6	26,7	26,8	26,8	26,7	26,5	26
ES423 - Cuenca	11,8	11,8	11,8	11,7	11,7	11,7	11,8	11,9	12,1	12,2	12,5	12,7	12,8	12,8	12,7	12,6	12,4	12
ES424 - Guadalajara	13,3	13,5	13,7	14,0	14,2	14,7	15,4	16,2	17,0	17,9	19,1	20,0	20,5	20,9	21,2	21,3	21,2	21
ES425 - Toledo	33,8	34,1	34,4	34,8	35,1	35,8	36,9	38,0	39,2	40,6	42,6	44,2	45,0	45,6	46,1	46,1	45,8	45
ES43 - Extremadura	25,5	25,5	25,5	25,4	25,4	25,4	25,5	25,6	25,8	25,9	26,7	26,8	27,0	27,0	27,1	27,1	27,0	26
ES431 - Badajoz	30,1	30,1	30,1	30,1	30,1	30,1	30,2	30,4	30,6	30,8	31,8	32,1	32,3	32,4	32,5	32,5	32,4	32
ES432 - Cáceres	20,5	20,5	20,4	20,4	20,3	20,3	20,4	20,4	20,4	20,5	21,0	21,1	21,2	21,2	21,2	21,2	21,0	20
ES5 - Este (ES)	182,9	184,0	185,1	186,2	188,0	192,0	197,4	202,5	207,4	212,2	218,6	222,9	225,0	225,9	226,6	226,6	225,4	22
ES51 - Cataluña	193,7	194,5	195,3	196,1	197,7	201,4	206,6	211,5	216,1	220,5	226,1	230,4	232,8	233,8	234,6	234,4	232,9	23
ES511 - Barcelona	613,1	614,8	616,4	618,5	622,6	633,4	647,5	659,6	670,5	680,6	692,3	703,2	709,8	712,4	714,3	713,5	708,8	70

Διπλωματική Εργασία

ES512 - Girona	91,8	92,6	93,5	94,4	95,5	98,3	102,5	106,9	111,2	115,3	119,9	123,4	125,3	126,2	127,0	127,2	126,5	12
ES513 - Lleida	29,4	29,5	29,5	29,6	29,8	30,2	30,9	31,8	32,6	33,4	34,4	35,3	35,7	35,9	36,1	36,1	35,8	35
ES514 - Tarragona	92,2	93,2	94,2	95,2	96,5	99,1	102,9	107,1	111,7	116,4	122,4	125,9	127,4	128,2	128,9	128,8	127,9	12
ES52 - Comunidad Valenciana	173,5	174,7	175,8	177,1	179,0	183,0	188,4	193,7	198,8	203,9	211,1	215,0	216,3	216,7	217,1	216,9	215,7	21
ES521 - Alicante / Alacant	239,3	241,9	244,6	247,4	251,5	259,6	270,3	280,5	290,1	299,1	312,3	318,4	320,4	321,1	322,2	323,1	322,8	32
ES522 - Castellón / Castelló	70,6	71,1	71,6	72,2	73,0	74,7	77,0	79,2	81,5	84,1	87,3	89,4	89,9	90,0	89,9	89,1	87,9	87
ES523 - Valencia / València	201,3	202,1	202,8	203,7	205,1	208,3	212,7	217,1	221,6	226,1	233,3	237,2	238,7	239,1	239,5	238,9	237,3	23
ES53 - Illes Balears	157,5	160,0	162,5	165,0	167,8	173,1	179,9	185,6	191,3	197,9	205,1	211,7	215,7	217,9	219,6	221,5	223,0	22
ES531 - Eivissa, Formentera	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	193,7	202,7	208,6	212,8	217,4	223,8	230,4	23
ES532 - Mallorca	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	222,0	228,7	232,8	234,8	236,2	237,5	238,4	23
ES533 - Menorca	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	127,6	130,9	133,1	134,2	135,0	135,5	135,2	13
ES6 - Sur (ES)	85,6	86,1	86,6	87,1	87,8	89,0	90,4	91,9	93,7	95,4	98,1	99,6	100,6	101,4	102,0	102,4	102,4	10
ES61 - Andalucía	82,2	82,6	83,0	83,4	84,0	84,9	86,1	87,5	89,0	90,5	93,1	94,4	95,3	96,0	96,6	96,9	97,0	96
ES611 - Almería	57,4	58,2	59,1	59,9	61,3	63,0	64,8	67,3	70,1	72,4	74,3	76,0	77,2	78,0	78,5	78,8	78,8	78
ES612 - Cádiz	148,4	148,7	149,0	149,4	150,0	151,2	152,9	154,9	157,1	159,4	167,1	169,0	170,4	171,7	172,8	173,4	173,5	17
ES613 - Córdoba	55,3	55,3	55,3	55,3	55,3	55,5	55,8	56,1	56,5	56,9	57,8	58,2	58,4	58,6	58,7	58,6	58,5	58
ES614 - Granada	64,2	64,4	64,5	64,7	64,9	65,4	66,2	67,2	68,3	69,4	70,9	71,8	72,4	72,8	73,1	73,2	73,1	73
ES615 - Huelva	44,9	45,1	45,2	45,4	45,6	46,0	46,5	47,1	47,8	48,6	50,9	51,7	52,2	52,6	52,8	53,0	53,1	52
ES616 - Jaén	47,8	47,8	47,7	47,7	47,7	47,8	48,0	48,3	48,5	48,8	49,5	49,7	49,8	49,9	49,9	49,7	49,3	48
ES617 - Málaga	169,1	170,6	172,2	173,8	176,5	180,7	185,6	190,9	196,5	201,7	208,0	212,2	214,8	216,8	218,9	221,0	222,5	22
ES618 - Sevilla	120,3	120,9	121,5	122,1	123,0	124,0	125,1	126,4	128,0	129,7	133,3	135,1	136,7	138,0	139,0	139,7	139,8	13
ES62 - Región de Murcia	100,3	101,5	102,7	104,0	105,7	108,2	111,3	114,5	117,8	121,0	124,2	126,7	128,2	129,0	129,4	129,5	129,5	12
ES620 - Murcia	100,3	101,5	102,7	104,0	105,7	108,2	111,3	114,5	117,8	121,0	124,2	126,7	128,2	129,0	129,4	129,5	129,5	12
ES63 - Ciudad Autónoma de Ceuta (ES)	3.692,1	3.706,8	3.721,1	3.737,8	3.738,2	3.736,2	3.753,9	3.776,7	3.810,1	3.867,6	3.878,8	3.950,6	4.055,6	4.177,4	4.295,6	4.371,3	4.392,9	4.4
ES630 - Ceuta (ES)	3.692,1	3.706,8	3.721,1	3.737,8	3.738,2	3.736,2	3.753,9	3.776,7	3.810,1	3.867,6	3.878,8	3.950,6	4.055,6	4.177,4	4.295,6	4.371,3	4.392,9	4.4
ES64 - Ciudad Autónoma de Melilla (ES)	4.823,5	4.889,7	4.955,4	5.022,2	5.062,4	5.049,4	5.005,2	4.986,8	5.077,7	5.233,8	5.227,9	5.391,8	5.571,0	5.776,1	5.990,2	6.167,5	6.245,0	6.4
ES640 - Melilla (ES)	4.823,5	4.889,7	4.955,4	5.022,2	5.062,4	5.049,4	5.005,2	4.986,8	5.077,7	5.233,8	5.227,9	5.391,8	5.571,0	5.776,1	5.990,2	6.167,5	6.245,0	6.4

Διπλωματική Εργασία

ES7 - Canarias (ES)	216,7	219,1	221,5	224,1	227,1	232,3	239,0	245,6	252,0	258,2	264,4	269,7	273,3	276,0	278,7	281,4	283,3	28
ES70 - Canarias (ES)	216,7	219,1	221,5	224,1	227,1	232,3	239,0	245,6	252,0	258,2	264,4	269,7	273,3	276,0	278,7	281,4	283,3	28
ES703 - El Hierro	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	37,7	38,4	39,1	39,5	39,7	39,8	39,6	39
ES704 - Fuerteventura	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	55,8	58,0	59,1	59,9	61,3	63,2	64,5	65
ES705 - Gran Canaria	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	515,8	523,5	530,0	535,7	540,7	544,7	546,6	54
ES706 - La Gomera	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	59,8	60,7	61,1	60,8	59,4	57,9	57,3	57
ES707 - La Palma	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	116,4	117,3	117,9	118,1	118,3	118,6	118,6	11
ES708 - Lanzarote	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	154,7	159,8	161,3	161,6	162,8	164,2	165,2	16
ES709 - Tenerife	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	406,1	415,2	421,4	425,9	430,6	435,5	439,8	44

Γαλλία-Πίνακας 39

GEO/TIME	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	201
France	94,5	94,9	95,4	96,0	96,7	97,4	98,1	98,8	99,6	100,2	100,9	101,4	101,9	102,4	102,9	103,4	103
Île de France	907,7	909,8	914,3	920,8	927,7	934,7	941,6	948,7	956,3	962,8	968,1	973,5	978,8	984,0	988,6	993,1	997
Île de France	907,7	909,8	914,3	920,8	927,7	934,7	941,6	948,7	956,3	962,8	968,1	973,5	978,8	984,0	988,6	993,1	997
Paris	20.029,3	20.090,1	20.177,5	20.242,8	20.317,4	20.398,4	20.476,5	20.560,3	20.652,5	20.751,4	20.893,4	21.088,2	21.242,6	21.317,9	21.302,6	21.206,1	21.1
Seine-et-Marne	199,4	200,7	202,4	204,3	206,3	208,2	210,2	212,2	214,2	216,6	219,2	221,2	223,0	225,1	227,6	229,8	231
Yvelines	592,5	592,6	593,8	596,2	598,9	601,5	604,2	606,8	609,6	612,8	615,0	615,8	616,4	617,7	618,5	619,6	621
Essonne	627,7	628,3	630,7	635,6	640,7	645,7	650,6	655,8	661,3	665,1	667,2	668,9	671,5	676,3	682,4	690,4	698
Hauts-de-Seine	8.061,6	8.106,0	8.171,4	8.256,4	8.344,7	8.432,6	8.519,4	8.609,1	8.701,7	8.770,9	8.809,4	8.858,7	8.923,9	8.980,5	9.020,2	9.048,0	9.07
Seine-Saint-Denis	5.873,9	5.862,3	5.885,4	5.945,7	6.009,7	6.075,6	6.141,0	6.208,7	6.280,5	6.338,5	6.369,2	6.398,1	6.431,1	6.460,6	6.495,9	6.543,6	6.55
Val-de-Marne	4.995,1	5.004,5	5.026,9	5.067,1	5.108,0	5.148,8	5.188,8	5.231,0	5.276,3	5.308,0	5.333,6	5.365,5	5.399,9	5.430,8	5.459,6	5.501,0	5.54
Val-d'Oise	883,2	885,0	889,2	894,7	900,6	906,5	912,3	918,6	925,4	930,2	933,5	936,8	939,1	943,7	950,1	955,8	962
Bassin Parisien	71,7	71,8	71,9	72,1	72,3	72,5	72,6	72,8	73,0	73,2	73,4	73,6	73,8	73,9	74,0	74,1	74,2
Champagne-Ardenne	52,6	52,5	52,4	52,4	52,4	52,4	52,3	52,3	52,3	52,3	52,3	52,3	52,2	52,2	52,2	52,3	52,3
Ardennes	55,8	55,6	55,5	55,3	55,2	55,1	55,0	54,8	54,7	54,5	54,4	54,3	54,2	54,2	54,1	53,9	53,6

Διπλωματική Εργασία

Aube	48,7	48,7	48,8	48,9	49,1	49,3	49,4	49,6	49,8	50,0	50,1	50,4	50,5	50,6	50,8	51,0	51,1
Marne	69,3	69,3	69,3	69,3	69,3	69,3	69,3	69,3	69,3	69,4	69,4	69,4	69,3	69,3	69,6	69,8	69,9
Haute-Marne	31,7	31,5	31,3	31,2	31,0	30,8	30,6	30,5	30,3	30,2	30,1	29,9	29,7	29,5	29,3	29,3	29,1
Picardie	95,7	95,7	95,9	96,2	96,5	96,7	97,0	97,2	97,5	97,8	98,1	98,4	98,6	98,8	99,0	99,2	99,4
Aisne	72,9	72,8	72,8	72,8	72,8	72,8	72,8	72,8	72,9	72,9	73,0	73,2	73,3	73,4	73,4	73,3	73,2
Oise	130,5	130,7	131,1	131,7	132,4	133,0	133,7	134,3	135,0	135,6	136,2	136,6	136,9	137,3	137,9	138,7	139
Somme	89,8	90,0	90,1	90,4	90,6	90,8	91,0	91,2	91,4	91,6	91,9	92,2	92,4	92,5	92,6	92,6	92,7
Haute-Normandie	144,3	144,5	144,7	145,1	145,5	145,8	146,1	146,5	146,9	147,3	147,9	148,5	149,0	149,2	149,6	150,0	150
Eure	89,1	89,4	89,9	90,5	91,1	91,7	92,3	92,9	93,6	94,3	95,1	96,0	96,8	97,2	97,7	98,2	98,7
Seine-Maritime	197,4	197,5	197,5	197,6	197,8	197,8	197,9	198,0	198,1	198,2	198,6	199,0	199,2	199,3	199,5	199,8	199
Centre (FR)	62,2	62,3	62,5	62,7	63,0	63,3	63,6	63,9	64,2	64,4	64,6	64,8	65,0	65,2	65,4	65,6	65,7
Cher	43,6	43,5	43,5	43,5	43,5	43,5	43,5	43,5	43,5	43,5	43,4	43,1	43,0	43,1	43,1	43,1	43,1
Eure-et-Loir	69,4	69,4	69,5	69,8	70,1	70,4	70,7	71,1	71,4	71,7	71,9	72,2	72,7	73,1	73,3	73,6	73,7
Indre	34,2	34,1	34,1	34,1	34,1	34,2	34,2	34,2	34,3	34,3	34,2	34,2	34,1	34,0	33,8	33,6	33,5
Indre-et-Loire	89,8	90,2	90,7	91,3	91,9	92,5	93,1	93,7	94,4	94,9	95,4	95,8	96,2	96,6	97,2	97,7	98,2
Loir-et-Cher	49,5	49,6	49,8	50,0	50,2	50,4	50,6	50,9	51,1	51,4	51,5	51,6	51,9	52,1	52,3	52,3	52,4
Loiret	90,7	91,1	91,4	92,0	92,6	93,1	93,7	94,3	94,9	95,4	95,8	96,3	96,6	97,1	97,6	98,0	98,4
Basse-Normandie	80,6	80,8	81,0	81,3	81,6	81,9	82,2	82,4	82,7	83,0	83,3	83,5	83,7	83,8	83,9	84,0	84,1
Calvados	115,9	116,5	117,1	117,7	118,3	118,9	119,5	120,1	120,7	121,2	121,8	122,5	122,9	123,3	123,8	124,2	124
Manche	81,0	81,1	81,2	81,5	81,8	82,1	82,3	82,6	82,8	83,2	83,5	83,8	83,9	84,1	84,1	84,1	84,2
Orne	48,0	48,0	47,9	48,0	48,0	48,0	48,0	48,0	48,0	48,0	47,9	47,9	47,8	47,7	47,6	47,4	47,2
Bourgogne	51,1	51,0	51,0	51,1	51,2	51,3	51,3	51,4	51,5	51,7	51,8	51,9	52,0	52,0	52,0	52,0	52,0
Côte-d'Or	57,7	57,8	57,9	58,1	58,2	58,4	58,6	58,8	58,9	59,1	59,4	59,7	59,8	59,9	60,1	60,3	60,5
Nièvre	33,3	33,2	33,0	33,0	32,9	32,8	32,8	32,7	32,6	32,5	32,4	32,3	32,3	32,1	31,9	31,7	31,5
Saône-et-Loire	64,0	63,7	63,6	63,7	63,8	63,8	63,9	63,9	64,0	64,2	64,5	64,6	64,7	64,8	64,8	64,8	64,8
Yonne	44,7	44,8	44,9	45,0	45,2	45,3	45,4	45,6	45,7	45,9	46,0	46,2	46,2	46,1	46,1	46,0	46,0
Nord - Pas-de-Calais	321,8	321,9	322,0	322,2	322,5	322,8	323,0	323,3	323,6	323,8	324,1	324,5	325,1	325,4	326,0	326,7	327
Nord - Pas-de-Calais	321,8	321,9	322,0	322,2	322,5	322,8	323,0	323,3	323,6	323,8	324,1	324,5	325,1	325,4	326,0	326,7	327

Διπλωματική Εργασία

Nord (FR)	444,8	444,9	444,9	445,0	445,3	445,6	445,9	446,2	446,6	446,7	446,6	447,3	448,3	448,9	449,8	451,2	452
Pas-de-Calais	216,0	216,0	216,2	216,5	216,8	217,1	217,2	217,4	217,7	218,1	218,6	218,9	219,0	219,2	219,3	219,5	219
Est (FR)	107,1	107,3	107,7	108,1	108,5	108,9	109,3	109,7	110,2	110,6	111,1	111,5	111,7	111,9	112,0	112,2	112
Lorraine	98,3	98,2	98,2	98,4	98,6	98,7	98,8	99,0	99,1	99,3	99,5	99,7	99,8	99,8	99,8	99,7	99,5
Meurthe-et-Moselle	136,4	136,2	136,3	136,6	136,9	137,2	137,5	137,8	138,1	138,4	138,8	139,2	139,5	139,7	139,8	139,6	139
Meuse	31,2	31,0	31,0	31,0	31,1	31,1	31,1	31,2	31,2	31,2	31,2	31,3	31,2	31,2	31,1	31,0	30,5
Moselle	164,5	164,6	164,8	165,1	165,5	165,8	166,0	166,3	166,6	167,0	167,4	167,9	168,1	168,1	168,2	168,4	168
Vosges	65,1	64,9	64,9	64,9	64,9	64,8	64,8	64,8	64,7	64,7	64,7	64,7	64,7	64,6	64,4	64,1	63,7
Alsace	207,2	208,5	209,9	211,3	212,8	214,2	215,6	217,1	218,5	220,0	221,3	222,2	222,7	223,3	224,2	225,1	226
Bas-Rhin	213,1	214,7	216,4	218,0	219,6	221,3	222,8	224,4	226,1	227,5	228,8	229,8	230,3	230,8	231,7	232,8	233
Haut-Rhin	199,2	200,1	201,3	202,4	203,6	204,7	205,9	207,1	208,3	209,8	211,1	212,0	212,5	213,2	213,9	214,7	215
Franche-Comté	68,8	68,9	69,1	69,4	69,7	70,0	70,3	70,6	70,9	71,3	71,7	72,0	72,2	72,4	72,5	72,6	72,7
Doubs	95,2	95,3	95,6	96,0	96,5	96,9	97,4	97,9	98,4	99,0	99,6	100,1	100,6	101,0	101,3	101,7	102
Jura	50,2	50,2	50,3	50,5	50,7	50,9	51,0	51,2	51,4	51,6	52,0	52,2	52,3	52,3	52,2	52,2	52,1
Haute-Saône	42,8	42,8	42,9	43,1	43,3	43,4	43,6	43,7	43,9	44,1	44,4	44,6	44,7	44,7	44,7	44,7	44,5
Territoire de Belfort	225,1	225,3	225,9	226,8	227,7	228,6	229,5	230,4	231,3	232,7	233,3	233,3	234,1	234,9	235,7	236,5	237
Ouest (FR)	90,5	91,0	91,6	92,4	93,2	94,1	94,9	95,8	96,7	97,6	98,4	99,2	100,0	100,7	101,4	102,0	102
Pays de la Loire	99,5	100,1	100,8	101,8	102,8	103,8	104,8	105,9	107,0	108,1	109,0	109,9	110,8	111,8	112,7	113,7	114
Loire-Atlantique	164,2	165,6	167,2	169,2	171,3	173,4	175,5	177,7	180,0	182,0	183,6	185,0	187,0	189,2	191,5	193,8	196
Maine-et-Loire	101,6	102,0	102,5	103,2	103,9	104,6	105,2	105,9	106,6	107,3	107,8	108,5	109,2	109,9	110,7	111,3	112
Mayenne	54,8	55,0	55,3	55,7	56,1	56,4	56,8	57,2	57,6	57,9	58,3	58,8	59,1	59,3	59,4	59,4	59,4
Sarthe	84,9	85,2	85,6	86,1	86,7	87,2	87,8	88,3	88,9	89,5	90,0	90,3	90,6	91,0	91,3	91,6	91,8
Vendée	79,4	79,9	80,8	81,9	83,1	84,3	85,5	86,8	88,2	89,6	91,1	92,5	93,8	95,0	96,0	97,1	98,0
Bretagne	105,8	106,4	107,2	108,1	109,1	110,1	111,1	112,2	113,2	114,2	115,2	116,2	117,1	117,9	118,6	119,4	120
Côtes-d'Armor	78,6	78,8	79,1	79,6	80,2	80,8	81,4	82,1	82,7	83,4	84,2	85,0	85,7	86,2	86,5	86,7	86,5
Finistère	126,0	126,4	126,9	127,5	128,1	128,8	129,4	130,1	130,8	131,4	131,9	132,5	133,0	133,5	133,8	134,1	134
Ille-et-Vilaine	125,9	127,2	128,6	130,2	131,8	133,5	135,2	137,0	138,7	140,4	142,0	143,6	145,1	146,5	147,9	149,7	151
Morbihan	93,4	94,0	94,8	95,8	96,8	97,9	99,0	100,2	101,3	102,4	103,5	104,5	105,4	106,2	107,0	107,7	108

Διπλωματική Εργασία

Poitou-Charentes	63,2	63,4	63,7	64,2	64,6	65,1	65,6	66,0	66,6	67,1	67,7	68,1	68,4	68,7	69,0	69,2	69,4
Charente	57,1	57,1	57,1	57,3	57,5	57,7	57,8	58,0	58,2	58,5	58,9	59,0	59,0	59,1	59,3	59,4	59,4
Charente-Maritime	80,1	80,8	81,5	82,3	83,1	84,0	84,9	85,9	86,8	87,7	88,7	89,5	90,3	90,9	91,4	91,9	92,5
Deux-Sèvres	57,5	57,4	57,6	57,9	58,3	58,7	59,0	59,4	59,8	60,2	60,7	61,0	61,3	61,7	61,9	61,9	62,0
Vienne	56,8	57,0	57,3	57,6	58,0	58,4	58,8	59,2	59,6	60,1	60,5	60,8	61,0	61,2	61,4	61,6	61,8
Sud-Ouest (FR)	59,1	59,4	59,8	60,4	61,0	61,6	62,3	63,0	63,6	64,3	64,9	65,5	66,0	66,4	66,8	67,4	67,5
Aquitaine	69,8	70,1	70,7	71,4	72,1	72,8	73,6	74,4	75,1	75,9	76,6	77,3	77,9	78,5	79,2	79,9	80,6
Dordogne	42,8	42,9	43,0	43,2	43,4	43,7	43,9	44,2	44,5	44,7	45,0	45,3	45,6	45,8	45,9	46,0	46,1
Gironde	127,3	128,1	129,3	130,7	132,2	133,8	135,3	137,0	138,6	140,2	141,5	142,8	144,2	145,6	147,4	149,5	151
Landes	35,1	35,3	35,6	36,1	36,7	37,2	37,8	38,4	39,0	39,5	40,1	40,7	41,3	41,8	42,2	42,7	43,2
Lot-et-Garonne	56,9	56,9	57,2	57,6	58,0	58,4	58,9	59,4	59,9	60,3	60,7	61,2	61,6	61,7	61,8	62,1	62,2
Pyrénées-Atlantiques	77,6	78,1	78,7	79,4	80,1	80,8	81,5	82,2	82,9	83,7	84,4	84,9	85,3	85,7	86,2	86,7	87,1
Midi-Pyrénées	55,7	56,1	56,5	57,2	57,9	58,6	59,3	60,1	60,9	61,6	62,3	62,9	63,3	63,8	64,3	64,8	65,4
Ariège	27,9	28,0	28,2	28,4	28,6	28,9	29,2	29,5	29,8	30,1	30,5	30,8	31,0	31,1	31,2	31,2	31,2
Aveyron	30,3	30,2	30,3	30,4	30,6	30,7	30,9	31,0	31,2	31,4	31,5	31,7	31,7	31,6	31,6	31,7	31,8
Haute-Garonne	162,2	164,3	167,0	170,0	173,1	176,3	179,6	183,0	186,4	189,3	191,8	194,0	196,1	198,4	201,3	204,3	207
Gers	27,6	27,6	27,7	27,8	28,0	28,2	28,4	28,6	28,9	29,2	29,5	29,8	30,0	30,1	30,2	30,4	30,5
Lot	30,6	30,7	30,8	31,1	31,3	31,6	31,9	32,1	32,4	32,7	33,0	33,2	33,4	33,5	33,5	33,4	33,3
Hautes-Pyrénées	49,9	49,9	49,9	50,1	50,2	50,4	50,6	50,8	50,9	51,1	51,3	51,4	51,4	51,4	51,3	51,3	51,2
Tarn	59,5	59,6	59,9	60,3	60,9	61,4	62,0	62,6	63,2	63,8	64,3	64,8	65,1	65,4	65,7	66,1	66,5
Tarn-et-Garonne	55,2	55,3	55,7	56,4	57,2	58,0	58,8	59,7	60,6	61,7	62,9	63,9	64,7	65,4	66,1	66,9	67,7
Limousin	42,1	42,0	42,0	42,2	42,3	42,5	42,7	42,8	43,0	43,3	43,6	43,8	43,8	43,8	43,7	43,6	43,5
Corrèze	39,9	39,8	39,8	40,0	40,2	40,3	40,5	40,7	40,9	41,2	41,4	41,5	41,6	41,5	41,3	41,2	41,0
Creuse	22,6	22,5	22,4	22,3	22,3	22,3	22,2	22,2	22,2	22,2	22,3	22,2	22,2	22,1	21,9	21,8	21,7
Haute-Vienne	64,2	64,1	64,3	64,5	64,9	65,2	65,5	65,9	66,3	66,9	67,5	67,8	68,0	68,1	68,1	68,1	68,1
Centre-Est (FR)	99,0	99,5	100,1	100,8	101,7	102,5	103,3	104,2	105,1	105,9	106,6	107,4	108,3	109,1	110,0	110,8	111
Rhône-Alpes	128,0	128,7	129,6	130,8	132,0	133,3	134,5	135,8	137,1	138,3	139,4	140,6	141,9	143,2	144,5	145,8	147
Ain	88,0	88,8	89,8	91,0	92,3	93,6	94,9	96,3	97,7	99,0	100,3	101,5	102,9	104,2	105,5	106,9	108

Διπλωματική Εργασία

Ardèche	51,5	51,6	51,9	52,4	52,9	53,4	54,0	54,5	55,1	55,7	56,2	56,5	56,9	57,2	57,5	57,8	58,1
Drôme	66,4	66,8	67,3	67,9	68,6	69,3	70,0	70,7	71,4	72,1	72,9	73,6	74,1	74,5	75,0	75,5	76,0
Isère	145,5	146,5	147,7	149,1	150,5	152,0	153,5	155,0	156,6	158,0	159,3	160,5	161,7	162,9	164,2	165,5	166,8
Loire	153,4	152,8	152,7	153,0	153,4	153,8	154,1	154,4	154,9	155,0	155,1	155,6	156,4	156,7	157,2	158,0	158,8
Rhône	481,3	483,7	487,2	491,0	495,1	499,1	503,1	507,2	511,7	515,0	518,2	523,1	528,4	533,9	539,7	545,2	550,8
Savoie	61,1	61,6	62,1	62,8	63,5	64,3	65,0	65,7	66,5	67,1	67,5	68,0	68,5	69,2	69,7	70,1	70,5
Haute-Savoie	142,0	143,2	144,7	146,7	148,8	151,0	153,1	155,4	157,6	159,9	162,2	164,3	166,8	169,2	171,3	173,9	176,6
Auvergne	50,4	50,3	50,4	50,5	50,7	50,8	50,9	51,1	51,3	51,4	51,5	51,6	51,7	51,9	52,0	52,1	52,2
Allier	47,3	47,1	47,0	47,0	46,9	46,9	46,8	46,8	46,8	46,8	46,7	46,7	46,7	46,7	46,7	46,8	46,8
Cantal	26,6	26,4	26,3	26,3	26,3	26,2	26,2	26,2	26,2	26,1	26,0	25,9	25,9	25,8	25,8	25,7	25,7
Haute-Loire	41,8	41,9	42,1	42,4	42,7	43,0	43,3	43,6	43,9	44,2	44,4	44,7	44,9	45,1	45,3	45,4	45,5
Puy-de-Dôme	75,6	75,7	76,0	76,3	76,6	77,0	77,3	77,7	78,0	78,4	78,7	78,9	79,2	79,5	79,9	80,2	80,6
Méditerranée	103,6	104,3	105,1	106,3	107,5	108,7	110,0	111,3	112,7	113,9	114,8	115,4	116,0	116,7	117,5	118,3	119,1
Languedoc-Roussillon	82,6	83,4	84,3	85,4	86,6	87,9	89,2	90,5	91,9	93,1	93,9	94,8	95,8	96,9	98,1	99,2	100,3
Aude	50,0	50,3	50,7	51,4	52,1	52,8	53,6	54,4	55,2	55,9	56,6	57,3	57,9	58,4	58,8	59,2	59,7
Gard	105,2	106,0	107,0	108,3	109,8	111,3	112,8	114,4	115,9	117,3	118,2	119,3	120,6	122,0	123,4	124,6	125,8
Hérault	144,0	145,8	147,7	149,9	152,3	154,9	157,5	160,1	162,8	164,9	166,4	168,2	170,2	172,6	175,4	177,8	180,0
Lozère	14,2	14,2	14,3	14,3	14,4	14,5	14,6	14,7	14,8	14,9	14,9	14,9	14,9	14,9	14,9	14,9	14,8
Pyrénées-Orientales	94,0	94,9	95,9	97,1	98,4	99,8	101,3	102,7	104,2	105,6	106,7	107,8	108,7	109,5	110,6	111,8	113,0
Provence-Alpes-Côte d'Azur	142,2	143,0	144,0	145,3	146,7	148,2	149,6	151,1	152,6	154,1	155,2	155,6	155,9	156,3	156,9	157,5	158,1
Alpes-de-Haute-Provence	20,1	20,1	20,3	20,6	20,9	21,2	21,5	21,8	22,2	22,4	22,7	22,9	23,1	23,2	23,3	23,3	23,4
Hautes-Alpes	21,7	21,8	22,0	22,2	22,5	22,7	23,0	23,2	23,4	23,7	24,0	24,3	24,6	24,8	25,1	25,1	25,2
Alpes-Maritimes	233,6	234,6	236,0	237,8	239,8	241,9	244,0	246,2	248,5	250,7	252,0	251,7	251,0	251,2	251,6	251,6	251,6
Bouches-du-Rhône	357,7	359,5	361,8	364,4	367,3	370,3	373,2	376,2	379,3	382,9	385,7	386,6	387,2	388,0	389,3	391,0	392,0
Var	148,5	149,8	151,2	153,2	155,3	157,4	159,5	161,7	163,9	165,8	167,2	168,2	168,7	169,2	170,3	171,6	172,0
Vaucluse	138,8	139,6	140,6	141,9	143,2	144,6	146,0	147,5	149,0	150,3	151,0	151,2	151,8	152,7	153,2	153,7	154,0
Corse	29,9	29,9	30,2	30,8	31,3	31,9	32,4	33,0	33,6	34,2	34,7	35,1	35,4	36,0	36,3	36,7	37,1

Διπλωματική Εργασία

Corse-du-Sud	29,5	29,5	29,8	30,4	31,0	31,6	32,2	32,9	33,5	34,3	34,9	35,2	35,5	36,1	36,3	36,7	37,4
Haute-Corse	30,2	30,3	30,6	31,1	31,6	32,1	32,6	33,1	33,7	34,1	34,5	35,0	35,4	35,9	36,4	36,6	36,8
Guadeloupe	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Guadeloupe	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Martinique	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	343,0	340
Martinique	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	343,0	340
Guyane	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	2,9	3,0
Guyane	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	2,9	3,0
La Réunion	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	333,3	334
La Réunion	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	333,3	334
Départements d'outre-mer (NUTS 2010)	18,3	18,6	18,8	19,1	19,4	19,7	20,0	20,2	20,5	20,7	20,9	21,1	21,3	21,4	21,4	21,4	21,5
Guadeloupe (NUTS 2010)	243,1	246,0	248,6	250,6	252,7	254,6	256,4	258,3	260,1	261,1	262,0	262,7	263,3	264,1	261,1	257,8	257
Guadeloupe (NUTS 2010)	243,1	246,0	248,6	250,6	252,7	254,6	256,4	258,3	260,1	261,1	262,0	262,7	263,3	264,1	261,1	257,8	257
Martinique (NUTS 2010)	332,9	336,0	338,8	341,4	343,9	346,2	348,2	350,1	351,8	352,6	352,6	352,0	350,4	348,6	346,0	342,8	339
Martinique (NUTS 2010)	332,9	336,0	338,8	341,4	343,9	346,2	348,2	350,1	351,8	352,6	352,6	352,0	350,4	348,6	346,0	342,8	339
Guyane (NUTS 2010)	1,8	1,8	1,9	2,0	2,1	2,2	2,3	2,3	2,4	2,5	2,6	2,7	2,7	2,8	2,9	2,9	3,0
Guyane (NUTS 2010)	1,8	1,8	1,9	2,0	2,1	2,2	2,3	2,3	2,4	2,5	2,6	2,7	2,7	2,8	2,9	2,9	3,0
Réunion (NUTS 2010)	274,1	278,8	283,6	288,6	293,4	297,8	302,0	306,5	310,5	314,7	320,0	324,4	327,0	329,5	332,0	334,2	336
Réunion (NUTS 2010)	274,1	278,8	283,6	288,6	293,4	297,8	302,0	306,5	310,5	314,7	320,0	324,4	327,0	329,5	332,0	334,2	336

Ελλάδα-Πίνακας 40

GEO/TIME	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Greece	81,5	81,9	82,3	82,6	83,0	83,3	83,5	83,7	84,0	84,2	84,5	84,7	84,9	85,0	84,1	83,6	83,0
Voreia Ellada	58,5	58,9	59,1	59,4	59,7	60,0	60,3	60,5	60,7	61,0	61,2	61,4	61,6	61,7	60,9	60,7	60,4

Διπλωματική Εργασία

Anatoliki Makedonia, Thraki	41,3	41,4	41,4	41,5	41,7	42,0	42,2	42,4	42,6	42,8	43,0	43,2	43,3	43,4	43,1	43,1	43,0
Evros	34,4	34,4	34,3	34,2	34,1	34,1	34,2	34,3	34,4	34,6	34,7	34,9	34,9	34,8	34,7	34,8	34,8
Xanthi	56,8	57,4	58,0	58,5	59,0	59,5	60,1	60,7	61,3	61,9	62,4	62,8	63,4	63,8	62,8	62,8	62,8
Rodopi	41,5	41,5	41,3	41,2	41,6	42,3	42,6	43,0	43,3	43,6	43,9	44,2	44,5	44,8	44,4	44,4	44,2
Drama	27,6	27,6	27,6	27,6	27,7	27,8	27,8	27,9	28,0	28,1	28,2	28,3	28,4	28,4	28,5	28,4	28,3
Thasos, Kavala	64,4	64,7	65,0	65,4	65,9	66,3	66,4	66,5	66,6	66,7	66,7	66,8	66,9	66,9	66,0	65,6	65,1
Kentriki Makedonia	95,1	96,0	96,6	97,3	97,9	98,3	98,9	99,3	99,8	100,3	100,7	101,1	101,6	101,9	100,4	100,1	99,6
Imathia	81,9	82,0	81,9	81,8	81,8	81,9	82,2	82,4	82,7	83,2	83,6	84,0	84,5	84,9	84,1	84,0	83,8
Thessaloniki	293,0	296,9	299,9	303,4	306,1	307,6	309,9	312,0	314,2	316,1	317,5	318,8	320,1	320,9	309,2	307,9	306,1
Kilkis	31,5	31,5	31,5	31,5	31,8	32,2	32,4	32,4	32,4	32,5	32,5	32,4	32,5	32,7	32,3	32,2	32,1
Pella	56,3	56,4	56,4	56,4	56,6	56,8	56,9	56,9	57,0	57,1	57,2	57,3	57,4	57,5	56,7	56,5	56,2
Pieria	77,3	77,7	77,8	77,8	78,1	78,6	79,2	79,8	80,5	81,3	82,1	82,9	83,9	84,7	84,7	85,2	85,5
Serres	47,6	47,7	47,5	47,2	47,0	46,8	46,7	46,6	46,5	46,4	46,4	46,4	46,3	46,2	45,3	44,8	44,3
Chalkidiki	29,8	30,3	30,8	31,4	31,9	32,1	32,1	32,2	32,3	32,5	32,7	32,9	33,2	33,4	33,6	33,8	33,8
Dytiki Makedonia	31,3	31,3	31,1	31,0	31,0	31,1	31,1	31,1	31,0	31,0	31,0	31,0	31,0	30,9	30,1	29,8	29,6
Grevena, Kozani	32,5	32,5	32,5	32,5	32,6	32,6	32,5	32,4	32,3	32,2	32,1	32,1	32,0	31,9	31,4	31,1	30,8
Kastoria	30,9	30,7	30,4	30,0	29,9	30,1	30,2	30,2	30,3	30,3	30,2	30,2	30,1	30,0	29,4	29,1	28,8
Florina	27,9	27,7	27,4	27,0	26,9	27,2	27,5	27,7	27,8	27,9	28,0	28,2	28,4	28,5	26,8	26,6	26,5
Ipeiros	36,8	37,0	37,1	37,3	37,5	37,7	37,7	37,7	37,7	37,8	37,9	38,0	38,0	38,1	37,8	37,6	37,3
Arta, Preveza	50,5	50,5	50,5	50,4	50,7	50,9	50,6	50,3	50,1	50,0	49,9	49,8	49,8	49,7	48,6	48,2	47,8
Thesprotia	27,9	28,0	27,9	27,9	28,0	28,0	28,1	28,2	28,4	28,5	28,7	28,9	29,2	29,4	29,5	29,6	29,6
Ioannina	32,4	32,7	33,0	33,3	33,6	33,7	33,8	33,9	34,1	34,2	34,4	34,5	34,6	34,7	34,5	34,4	34,1
Voreia Ellada (NUTS 2010)	60,7	61,0	61,2	61,4	61,7	62,0	62,2	62,4	62,6	62,7	62,9	63,1	63,3	63,5	63,5	63,2	62,9
Anatoliki Makedonia, Thraki (NUTS 2010)	41,3	41,5	41,5	41,6	41,8	42,1	42,3	42,5	42,7	42,8	43,0	43,2	43,3	43,4	43,5	43,5	43,3

Διπλωματική Εργασία

Evros (NUTS 2010)	34,5	34,5	34,4	34,3	34,3	34,3	34,4	34,5	34,6	34,6	34,7	34,9	34,9	34,8	34,9	35,0	35,0
Xanthi (NUTS 2010)	56,8	57,4	58,0	58,5	59,0	59,5	60,1	60,7	61,3	61,9	62,4	62,8	63,4	63,8	64,1	64,2	64,1
Rodopi (NUTS 2010)	41,7	41,7	41,5	41,4	41,9	42,5	42,9	43,2	43,5	43,6	43,9	44,2	44,5	44,8	44,9	44,9	44,8
Drama (NUTS 2010)	27,6	27,6	27,6	27,6	27,7	27,8	27,8	27,9	28,0	28,1	28,2	28,3	28,4	28,4	28,5	28,4	28,3
Kavala (NUTS 2010)	64,4	64,7	65,0	65,4	65,9	66,3	66,4	66,5	66,6	66,7	66,7	66,8	66,9	66,9	66,7	66,3	65,8
Kentriki Makedonia (NUTS 2010)	95,1	96,0	96,6	97,3	97,9	98,4	98,9	99,3	99,8	100,3	100,7	101,1	101,6	101,9	101,9	101,5	101,0
Imathia (NUTS 2010)	81,9	82,0	81,9	81,8	81,8	81,9	82,2	82,5	82,8	83,2	83,6	84,0	84,5	84,9	85,0	84,9	84,7
Thessaloniki (NUTS 2010)	293,0	296,9	299,9	303,4	306,1	307,6	309,9	312,0	314,2	316,1	317,5	318,8	320,1	320,9	320,8	319,4	317,5
Kilkis (NUTS 2010)	31,5	31,5	31,5	31,5	31,8	32,2	32,4	32,4	32,4	32,5	32,5	32,4	32,5	32,7	32,8	32,7	32,6
Pella (NUTS 2010)	56,3	56,4	56,4	56,4	56,6	56,8	56,9	56,9	57,0	57,0	57,2	57,3	57,4	57,5	57,4	57,1	56,9
Pieria (NUTS 2010)	77,3	77,7	77,8	77,8	78,1	78,6	79,2	79,8	80,5	81,3	82,1	82,9	83,9	84,7	85,4	85,8	86,1
Serres (NUTS 2010)	47,6	47,7	47,5	47,2	47,0	46,8	46,7	46,6	46,5	46,4	46,4	46,4	46,3	46,2	45,9	45,4	44,9
Chalkidiki (NUTS 2010)	29,8	30,3	30,8	31,4	31,9	32,1	32,1	32,2	32,3	32,5	32,7	32,9	37,0	37,3	37,6	37,7	37,7
Dytiki Makedonia (NUTS 2010)	31,5	31,4	31,2	31,1	31,1	31,2	31,2	31,2	31,2	31,0	31,0	31,0	31,0	30,9	30,8	30,5	30,2
Grevena (NUTS 2010)	14,1	14,0	14,0	13,9	14,0	14,0	13,9	13,8	13,7	13,7	13,7	13,7	13,8	13,8	13,8	13,8	13,7
Kastoria (NUTS 2010)	31,0	30,8	30,4	30,0	30,0	30,2	30,3	30,3	30,3	30,3	30,2	30,2	30,1	30,0	29,8	29,5	29,2
Kozani (NUTS 2010)	44,8	44,9	44,9	44,9	45,0	45,1	44,9	44,8	44,7	44,4	44,3	44,2	44,1	43,9	43,7	43,3	42,8
Florina (NUTS 2010)	28,3	28,1	27,8	27,4	27,3	27,6	27,9	28,1	28,2	27,9	28,0	28,2	28,4	28,5	28,5	28,3	28,1

Διπλωματική Εργασία

Thessalia (NUTS 2010)	52,9	52,9	52,8	52,8	53,0	53,2	53,1	53,0	53,0	53,0	53,1	53,2	53,3	53,4	53,3	53,1	52,8
Karditsa (NUTS 2010)	46,7	46,5	46,4	46,2	46,2	46,1	45,8	45,4	45,1	44,9	44,7	44,6	44,5	44,4	44,1	43,6	43,0
Larisa (NUTS 2010)	52,6	52,9	53,0	53,2	53,4	53,5	53,5	53,5	53,6	53,7	53,8	53,9	54,0	54,1	54,0	53,9	53,6
Magnisia (NUTS 2010)	76,1	76,2	76,3	76,4	76,7	77,0	77,0	77,0	77,2	77,4	77,7	78,0	78,3	78,6	78,8	78,7	78,4
Trikala (NUTS 2010)	40,0	39,7	39,3	38,8	39,1	39,5	39,4	39,2	39,2	39,2	39,3	39,4	39,5	39,5	39,5	39,4	39,2
Kentriki Ellada	47,8	47,8	47,9	47,9	48,2	48,2	48,0	47,9	47,8	47,8	47,8	47,9	47,9	48,0	47,6	47,4	47,2
Thessalia	52,9	52,9	52,8	52,8	53,0	53,2	53,1	53,0	53,0	53,0	53,1	53,2	53,3	53,4	53,1	52,9	52,6
Karditsa, Trikala	42,9	42,7	42,4	42,1	42,2	42,4	42,2	42,0	41,8	41,7	41,7	41,6	41,7	41,7	41,4	41,1	40,7
Larisa	52,6	52,9	53,0	53,2	53,4	53,5	53,5	53,5	53,6	53,7	53,8	53,9	54,0	54,1	53,9	53,7	53,4
Magnisia	76,1	76,2	76,3	76,4	76,7	77,0	77,0	77,0	77,2	77,4	77,7	78,0	78,3	78,6	78,5	78,4	78,2
Ionia Nisia	87,0	87,8	88,4	88,9	89,9	90,4	90,1	89,9	89,9	90,0	90,2	90,4	90,7	90,9	90,7	90,5	90,2
Zakynthos	92,2	94,0	95,6	97,1	98,1	98,5	98,8	99,1	99,5	100,0	100,4	100,7	101,0	101,1	100,5	100,0	99,5
Kerkyra	165,8	166,3	166,3	166,3	167,3	167,6	166,9	166,3	165,9	165,7	165,6	165,6	165,6	165,7	164,8	164,3	163,5
Ithaki, Kefallinia	38,4	39,0	39,5	40,0	41,0	41,7	41,6	41,6	41,8	42,0	42,2	42,5	42,9	43,2	43,2	43,2	43,1
Lefkada	63,9	64,8	65,4	65,9	66,8	67,0	66,3	65,9	65,6	65,6	65,8	66,1	66,5	66,9	67,7	67,9	67,9
Dytiki Ellada	64,0	64,0	63,9	63,9	63,8	63,7	63,4	63,2	63,0	62,8	62,7	62,6	62,6	62,5	60,9	60,5	60,0
Aitoloakarnania	42,9	42,8	42,5	42,3	42,1	41,9	41,7	41,5	41,4	41,3	41,3	41,2	41,2	41,1	39,4	39,1	38,8
Achaia	96,4	96,9	97,3	97,8	98,0	97,9	97,6	97,4	97,3	97,2	97,0	96,9	96,8	96,6	95,8	95,3	94,6
Ileia	65,8	65,4	65,0	64,6	64,6	64,5	64,0	63,5	63,1	62,9	62,7	62,7	62,6	62,5	61,5	61,2	60,8
Stereia Ellada	35,7	35,8	35,9	36,0	36,3	36,3	36,2	36,0	36,0	36,0	36,0	36,1	36,2	36,3	36,1	36,0	36,0
Voiotia	41,1	41,1	40,9	40,7	40,7	40,6	40,4	40,3	40,3	40,3	40,4	40,6	40,8	41,0	40,8	40,8	40,8
Evvoia	50,8	51,2	51,6	52,1	52,5	52,4	52,2	52,0	51,9	51,9	51,9	51,9	52,1	52,2	52,0	51,9	51,7
Evrytania	11,1	11,0	11,0	10,9	10,9	11,0	11,0	11,1	11,1	11,2	11,2	11,3	11,3	11,4	11,0	10,9	10,7
Fthiotida	36,4	36,3	36,3	36,2	36,5	36,8	36,6	36,5	36,4	36,4	36,4	36,4	36,5	36,6	36,6	36,5	36,4
Fokida	18,2	18,3	18,4	18,6	19,3	19,7	19,3	19,1	18,9	18,9	18,9	19,0	19,2	19,4	19,4	19,5	19,7
Peloponnisos	37,7	37,7	37,8	37,9	38,2	38,3	38,1	37,9	37,8	37,8	37,8	37,9	38,0	38,1	38,0	37,9	37,8

Διπλωματική Εργασία

Argolida, Arkadia	28,5	28,4	28,4	28,5	28,9	29,2	29,0	28,9	28,8	28,7	28,7	28,7	28,6	28,6	28,5	28,3	28,1
Korinthia	60,8	61,4	61,9	62,5	63,6	64,1	63,8	63,6	63,5	63,5	63,7	64,0	64,4	64,7	64,6	64,7	64,8
Lakonia, Messinia	38,7	38,8	38,8	38,8	38,7	38,4	38,2	38,1	38,0	38,0	38,0	38,1	38,2	38,3	38,2	38,1	38,0
Kentriki Ellada (NUTS 2010)	44,6	44,7	44,8	44,9	45,1	45,2	45,0	44,8	44,8	44,7	44,7	44,8	44,8	44,9	44,9	44,7	44,5
Ipeiros (NUTS 2010)	36,9	37,1	37,2	37,3	37,6	37,7	37,7	37,7	37,8	37,8	37,9	38,0	38,0	38,1	38,1	37,9	37,7
Arta (NUTS 2010)	47,4	47,1	46,8	46,4	46,8	47,2	46,8	46,5	46,2	45,9	45,7	45,5	45,2	44,9	44,5	43,9	43,3
Thesprotia (NUTS 2010)	28,0	28,1	27,9	27,9	28,0	28,1	28,1	28,3	28,4	28,5	28,7	28,9	29,2	29,4	29,6	29,7	29,7
Ioannina (NUTS 2010)	32,4	32,7	33,0	33,3	33,6	33,7	33,8	34,0	34,1	34,2	34,4	34,5	34,6	34,7	34,7	34,5	34,3
Preveza (NUTS 2010)	55,2	55,7	56,0	56,4	56,7	56,5	56,3	56,2	56,1	56,1	56,3	56,5	56,7	57,0	57,1	56,9	56,7
Ionia Nisia (NUTS 2010)	87,1	87,9	88,5	89,0	90,0	90,4	90,2	90,0	90,0	90,0	90,2	90,4	90,7	90,9	91,0	90,8	90,5
Zakynthos (NUTS 2010)	92,2	94,0	95,6	97,1	98,1	98,5	98,8	99,1	99,5	100,0	100,4	100,7	101,0	101,1	101,0	100,5	100,0
Kerkyra (NUTS 2010)	166,1	166,6	166,5	166,6	167,5	167,8	167,2	166,6	166,2	165,7	165,6	165,6	165,6	165,7	165,6	165,1	164,3
Kefallinia (NUTS 2010)	38,5	39,0	39,5	40,0	41,0	41,7	41,7	41,7	41,8	42,0	42,2	42,5	42,9	43,2	43,4	43,4	43,3
Lefkada (NUTS 2010)	63,9	64,8	65,4	65,9	66,8	67,0	66,3	65,9	65,6	65,6	65,8	66,1	66,5	66,9	67,3	67,5	67,5
Dytiki Ellada (NUTS 2010)	64,2	64,2	64,1	64,0	64,0	63,8	63,6	63,3	63,1	62,8	62,7	62,6	62,6	62,5	62,3	61,9	61,5
Aitoloakarnania (NUTS 2010)	43,1	43,0	42,8	42,5	42,3	42,1	41,9	41,8	41,6	41,3	41,3	41,2	41,2	41,1	40,9	40,6	40,3
Achaia (NUTS 2010)	96,4	96,9	97,3	97,8	98,0	97,9	97,6	97,4	97,3	97,2	97,0	96,9	96,8	96,6	96,3	95,8	95,1
Ileia (NUTS 2010)	65,9	65,5	65,0	64,6	64,6	64,5	64,0	63,6	63,2	62,9	62,7	62,7	62,6	62,5	62,4	62,1	61,7
Stereia Ellada (NUTS 2010)	35,7	35,8	35,9	36,0	36,3	36,3	36,1	36,0	36,0	36,0	36,0	36,1	36,2	36,3	36,4	36,3	36,3

Διπλωματική Εργασία

Voiotia (NUTS 2010)	41,1	41,1	40,9	40,7	40,7	40,6	40,4	40,3	40,3	40,3	40,4	40,6	40,8	41,0	41,2	41,2	41,2
Evvoia (NUTS 2010)	50,8	51,2	51,6	52,1	52,4	52,4	52,2	52,0	51,9	51,8	51,9	51,9	52,1	52,2	52,2	52,0	51,8
Evrytania (NUTS 2010)	11,1	11,0	11,0	10,9	10,9	11,0	11,0	11,1	11,1	11,2	11,2	11,3	11,3	11,4	11,3	11,2	11,0
Fthiotida (NUTS 2010)	36,4	36,3	36,3	36,2	36,5	36,8	36,6	36,5	36,4	36,4	36,4	36,4	36,5	36,6	36,6	36,6	36,5
Fokida (NUTS 2010)	18,2	18,3	18,4	18,6	19,3	19,7	19,3	19,1	18,9	18,9	18,9	19,0	19,2	19,4	19,6	19,8	19,9
Peloponnisos (NUTS 2010)	37,7	37,7	37,8	37,9	38,2	38,3	38,1	37,9	37,8	37,8	37,8	37,9	38,0	38,1	38,1	38,0	37,9
Argolida (NUTS 2010)	44,5	44,5	44,4	44,3	45,1	46,0	45,9	45,8	45,8	45,7	45,8	45,8	45,9	45,9	46,0	45,9	45,7
Arkadia (NUTS 2010)	20,7	20,6	20,7	20,8	21,0	21,0	20,9	20,7	20,5	20,4	20,4	20,3	20,2	20,1	20,0	19,8	19,6
Korinthia (NUTS 2010)	60,8	61,4	61,9	62,5	63,6	64,1	63,8	63,6	63,5	63,5	63,7	64,0	64,4	64,7	65,0	65,1	65,1
Lakonia (NUTS 2010)	25,1	25,2	25,2	25,1	24,8	24,5	24,4	24,4	24,4	24,5	24,6	24,7	24,8	24,9	25,0	25,0	25,0
Messinia (NUTS 2010)	55,3	55,3	55,4	55,4	55,6	55,4	55,0	54,7	54,5	54,4	54,4	54,4	54,4	54,5	54,5	54,3	54,1
Attiki	1.002,9	1.010,1	1.015,3	1.020,4	1.023,4	1.026,2	1.031,5	1.036,3	1.041,0	1.044,9	1.047,5	1.049,7	1.051,3	1.050,4	1.043,1	1.032,6	1.019,5
Attiki	1.002,9	1.010,1	1.015,3	1.020,4	1.023,4	1.026,2	1.031,5	1.036,3	1.041,0	1.044,9	1.047,5	1.049,7	1.051,3	1.050,4	1.043,1	1.032,6	1.019,5
Attiki (NUTS 2010)	1.002,9	1.010,1	1.015,3	1.020,4	1.023,4	1.026,2	1.031,5	1.036,3	1.041,0	1.044,9	1.047,5	1.049,7	1.051,3	1.050,4	1.045,3	1.034,8	1.021,6
Voreios Tomeas Athinon	4.035,7	4.087,6	4.130,9	4.172,6	4.206,1	4.237,3	4.276,5	4.311,9	4.346,3	4.376,4	4.399,6	4.420,5	4.437,8	4.443,9	4.667,9	4.634,3	4.589,4
Dytikos Tomeas Athinon	7.320,8	7.358,4	7.384,5	7.411,0	7.438,2	7.464,6	7.496,6	7.525,4	7.556,7	7.584,0	7.603,1	7.621,5	7.636,2	7.633,1	7.590,8	7.503,0	7.397,7
Kentrikos Tomeas Athinon	13.820,9	13.785,5	13.718,8	13.645,4	13.514,3	13.378,0	13.302,3	13.215,0	13.124,0	13.018,6	12.892,2	12.758,3	12.614,6	12.441,4	11.934,3	11.617,9	11.258,0
Notios Tomeas Athinon	7.667,5	7.733,9	7.784,0	7.830,8	7.859,0	7.882,9	7.925,5	7.960,9	7.994,6	8.019,9	8.032,4	8.040,4	8.041,7	8.022,5	7.652,2	7.596,0	7.524,6
Anatoliki Attiki	228,9	236,6	244,3	252,2	260,4	268,8	277,7	286,6	295,9	305,3	314,6	324,1	333,6	342,6	347,4	352,3	356,5
Dytiki Attiki	139,7	142,2	144,4	146,7	149,3	151,8	154,0	156,1	158,3	160,3	162,2	164,0	165,7	166,9	168,9	170,9	172,7
Peiraias, Nisoi	589,9	591,9	592,8	593,6	592,9	592,1	593,1	593,7	594,4	594,5	593,9	593,1	591,9	589,5	582,9	575,4	566,8

Διπλωματική Εργασία

Nisia Aigaiou, Kriti	60,8	61,2	61,6	62,1	62,9	63,5	63,8	64,1	64,5	64,9	65,2	65,7	66,1	66,4	66,5	66,5	66,5
Voreio Aigaio	51,9	51,7	51,6	51,5	51,8	52,2	52,1	52,1	52,1	52,0	51,9	52,1	52,3	52,4	52,1	51,9	51,6
Lesvos, Limnos	48,4	48,2	48,0	48,0	48,3	48,4	48,4	48,4	48,5	48,6	48,6	48,6	48,7	48,7	48,2	47,9	47,6
Ikaria, Samos	54,3	54,0	53,6	53,3	53,8	54,5	54,7	54,7	54,6	54,2	54,1	54,5	54,9	55,3	55,2	54,9	54,6
Chios	58,1	58,2	58,2	58,1	58,5	58,9	58,8	58,6	58,5	58,1	57,9	58,2	58,6	58,9	58,7	58,7	58,7
Notio Aigaio	55,8	56,7	57,5	58,4	59,3	59,9	60,2	60,6	61,2	61,7	62,1	62,6	62,9	63,1	63,0	63,1	63,1
Kalymnos, Karpathos, Kos, Rodos	68,2	69,4	70,2	70,8	71,6	72,3	72,7	73,4	74,3	75,0	75,6	76,0	76,1	76,1	76,3	76,5	76,5
Andros, Thira, Kea, Milos, Mykonos, Naxos, Paros, Syros, Tinos	42,7	43,3	44,1	45,3	46,3	46,8	46,9	47,1	47,3	47,6	48,0	48,4	48,9	49,3	49,1	49,1	49,1
Kriti	68,0	68,5	68,9	69,3	70,2	71,0	71,4	71,8	72,3	72,8	73,3	73,9	74,5	75,0	75,3	75,5	75,6
Irakleio	105,9	106,6	107,3	107,9	109,3	110,5	111,0	111,5	112,2	112,9	113,6	114,5	115,4	116,2	116,6	117,0	117,2
Lasithi	39,8	39,8	39,8	39,8	40,4	41,1	41,1	41,1	41,1	41,2	41,3	41,4	41,5	41,6	41,5	41,4	41,3
Rethymni	49,2	49,7	50,2	50,8	51,9	52,8	53,3	53,8	54,4	55,0	55,5	56,1	56,8	57,4	57,9	58,1	58,2
Chania	59,3	59,8	60,2	60,6	60,9	61,3	61,9	62,5	63,1	63,7	64,3	64,8	65,4	66,0	66,3	66,5	66,6
	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:

Ιταλία-Πίνακας 41

GEO/TIME	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
IT - Italy	192,8	192,8	192,9	193,0	193,1	193,3	194,2	195,5	196,4	197,0	198,0	199,3	200,2	200,9	201,2	201,8	199,4	201,2
ITC - Nord-Ovest	264,8	264,8	265,0	265,2	265,5	266,0	267,5	269,9	271,8	273,0	274,6	276,6	278,1	279,2	279,9	281,1	276,1	278,1
ITC1 - Piemonte	170,7	170,4	170,1	169,9	169,6	169,6	170,4	171,5	172,0	172,3	173,3	174,7	175,3	175,5	175,4	175,6	173,5	174,7
ITC11 - Torino	325,8	324,8	323,9	323,0	322,2	322,1	323,7	325,6	326,5	327,0	329,4	332,4	333,5	333,9	333,7	334,3	333,4	336,0
ITC12 - Vercelli	88,0	87,7	87,4	87,2	86,9	86,6	86,8	87,1	87,0	86,9	87,0	87,3	87,2	87,1	86,9	86,6	84,9	84,9
ITC13 - Biella	211,2	210,8	210,6	210,2	209,7	208,6	208,9	209,1	208,6	207,8	207,4	207,1	206,3	204,9	203,6	202,7	199,2	199,2
ITC14 - Verbano-Cusio-Ossola	75,0	74,9	74,8	74,6	74,5	74,4	74,6	75,0	75,1	75,1	75,2	75,4	75,4	75,3	75,1	75,0	71,1	71,1
ITC15 - Novara	262,4	263,3	264,4	265,3	266,1	267,4	269,7	272,4	273,8	275,0	277,2	280,3	282,3	283,6	284,3	284,9	275,6	277,2
ITC16 - Cuneo	80,8	81,0	81,2	81,4	81,6	81,8	82,4	83,1	83,5	83,7	84,3	85,1	85,6	85,8	86,0	86,2	85,7	85,7
ITC17 - Asti	138,5	138,7	138,9	139,0	139,0	139,1	140,0	141,1	141,6	142,0	143,0	144,5	145,2	145,3	145,2	145,3	145,0	145,0
ITC18 - Alessandria	123,1	122,7	122,1	121,4	120,8	120,3	120,6	121,4	121,9	122,1	122,5	123,3	123,5	123,5	123,3	123,2	121,0	121,0
ITC2 - Valle d'Aosta/Vallée d'Aoste	36,4	36,5	36,7	36,8	36,8	37,0	37,3	37,7	38,1	38,4	38,6	38,9	39,1	39,1	39,1	39,3	39,3	39,4
ITC20 - Valle d'Aosta/Vallée d'Aoste	36,3	36,5	36,7	36,7	36,8	37,0	37,3	37,7	38,1	38,4	38,6	38,9	39,1	39,1	39,1	39,3	39,3	39,4
ITC3 - Liguria	302,7	300,8	298,9	297,2	295,4	294,1	294,1	295,0	295,4	295,2	295,1	295,6	295,8	295,6	294,7	293,9	291,5	293,9
ITC31 - Imperia	183,2	182,3	181,5	181,1	179,9	179,6	180,5	181,9	183,0	183,8	184,9	186,4	187,2	187,7	187,7	187,5	187,0	188,0
ITC32 - Savona	182,3	181,5	180,7	180,0	179,4	179,4	180,5	181,5	182,1	182,8	183,8	184,8	185,5	185,5	185,0	184,7	182,6	183,0
ITC33 - Genova	501,4	497,5	493,7	490,1	486,8	483,8	482,1	482,7	482,7	480,8	478,5	477,3	476,6	475,3	473,5	471,6	468,7	471,0
ITC34 - La Spezia	256,4	255,0	253,7	252,6	251,4	250,0	250,1	250,7	251,0	251,3	252,3	253,9	255,0	255,2	254,6	254,0	250,3	252,0

Διπλωματική Εργασία

ITC4 - Lombardia	390,9	391,9	392,9	394,2	395,6	397,1	399,8	404,3	408,3	410,9	413,7	417,0	419,9	422,5	424,7	427,5	414,2	418
ITC41 - Varese	722,9	723,6	724,7	726,6	729,1	732,6	738,1	745,7	751,9	757,3	763,8	770,0	774,7	778,6	781,9	785,4	736,6	742
ITC42 - Como	446,6	447,6	448,7	450,3	451,8	454,4	459,3	465,4	470,9	475,1	479,0	483,3	487,2	490,4	493,0	496,3	465,7	468
ITC43 - Lecco	407,0	409,1	411,3	413,7	416,4	419,3	423,5	428,2	432,2	435,3	439,1	443,8	447,3	449,3	450,4	452,1	416,7	417
ITC44 - Sondrio	56,0	56,0	56,0	56,0	56,0	56,0	56,2	56,4	56,6	56,8	57,0	57,2	57,3	57,3	57,3	57,3	56,9	57,0
ITC46 - Bergamo	355,0	357,4	360,2	363,0	365,8	368,9	373,7	380,0	385,3	389,1	393,4	398,6	403,0	406,4	409,0	411,2	400,9	403
ITC47 - Brescia	239,2	240,9	242,7	244,7	246,8	249,3	253,1	257,5	261,0	263,7	266,5	269,8	272,5	274,4	275,9	277,4	262,2	264
ITC48 - Pavia	171,5	171,8	172,0	172,3	172,7	173,3	174,5	176,4	178,0	179,7	182,0	184,6	186,5	187,3	187,5	188,4	183,2	184
ITC49 - Lodi	257,3	259,4	261,4	263,2	265,5	268,4	272,4	277,3	281,3	285,0	289,6	294,7	298,0	299,7	300,9	302,9	290,5	292
ITC4A - Cremona	195,1	195,6	196,2	196,8	197,4	198,4	200,0	202,0	203,5	204,6	206,5	209,0	210,3	210,5	210,5	211,8	204,5	204
ITC4B - Mantova	166,9	167,4	167,9	168,6	169,3	170,2	171,6	173,5	175,0	176,2	178,0	180,3	181,8	182,6	183,1	184,0	176,5	177
ITC4C - Milano	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	1.886,6	1.887,3	1.892,4	1.904,9	1.917,4	1.935,1	1.983,3	2.000,0
ITC4D - Monza e della Brianza	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	1.993,2	2.015,6	2.035,1	2.051,2	2.066,1	2.085,2	2.115,3	2.150,0
ITH - Nord-Est	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	179,1	181,0	182,3	183,1	183,5	184,3	185,9	187
ITH1 - Provincia Autonoma di Bolzano/Bozen	61,3	61,7	62,0	62,4	62,7	63,1	63,6	64,1	64,7	65,4	66,1	66,8	67,4	67,9	68,3	68,8	69,3	69,9
ITH10 - Bolzano-Bozen	61,3	61,7	62,0	62,4	62,7	63,1	63,6	64,1	64,7	65,4	66,1	66,8	67,4	67,9	68,3	68,8	69,3	69,9
ITH2 - Provincia Autonoma di Trento	75,3	75,8	76,3	76,9	77,5	78,0	78,9	79,9	80,8	81,6	82,4	83,4	84,2	84,8	85,3	85,9	85,9	86,9
ITH20 - Trento	75,3	75,8	76,4	76,9	77,4	78,0	78,9	79,9	80,8	81,6	82,4	83,4	84,2	84,8	85,3	85,9	85,9	86,9
ITH3 - Veneto	252,5	253,6	254,8	256,0	257,3	258,7	261,3	264,3	266,7	268,4	270,7	273,5	275,2	275,8	276,2	277,0	266,4	267
ITH31 - Verona	277,2	278,8	280,6	282,7	284,8	286,8	289,7	293,1	296,1	298,8	302,8	307,0	309,1	310,1	310,7	312,1	295,4	298
ITH32 - Vicenza	286,2	288,3	290,5	293,0	295,3	297,8	301,7	306,2	309,7	311,7	313,9	316,9	318,9	319,6	319,9	321,2	318,6	319
ITH33 - Belluno	58,6	58,6	58,5	58,4	58,3	58,4	58,6	58,8	58,8	58,7	58,9	59,1	59,0	58,8	58,5	58,3	57,0	56,9

Διπλωματική Εργασία

ITH34 - Treviso	318,9	321,5	323,9	326,3	328,9	332,3	337,9	344,2	348,8	351,9	355,6	359,8	361,9	362,7	363,2	364,4	356,6	357
ITH35 - Venezia	372,1	371,8	371,9	372,1	372,4	372,3	373,4	375,4	377,0	378,2	380,6	384,0	386,6	388,0	388,5	388,9	344,9	347
ITH36 - Padova	396,1	397,8	399,8	401,8	403,5	405,5	409,6	414,8	418,9	422,0	426,1	431,0	434,6	436,6	437,7	439,8	434,7	437
ITH37 - Rovigo	143,3	143,2	142,6	142,3	142,0	141,7	141,9	142,4	142,5	142,4	142,6	142,9	142,7	142,3	141,9	141,8	133,8	133
ITH4 - Friuli-Venezia Giulia	155,9	155,8	155,9	156,2	156,5	157,0	157,7	158,4	158,9	159,3	160,1	161,2	161,7	161,6	161,4	161,4	155,9	156
ITH41 - Pordenone	128,0	128,7	129,5	130,7	131,9	133,1	134,8	136,4	137,5	138,7	140,3	142,2	143,3	143,5	143,6	144,1	137,9	138
ITH42 - Udine	109,2	109,2	109,2	109,4	109,6	110,0	110,6	111,1	111,5	111,8	112,4	113,2	113,5	113,4	113,3	113,3	109,5	109
ITH43 - Gorizia	299,9	299,8	299,9	300,2	300,3	301,2	303,0	304,7	306,3	307,2	308,5	309,8	310,3	309,9	308,8	309,0	301,6	301
ITH44 - Trieste	1.177,4	1.168,6	1.161,5	1.155,1	1.149,2	1.142,6	1.134,4	1.127,8	1.121,6	1.115,5	1.112,6	1.111,1	1.109,4	1.107,5	1.103,6	1.099,5	1.097,1	1.11
ITH5 - Emilia-Romagna	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	187,1	189,3	191,2	192,4	193,2	194,2	196,5	198
ITH51 - Piacenza	105,6	105,5	105,4	105,4	105,6	105,9	106,8	108,0	108,8	109,5	110,5	111,9	113,0	113,5	113,8	114,2	111,1	111
ITH52 - Parma	117,0	117,1	117,3	117,6	118,0	118,5	119,4	120,8	122,0	122,6	123,6	125,3	126,7	127,6	128,2	128,9	126,8	128
ITH53 - Reggio nell'Emilia	193,2	195,0	197,1	199,5	201,9	204,4	207,7	211,8	215,3	218,1	221,3	225,0	227,7	229,5	230,8	232,3	230,6	233
ITH54 - Modena	233,4	234,8	236,7	239,0	241,0	243,5	246,0	248,6	250,6	251,9	253,6	256,4	259,0	260,6	261,6	262,4	258,4	261
ITH55 - Bologna	247,2	247,9	248,8	249,9	250,9	252,0	253,3	255,3	256,9	258,1	260,0	262,7	265,0	266,6	267,7	270,2	269,0	270
ITH56 - Ferrara	137,3	136,6	136,0	135,4	135,0	134,8	134,9	135,5	136,1	136,6	137,3	138,1	138,6	138,7	138,5	138,2	134,3	134
ITH57 - Ravenna	193,4	193,3	193,3	193,4	193,8	194,8	196,7	199,0	201,2	203,2	205,9	209,2	211,8	213,3	214,2	214,9	209,4	211
ITH58 - Forlì-Cesena	150,1	150,5	151,2	152,1	153,0	154,1	155,6	157,3	158,8	159,9	161,4	163,3	164,9	166,2	166,9	167,6	166,0	166
ITH59 - Rimini	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	358,4	362,9	367,1	370,5	373,0	376,7	382,2	387
ITI - Centro (IT)	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	194,4	196,4	197,9	198,9	199,5	200,5	204,5	208
ITI1 - Toscana	154,2	154,1	154,1	154,2	154,4	154,6	155,3	156,5	157,3	157,8	158,8	160,1	161,1	161,7	161,9	162,4	161,9	163
ITI11 - Massa-Carrara	176,1	175,9	175,7	175,5	175,4	175,2	175,4	175,8	175,9	175,7	176,3	177,4	177,7	177,6	177,4	177,1	173,0	173
ITI12 - Lucca	215,9	215,7	215,4	215,2	215,3	215,5	216,2	217,3	218,3	218,8	220,2	222,2	223,4	224,1	224,2	224,3	220,9	222

Διπλωματική Εργασία

ITI13 - Pistoia	279,2	279,6	280,1	280,8	281,7	283,0	285,4	288,5	291,0	292,8	295,8	299,5	301,7	302,4	302,4	302,0	300,4	303
ITI14 - Firenze	271,3	270,5	269,7	269,3	269,0	269,0	269,9	271,5	272,4	272,8	273,8	275,4	277,2	278,7	279,6	282,0	283,8	287
ITI15 - Prato	609,8	614,5	620,2	626,2	631,2	636,3	642,1	650,4	660,7	669,2	674,3	676,0	677,8	680,2	680,3	683,6	685,2	691
ITI16 - Livorno	273,7	272,5	271,7	272,7	272,2	271,9	272,5	273,6	274,4	274,9	276,0	277,3	278,1	278,9	279,1	279,1	278,5	279
ITI17 - Pisa	159,4	159,2	159,3	160,0	160,4	160,5	161,4	162,6	163,6	164,5	166,1	168,0	169,4	170,6	171,3	172,0	170,5	172
ITI18 - Arezzo	99,3	99,7	100,0	100,4	100,7	101,1	102,0	102,9	103,6	104,0	104,9	106,2	106,9	107,1	107,2	107,3	106,9	107
ITI19 - Siena	66,2	66,2	66,3	66,4	66,6	66,8	67,3	67,9	68,3	68,5	68,9	69,7	70,2	70,4	70,5	70,5	70,4	70,4
ITI1A - Grosseto	48,1	48,0	47,9	47,8	47,7	47,6	47,8	48,1	48,4	48,6	48,9	49,4	49,7	49,8	49,8	49,8	49,5	49,4
ITI2 - Umbria	99,0	99,2	99,3	99,7	100,0	100,4	101,2	102,3	103,1	103,6	104,4	105,6	106,4	106,9	107,1	107,2	105,3	105
ITI21 - Perugia	96,8	97,1	97,4	97,9	98,3	98,8	99,8	101,0	101,9	102,5	103,4	104,6	105,5	106,1	106,4	106,6	104,4	104
ITI22 - Terni	105,3	105,2	105,1	105,0	104,9	104,9	105,4	106,2	106,6	106,8	107,3	108,3	108,8	109,2	109,1	109,0	108,1	108
ITI3 - Marche	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	161,5	163,2	164,2	164,5	164,6	164,7	164,8	165
ITI31 - Pesaro e Urbino	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	137,7	140,0	141,3	141,5	141,5	141,6	141,7	141
ITI32 - Ancona	231,3	231,9	232,7	233,6	234,6	235,9	237,7	239,8	241,4	242,4	243,7	245,8	247,2	247,9	248,2	248,7	243,2	243
ITI33 - Macerata	108,0	108,3	108,6	108,9	109,3	109,9	111,1	112,1	112,8	113,3	114,0	115,1	115,8	116,0	116,0	116,1	115,5	115
ITI34 - Ascoli Piceno	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	170,0	171,1	171,6	171,7	171,4	171,3	172,0	172
ITI35 - Fermo	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	200,1	201,8	203,0	203,3	203,3	203,6	203,7	204
ITI4 - Lazio	304,7	304,2	303,7	303,5	303,3	303,3	304,8	307,3	309,6	311,4	314,3	317,9	320,9	323,3	325,0	327,2	331,6	341
ITI41 - Viterbo	83,0	83,1	83,2	83,3	83,6	83,9	84,6	85,4	86,1	86,6	87,6	88,9	89,8	90,2	90,5	91,0	88,2	89,4
ITI42 - Rieti	53,9	54,0	54,1	54,1	54,2	54,3	54,6	55,0	55,4	55,6	56,0	56,7	57,1	57,2	57,1	57,2	57,5	57,4
ITI43 - Roma	709,7	708,0	706,3	705,5	704,8	702,0	705,3	711,2	716,8	721,2	728,0	736,4	743,4	749,7	754,4	760,2	779,5	807
ITI44 - Latina	221,1	221,1	221,1	221,2	221,2	222,0	223,9	226,5	228,8	230,7	233,4	237,2	240,5	242,8	244,4	246,7	248,6	253
ITI45 - Frosinone	150,8	150,8	150,8	150,7	150,7	150,7	150,9	151,3	151,6	151,7	152,2	153,1	153,4	153,4	153,3	153,3	152,6	153
ITF - Sud	194,4	194,2	193,9	193,5	193,1	192,9	193,1	193,5	193,6	193,4	193,5	193,8	193,9	194,0	194,0	193,9	190,7	191
ITF1 - Abruzzo	117,9	118,1	118,2	118,2	118,3	118,8	119,4	120,1	120,5	120,8	121,5	122,4	122,9	122,9	122,9	123,1	122,2	123

Διπλωματική Εργασία

ITF11 L'Aquila	59,6	59,6	59,6	59,5	59,4	59,3	59,5	59,9	59,9	59,8	59,9	60,1	60,0	59,7	59,6	59,8	60,2	60,2
ITF12 - Teramo	148,4	148,8	149,1	149,4	149,8	150,1	151,3	152,7	153,9	155,0	156,3	158,0	159,2	159,5	159,5	159,8	158,2	159
ITF13 - Pescara	243,1	243,8	244,4	244,9	245,6	254,0	255,2	256,9	258,5	259,9	262,4	265,5	267,6	268,8	269,3	270,0	259,4	262
ITF14 - Chieti	150,7	150,7	150,6	150,4	150,2	150,3	150,8	151,3	151,4	151,2	151,7	152,6	153,0	152,8	152,6	152,8	150,5	151
ITF2 - Molise	74,6	74,3	74,0	73,7	73,4	73,2	73,2	73,1	72,9	72,7	72,6	72,6	72,3	72,0	71,7	71,6	70,4	70,4
ITF21 - Isernia	60,6	60,4	60,2	59,9	59,6	59,6	59,5	59,4	59,2	58,9	58,8	58,6	58,3	58,1	57,8	57,8	56,8	56,8
ITF22 Campobasso	82,0	81,6	81,2	80,9	80,6	80,4	80,4	80,4	80,1	79,9	79,9	79,9	79,7	79,3	79,1	78,9	77,6	77,6
ITF3 Campania	426,9	427,2	427,0	426,5	425,9	425,6	426,4	428,0	428,8	428,6	428,9	429,4	429,7	430,3	430,5	430,6	425,7	429
ITF31 - Caserta	325,1	326,2	326,8	327,1	327,2	327,4	329,0	332,4	335,3	337,1	339,1	341,3	343,2	345,3	347,0	348,2	345,5	348
ITF32 Benevento	143,0	142,5	142,0	141,6	141,1	140,8	140,8	141,1	141,3	141,1	141,0	141,2	141,0	140,7	140,2	139,7	136,4	136
ITF33 - Napoli	2.640,2	2.643,0	2.642,0	2.638,6	2.634,3	2.632,1	2.634,5	2.639,3	2.638,4	2.633,3	2.631,5	2.628,0	2.626,3	2.628,9	2.628,4	2.628,5	2.622,0	2.622,0
ITF34 - Avellino	157,9	157,4	156,9	156,4	155,8	155,6	156,1	156,8	157,0	156,7	156,8	156,9	156,7	156,3	155,9	155,5	153,0	152
ITF35 - Salerno	222,8	222,8	222,6	222,4	222,1	221,9	222,3	223,3	224,0	223,9	224,2	225,0	225,4	225,6	225,9	226,1	221,9	223
ITF4 - Puglia	211,1	210,8	210,4	209,9	209,5	209,5	209,6	209,9	210,2	210,1	210,3	210,6	210,8	211,1	211,1	211,1	208,3	209
ITF43 - Taranto	242,7	242,0	241,1	240,3	239,5	239,9	240,0	240,3	240,7	240,9	241,4	241,8	242,1	242,1	241,9	241,4	237,8	238
ITF44 - Brindisi	223,3	222,5	221,4	220,3	219,4	218,6	218,2	218,0	217,9	217,7	217,6	217,7	217,9	218,1	218,1	217,8	215,3	215
ITF45 - Lecce	290,8	289,9	288,6	287,3	286,2	285,8	286,3	287,1	287,9	288,4	289,1	289,8	290,2	290,6	290,7	290,6	287,3	288
ITF46 - Foggia	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	90,8	90,7	90,5	90,3	90,0	90,0	90,2	90,2
ITF47 - Bari	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	323,0	323,6	324,2	325,2	325,8	325,9	324,7	327
ITF48 - Barletta- Andria-Trani	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	252,1	252,9	253,3	253,9	254,5	254,8	254,8	255
ITF5 - Basilicata	62,4	62,2	62,0	61,8	61,6	61,3	61,2	61,1	60,8	60,5	60,2	60,1	59,9	59,7	59,5	59,4	57,3	57,3
ITF51 - Potenza	62,6	62,4	62,2	61,9	61,7	61,5	61,3	61,2	60,9	60,5	60,2	60,0	59,8	59,5	59,3	59,0	57,1	57,1
ITF52 - Matera	62,1	61,9	61,7	61,4	61,3	61,1	60,9	60,8	60,6	60,4	60,2	60,2	60,1	60,0	60,0	60,0	57,7	57,7
ITF6 - Calabria	139,2	138,7	137,9	137,2	136,5	135,8	135,5	135,2	134,5	133,7	133,6	133,7	133,4	133,2	132,9	132,7	129,4	130
ITF61 - Cosenza	115,4	114,9	114,4	113,8	113,3	112,7	112,5	112,1	111,5	110,8	110,7	110,9	110,8	110,5	110,2	110,1	106,8	107

Διπλωματική Εργασία

ITF62 - Crotone	104,4	104,0	103,4	102,8	102,3	101,8	101,5	101,4	100,9	100,5	100,4	100,6	100,7	100,8	100,9	101,1	99,6	100
ITF63 - Catanzaro	161,4	160,7	159,7	158,6	157,7	156,9	156,5	156,0	155,2	154,4	154,2	154,2	154,0	153,8	153,5	153,3	149,8	150
ITF64 - Vibo Valentia	156,4	155,6	154,4	153,1	151,7	150,7	150,2	149,5	148,7	148,0	147,5	147,1	146,4	145,7	145,0	144,3	141,5	141
ITF65 - Reggio di Calabria	185,0	184,5	183,6	182,8	182,1	181,2	181,0	180,8	180,0	179,1	179,1	179,2	178,5	178,1	177,9	177,6	172,9	174
ITG - Isole	135,1	134,9	134,7	134,4	134,0	133,7	133,7	133,9	133,9	133,9	134,1	134,4	134,6	134,7	134,7	134,7	134,2	135
ITG1 - Sicilia	197,2	197,1	196,8	196,3	195,8	195,3	195,3	195,5	195,6	195,5	195,8	196,2	196,5	196,8	196,9	196,8	195,4	197
ITG11 - Trapani	175,3	175,1	174,7	174,5	174,1	173,8	174,0	174,3	174,6	174,6	175,0	175,3	175,5	175,7	175,8	175,9	175,4	176
ITG12 - Palermo	251,2	251,6	251,4	250,7	250,0	249,6	249,4	249,4	249,4	249,5	249,8	250,2	250,6	251,1	251,3	251,2	251,5	254
ITG13 - Messina	207,8	208,3	208,7	209,0	209,1	208,6	208,0	207,7	207,2	206,5	206,1	206,2	206,1	206,0	205,6	205,0	198,5	198
ITG14 - Agrigento	154,9	153,7	152,3	150,9	149,4	148,5	148,5	148,5	148,3	148,0	148,0	148,1	148,2	148,3	148,2	148,1	146,6	146
ITG15 - Caltanissetta	132,6	132,2	131,7	131,3	130,6	129,9	129,5	129,4	129,2	129,0	129,0	129,3	129,5	129,8	129,8	129,5	128,0	128
ITG16 - Enna	72,4	71,9	71,4	70,8	70,3	69,9	69,7	69,4	69,3	69,1	69,1	69,1	69,0	68,9	68,7	68,4	67,0	66,7
ITG17 - Catania	300,9	301,1	301,1	300,8	300,5	300,5	301,2	302,3	303,3	303,9	304,6	305,7	306,5	307,1	307,3	307,1	306,8	312
ITG18 - Ragusa	183,8	184,0	184,1	184,1	183,9	183,8	184,4	185,3	185,9	186,2	187,0	188,1	189,2	190,3	191,3	192,4	193,5	196
ITG19 - Siracusa	192,3	191,9	191,3	190,6	189,8	189,3	189,2	189,4	189,4	189,4	190,0	190,9	191,3	191,5	191,5	191,2	189,3	190
ITG2 - Sardegna	69,0	68,9	68,8	68,5	68,3	68,2	68,3	68,3	68,4	68,4	68,5	68,7	68,7	68,7	68,6	68,6	68,6	69,0
ITG25 - Sassari	76,2	76,1	76,0	75,6	75,8	75,3	75,5	75,7	75,9	76,0	76,2	76,4	76,5	76,6	76,6	76,7	77,5	78,0
ITG26 - Nuoro	42,5	42,4	42,4	42,0	42,2	41,6	41,7	41,5	41,4	41,2	41,2	41,1	41,0	40,8	40,7	40,5	40,3	40,2
ITG27 - Cagliari	118,9	118,8	118,8	118,8	120,1	118,8	119,5	119,7	119,9	120,2	120,4	120,7	120,8	120,9	120,9	121,0	121,7	122
ITG28 - Oristano	56,3	56,3	56,1	55,6	55,7	55,1	55,3	55,2	55,2	55,1	55,0	54,9	54,7	54,5	54,3	54,1	53,8	53,7
ITG29 - Olbia-Tempio	40,0	40,1	40,2	40,5	40,9	40,8	41,3	41,6	41,9	42,2	42,9	43,6	44,1	44,3	44,5	44,8	45,7	46,0
ITG2A - Ogliastra	32,0	32,0	31,9	31,6	31,9	31,4	31,4	31,4	31,3	31,3	31,3	31,3	31,2	31,2	31,1	31,1	31,0	31,0

Διπλωματική Εργασία

ITG2B - Medio Campidano	71,3	71,1	71,0	70,2	70,2	69,3	69,4	69,1	68,9	68,6	68,4	68,2	67,9	67,6	67,3	67,0	66,3	66,3
ITG2C Carbonia-Iglesias	91,1	90,8	90,4	89,2	88,9	88,0	88,1	87,9	87,8	87,6	87,4	87,2	87,0	86,7	86,4	86,1	85,5	85,5

Πορτογαλία-Πίνακας 42

GEO/TIME	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Portugal	110,0	110,3	110,9	111,7	112,7	113,3	113,7	114,0	114,0	114,2	114,5	114,7	114,8	114,7	114,5	114,0	113,4	113,4
Continente	108,4	108,7	109,4	110,2	111,2	111,8	112,2	112,4	112,4	112,6	112,8	112,9	113,0	112,9	112,7	112,3	111,7	111,7
Norte	169,1	170,0	171,0	172,2	173,3	174,0	174,4	174,6	174,6	174,7	174,7	174,6	174,3	173,8	173,4	172,7	171,7	171,7
Alto Minho	111,9	111,4	111,7	112,1	112,6	112,9	112,9	112,8	112,6	112,3	112,1	111,8	111,4	110,9	110,3	109,6	108,7	108,7
Cávado	302,9	305,5	308,9	312,7	316,2	318,9	321,1	322,8	324,3	325,9	327,2	328,3	329,0	329,4	329,7	329,6	328,7	328,7
Ave (NUTS 2010)	398,9	399,5	402,9	406,4	409,4	411,3	412,5	413,2	413,7	414,0	414,1	413,8	412,9	411,8	411,0	410,0	408,1	408,1
Grande Porto (NUTS 2010)	1.500,1	1.517,4	1.528,2	1.540,0	1.550,5	1.557,5	1.563,9	1.568,6	1.573,5	1.576,7	1.580,4	1.582,3	1.583,7	1.582,2	1.580,0	1.574,2	1.565,5	1.565,5
Tâmega (NUTS 2010)	203,8	206,0	207,5	209,1	210,5	211,3	211,8	212,0	212,1	212,3	212,3	212,0	211,5	210,8	210,3	209,7	208,6	208,6
Entre Douro e Vouga (NUTS 2010)	311,2	313,3	316,1	319,2	323,0	322,0	322,6	322,8	322,8	322,6	322,4	322,4	321,5	320,0	319,5	319,2	318,1	318,1
Douro (NUTS 2010)	54,9	54,6	54,2	54,0	53,9	53,7	53,5	53,1	52,7	52,3	51,9	51,5	51,0	50,5	50,0	49,6	49,0	49,0
Alto Trás-os-Montes (NUTS 2010)	27,6	27,5	27,4	27,3	27,3	27,1	27,0	26,8	26,5	26,3	26,1	25,8	25,5	25,2	25,0	24,7	24,4	24,4
Ave	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Área Metropolitana do Porto	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	85,5

Διπλωματική Εργασία

Alto Tâmega	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	31
Tâmega e Sousa	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	23
Douro	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	49
Terras de Trás-os-Montes	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	20
Algarve	74,0	75,3	76,6	78,0	79,6	81,1	82,3	83,3	84,3	85,3	86,4	87,5	88,7	89,8	89,8	89,1	88,7	88
Algarve	74,0	75,3	76,6	78,0	79,6	81,1	82,3	83,3	84,3	85,3	86,4	87,5	88,7	89,8	89,8	89,1	88,7	88
Centro (PT)	81,7	82,0	82,4	82,9	83,3	83,5	83,6	83,5	83,4	83,3	83,2	83,1	83,0	82,8	82,4	81,8	81,2	80
Baixo Vouga (NUTS 2010)	205,6	207,8	209,8	212,0	213,8	215,1	215,8	216,1	216,4	216,6	216,9	216,8	216,9	216,9	216,5	215,6	214,7	:
Baixo Mondego (NUTS 2010)	162,8	163,2	163,7	164,4	164,9	164,9	164,7	164,4	164,0	163,6	163,2	162,7	162,2	161,7	160,6	159,0	157,4	:
Pinhal Litoral (NUTS 2010)	136,6	138,5	140,3	142,3	144,4	145,4	146,3	147,0	147,3	147,9	148,5	149,0	149,3	149,7	149,6	149,2	148,6	:
Pinhal Interior Norte (NUTS 2010)	52,8	52,8	52,8	52,8	52,8	52,7	52,5	52,3	52,0	51,7	51,5	51,2	50,9	50,6	50,1	49,6	49,1	:
Dão-Lafões (NUTS 2010)	81,0	81,1	81,3	81,7	82,0	82,0	81,9	81,7	81,4	81,1	80,8	80,5	80,1	79,8	79,3	78,7	78,1	:
Pinhal Interior Sul (NUTS 2010)	24,5	24,2	23,9	23,7	23,5	23,3	23,1	22,9	22,7	22,5	22,3	22,0	21,8	21,6	21,3	21,0	20,8	:
Serra da Estrela (NUTS 2010)	58,6	58,6	58,1	57,8	57,5	56,7	56,0	55,3	54,6	53,9	53,2	52,5	51,7	50,9	50,2	49,6	48,9	:
Beira Interior Norte (NUTS 2010)	28,5	28,5	28,4	28,3	28,3	28,1	27,9	27,7	27,4	27,1	26,8	26,5	26,3	25,9	25,6	25,2	24,8	:
Beira Interior Sul (NUTS 2010)	21,1	21,0	21,0	20,9	20,9	20,9	20,8	20,8	20,6	20,5	20,4	20,3	20,2	20,1	19,9	19,7	19,4	:
Cova da Beira (NUTS 2010)	67,9	67,8	67,8	67,9	67,9	67,7	67,4	67,0	66,6	66,2	65,8	65,4	64,9	64,3	63,7	62,8	62,0	:
Oeste	147,8	148,4	149,7	151,3	153,5	155,0	156,3	157,1	158,2	159,2	160,3	161,3	162,3	163,1	163,4	163,0	162,5	16

Διπλωματική Εργασία

Μέδιο Tejo (NUTS 2010)	97,1	96,9	97,2	97,7	98,2	98,0	97,9	97,6	97,4	97,2	97,0	96,7	96,4	96,1	95,5	94,8	93,9	:	
Região de Aveiro	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	21
Região de Coimbra	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	10
Região de Leiria	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	11
Viseu Dão Lafões	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	80
Beira Baixa	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	18
Μέδιο Tejo	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	71
Beiras e Serra da Estrela	41,2	41,2	41,1	41,0	40,9	40,7	40,4	40,0	39,7	39,3	39,0	38,6	38,2	37,8	37,3	36,8	36,2	35	
Área Metropolitana de Lisboa	902,2	865,8	871,9	879,9	932,0	939,2	946,3	939,6	933,2	937,9	943,0	948,6	952,4	937,9	941,0	940,3	937,0	92	
Área Metropolitana de Lisboa	902,2	865,8	871,9	879,9	932,0	939,2	946,3	939,6	933,2	937,9	943,0	948,6	952,4	937,9	941,0	940,3	937,0	92	
Grande Lisboa (NUTS 2010)	1.418,2	1.382,8	1.390,4	1.400,9	1.456,1	1.458,9	1.468,2	1.443,5	1.448,8	1.454,4	1.460,7	1.467,7	1.474,9	1.480,8	1.484,3	1.481,8	1.475,4	:	
Península de Setúbal (NUTS 2010)	448,3	425,8	430,8	436,5	471,1	478,1	483,1	485,0	478,2	482,1	486,2	490,4	492,8	478,0	480,8	481,6	481,0	:	
Alentejo	24,6	24,6	24,6	24,6	24,7	24,7	24,6	24,6	24,5	24,4	24,4	24,3	24,2	24,1	23,9	23,8	23,6	23	
Alentejo Litoral	18,9	18,7	18,7	18,8	19,0	19,1	19,1	19,0	18,9	18,9	18,9	18,8	18,8	18,5	18,5	18,4	18,3	18	
Alto Alentejo (NUTS 2010)	20,8	20,7	20,5	20,5	20,4	20,3	20,1	20,0	19,8	19,7	19,5	19,4	19,2	19,1	18,9	18,6	18,4	:	
Alentejo Central (NUTS 2010)	24,0	24,0	24,0	24,0	24,0	23,9	23,9	23,8	23,8	23,7	23,6	23,5	23,3	23,2	23,0	22,8	22,6	:	
Baixo Alentejo	16,1	16,1	16,0	15,9	15,9	15,8	15,7	15,6	15,4	15,3	15,3	15,1	15,0	14,9	14,8	14,7	14,5	14	
Lezíria do Tejo	55,4	55,6	55,8	56,1	56,5	56,8	57,0	57,1	57,3	57,5	57,6	57,8	57,9	57,9	57,9	57,8	57,7	57	
Alto Alentejo	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	18

Διπλωματική Εργασία

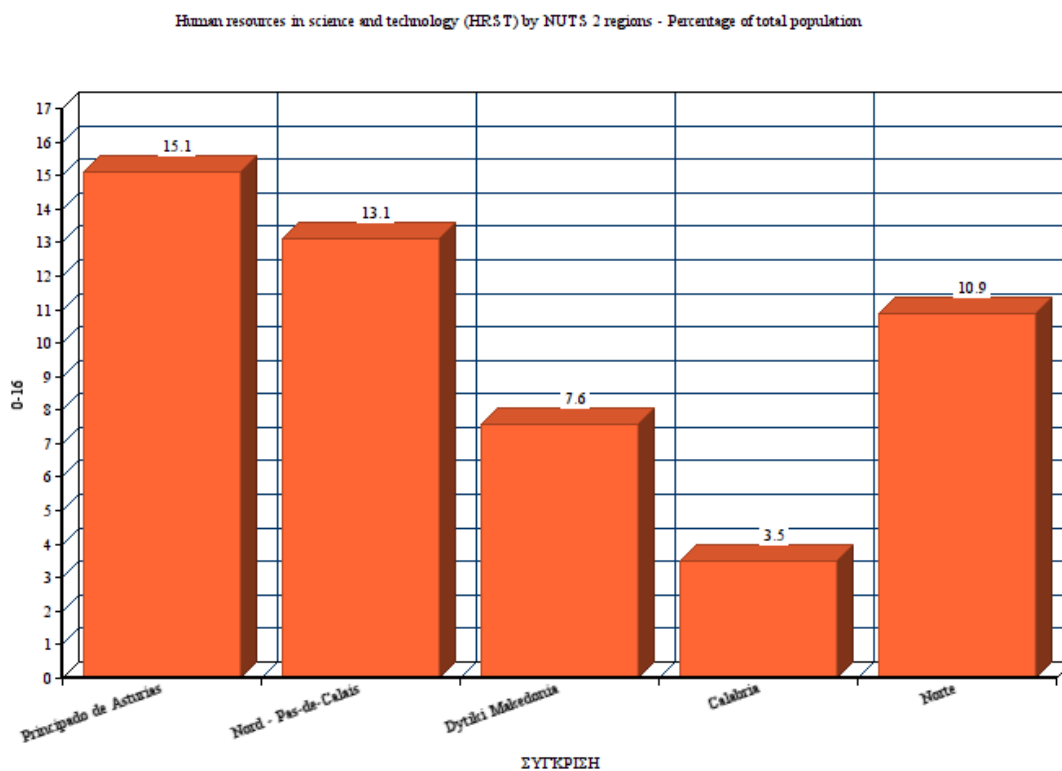
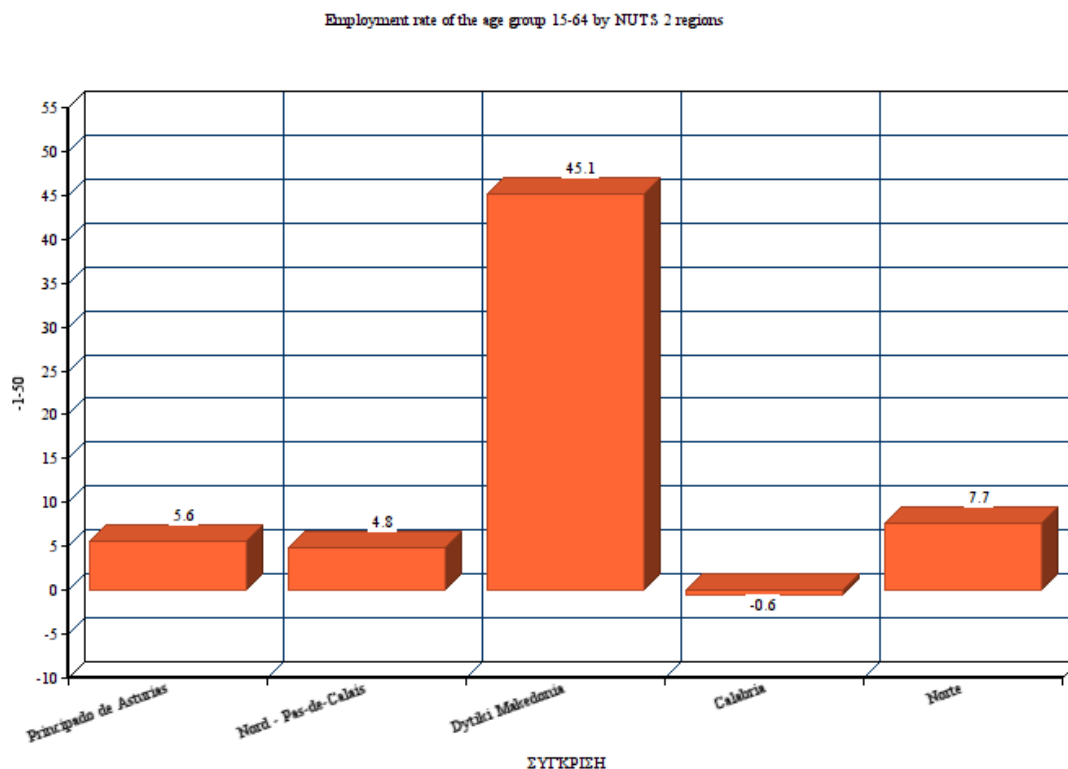
Alentejo Central	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	21
Região Autónoma dos Açores (PT)	103,9	103,9	104,0	104,3	103,8	104,6	104,9	105,2	105,4	105,7	106,0	106,2	106,3	106,3	106,4	106,5	106,6	10
Região Autónoma dos Açores (PT)	103,9	103,9	104,0	104,3	103,8	104,6	104,9	105,2	105,4	105,7	106,0	106,2	106,3	106,3	106,4	106,5	106,6	10
Região Autónoma dos Açores (PT)	103,9	103,9	104,0	104,3	103,8	104,6	104,9	105,2	105,4	105,7	106,0	106,2	106,3	106,3	106,4	106,5	106,6	10
Região Autónoma da Madeira (PT)	305,0	302,6	302,7	303,9	308,5	301,5	305,1	308,1	311,0	313,9	316,8	330,0	332,0	333,7	332,2	329,1	327,3	32
Região Autónoma da Madeira (PT)	305,0	302,6	302,7	303,9	308,5	301,5	305,1	308,1	311,0	313,9	316,8	330,0	332,0	333,7	332,2	329,1	327,3	32
Região Autónoma da Madeira (PT)	305,0	302,6	302,7	303,9	308,5	301,5	305,1	308,1	311,0	313,9	316,8	330,0	332,0	333,7	332,2	329,1	327,3	32

6.1.3 Πίνακας δεικτών σε όμοιες περιφέρειες

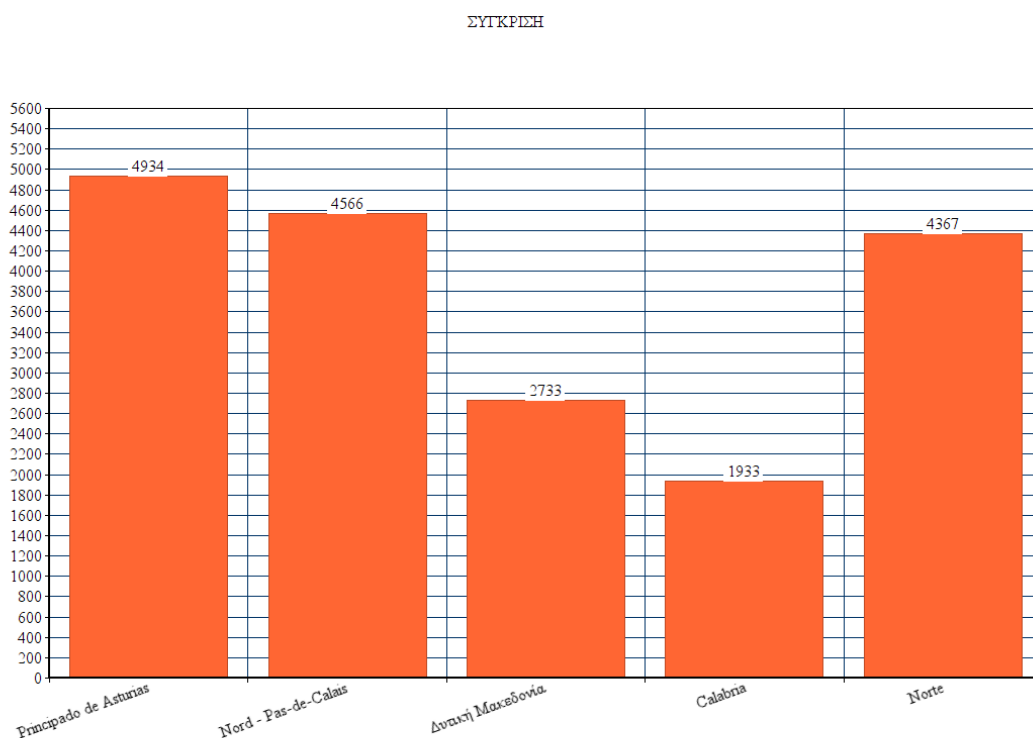
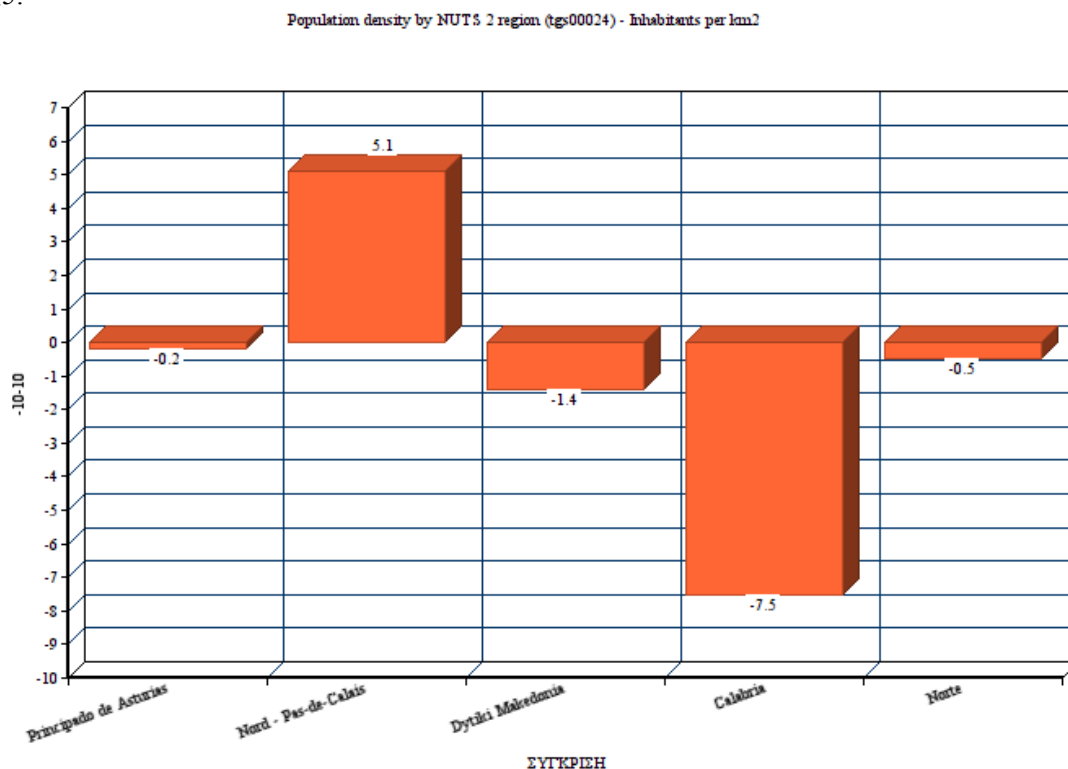
Σε αυτό το κεφάλαιο παίρνουμε κάποια αποτελέσματα από πέντε συγκεκριμένες περιφέρειες μια από κάθε χώρα που αναφέραμε παραπάνω. Στους παρακάτω πίνακες βγάζουμε έναν μέσο όρο από το σύνολο των τιμών που έχουμε συλλέξει, έναν μέσο όρο από τα τρία πρώτα χρόνια εφαρμογής και έναν μέσο όρο από τα τρία τελευταία χρόνια και μια σύγκριση. Η σύγκριση αυτή γίνεται από τους μέσους όρους των τριών πρώτων και τριών τελευταίων χρόνων για να δούμε αν με το πέρασ των χρόνων η περιφέρεια έχει αύξηση στην τιμή της ή μείωση.

Employment rate of the age group 15-64 by ICD-2 region		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Overall No.	No 1996-2011	No 2012-2015	ΣΥΝΟΛΗ
ΣΗΜΕΡΑ																						
Περιφέρεια Αιτωλίας		46.4	46.4	50.0	51.2	52.6	52.5	56.0	56.7	59.8	62.0	58.3	56.8	55.6	52.5	52.4	54.4	56.0	54.108	48.3	52.8	5.6
ΡΑΝΟΣ																						
Νοτιο - Ρωδο-Σάμιο		50.9	52.5	54.0	54.1	56.0	57.9	58.2	57.8	57.7	57.5	56.1	57.1	57.2	58.0	57.5	57.6	56.9	54.44	52.5	57.2	4.8
ΣΗΜΕΡΑ																						
Δυτική Μακεδονία		:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	56.1	50.1	44.8	42.2	46.4	46.7	47.55	0	46.1	46.1
ΡΑΝΟΣ																						
Σάμιο		38.4	39.2	41.1	41.2	42.4	46.2	44.6	45.4	44.9	44.0	42.0	42.1	42.4	41.5	38.9	39.2	38.9	41.92	39.6	39	-0.6
ΡΑΝΟΣ																						
Νοτιο		67.4	67.6	64.8	64.8	67.2	66.2	65.8	66.2	65.9	66.2	62.8	62.9	62.9	60.4	58.7	60.5	61.4	64.74	67.9	60.2	7.7
ΡΑΝΟΣ																						
Νοτιοι προαστιακοί οδοί και μεθόρια (HST) by HST 2 οδοί																						
Ποσοστό επί του συνόλου		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Overall No.	No 1996-2011	No 2012-2015	ΣΥΝΟΛΗ
ΣΗΜΕΡΑ																						
Περιφέρεια Αιτωλίας		19.4	19.8	19.3	22.1	22.3	21.5	27.7	27.1	27.2	29.2	30.1	30.3	32.6	32.5	34.1	34.6	35.2	27.47	19.5	34.6	15.1
ΡΑΝΟΣ																						
Νοτιο - Ρωδο-Σάμιο		17.2	16.8	18.3	19.7	22.1	22.4	22.3	21.2	24.1	24.9	26.4	27.4	28.2	29.7	31.0	30.5	29.9	24.4	17.4	30.5	13.1
ΣΗΜΕΡΑ																						
Δυτική Μακεδονία		11.1	9.9	11.7	12.0	11.7	12.5	14.4	15.2	15.0	15.1	15.0	14.8	14.8	15.9	17.6	16.7	16.1	14.6	10.9	18.5	7.6
ΡΑΝΟΣ																						
Σάμιο		11.7	12.8	14.1	13.2	12.9	14.1	15.4	16.1	17.1	17.2	17.2	16.1	15.8	16.2	15.4	16.6	17.1	19.4	12.9	16.4	2.5
ΡΑΝΟΣ																						
Νοτιο		8.8	8.9	9.2	9.0	9.2	10.5	10.9	11.7	12.2	12.9	12.5	12.9	17.1	18.0	14.2	20.2	21.1	12.2	9	19.9	10.9

Πίνακας 43. Στον πρώτο δείκτη γενικά υπάρχει μια τάση αύξησης στις περιφέρειες μας. Συγκεκριμένα Principado de Asturias έχουμε αύξηση 5,6, Nord - Pas-de-Calais 4,8, Δυτική Μακεδονία 45,1, Calabria -0,6 και Norte 7,7. Στον δεύτερο δείκτη γενικά υπάρχει μια τάση αύξησης στις περιφέρειες μας. Συγκεκριμένα Principado de Asturias έχουμε αύξηση 15,1, Nord - Pas-de-Calais 13,1, Δυτική Μακεδονία 7,6, Calabria 3,5 και Norte 10,9.

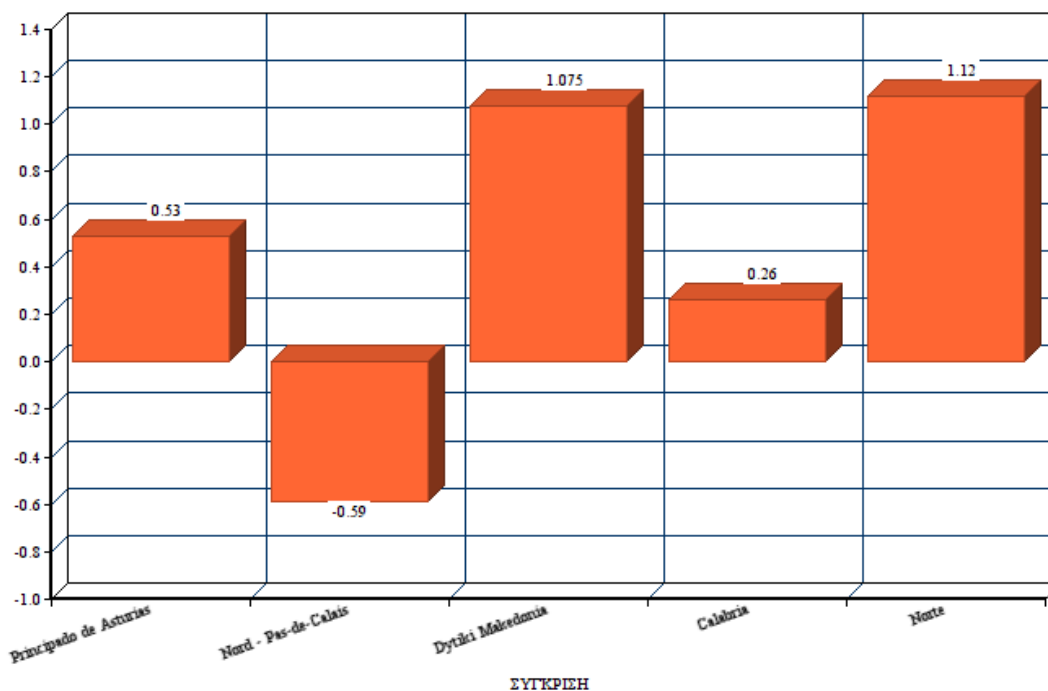
Πίνακας 44. Στον τρίτο δείκτη γενικά υπάρχει μια τάση αύξησης στις περιφέρειες μας. Συγκεκριμένα Principado de Asturias έχουμε αύξηση 4934, Nord - Pas-de-Calais 4566, Δυτική Μακεδονία 2733, Calabria 1933 και Norte 4367. Στον τέταρτο δείκτη γενικά υπάρχει μια μικρή μείωση στις περιφέρειες μας. Συγκεκριμένα Principado de Asturias έχουμε μείωση -0,2, Nord - Pas-de-Calais 5,1, Δυτική Μακεδονία -1,4, Calabria -7,5 και Norte -0,5.

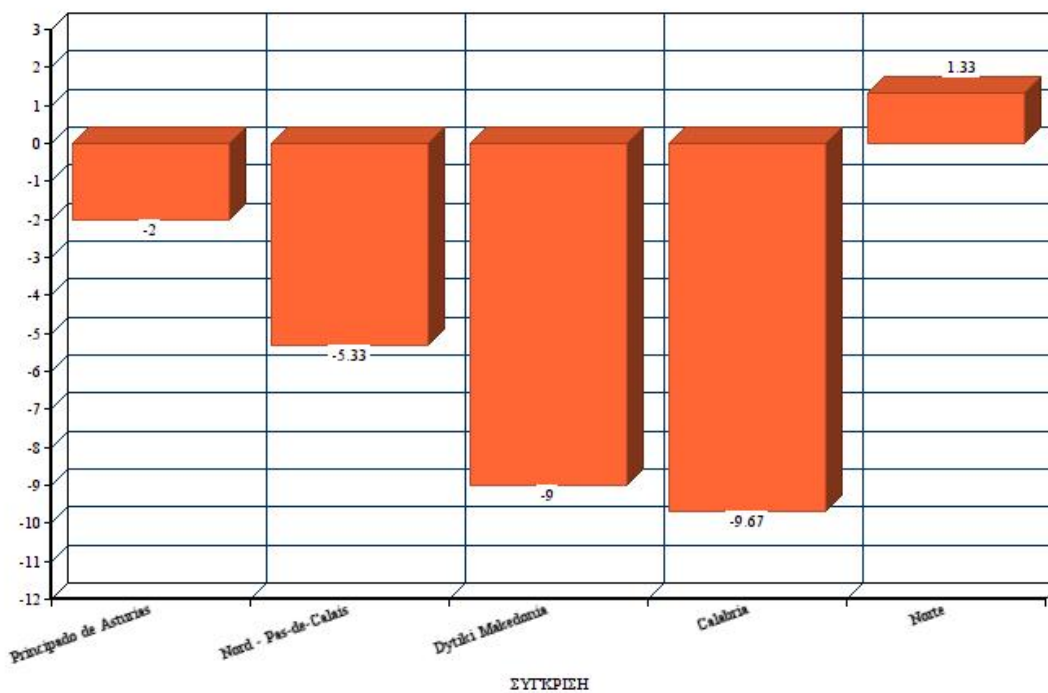
Green domestic products (GDP) at current market prices by NUTS 2 region		Percentage cover (annual 1997 and 1998) and percentage in percentage of the EU average																				
ΣΗΜΕΙΩΣΗ		2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	ΣΥΝΟΛΟ ΕΕ	ΜΕΣΟΣ 2002-2007	ΜΕΣΟΣ 2002-2004	ΣΥΝΟΛΟ		
Rhinoceros de Anatolia		81	82	85	85	86	88	92	94	92	92	89	86	82	80	80	86,11	82,66	80,66	-2		
Rhone		91	91	92	89	88	88	87	87	86	88	87	88	86	87	85	88	91,21	86	5,11		
Dotted blackberry		74	77	83	86	86	83	81	78	72	78	75	70	71	70	66	76,51	78	68	-9		
Rhone		71	72	68	67	66	66	65	65	65	66	64	64	62	60	59	66,4	70,21	60,66	-9,67		
Rhone		62	62	62	62	62	62	62	62	62	62	62	62	64	64	62	62,12	62	64,21	1,21		
Total GDP (annual) at market prices of production and GDP (1997-1998)																						
Percentage of active population (percentage in head count 1997)		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	ΣΥΝΟΛΟ ΕΕ	ΜΕΣΟΣ 1999-2001	ΜΕΣΟΣ 2002-2004	ΣΥΝΟΛΟ
ΣΗΜΕΙΩΣΗ		-	-	0,71	-	0,89	1,14	1,01	1,11	1,08	1,22	1,27	1,22	1,44	1,48	1,44	1,28	1,27	1,26	1,28	0,69	1,28
Rhinoceros de Anatolia		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,28	0,52
Rhone		-	-	-	0,52	0,68	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,52	0,58
Dotted blackberry		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,079	0
Rhone		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,079	0
Celtic		-	-	-	0,25	-	-	-	0,26	0,41	0,48	-	0,52	0,54	0,47	0,47	0,59	0,47	0,59	0,47	0,59	0,25
Rhone		-	-	0,48	0,48	0,48	0,52	0,59	0,59	0,59	0,59	0,59	0,59	0,72	0,87	1,21	1,28	1,48	1,58	1,57	1,68	0,8495
Rhone		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,6	1,17

Πίνακας 45. Στον πέμπτο δείκτη γενικά υπάρχει μια μικρή μείωση στις περιφέρειες μας. Συγκεκριμένα Principado de Asturias έχουμε μείωση -2, Nord - Pas-de-Calais -5,33, Δυτική Μακεδονία -9, Calabria -9,67 και Norte 1,33. Στον έκτο δείκτη γενικά υπάρχει μια τάση αύξησης στις περιφέρειες μας. Συγκεκριμένα Principado de Asturias έχουμε αύξηση 0,53, Nord - Pas-de-Calais - 0,59, Δυτική Μακεδονία 1,075, Calabria 0,26 και Norte 1,12.

Total R&D personnel and researchers by sectors of performance, sex and NUTS 2 regions - Percentage of active population - numerator in head count (HC)

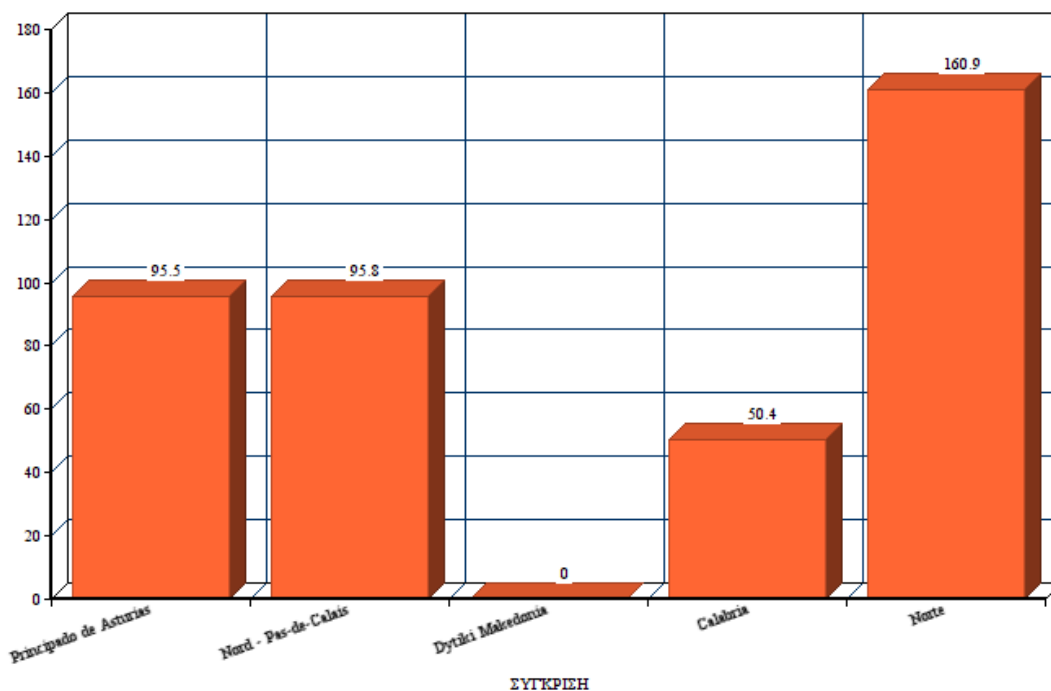

Gross domestic product (GDP) at current market prices by NUTS 2 regions - Purchasing power standards (PPS) per inhabitant in percentage of the EU average

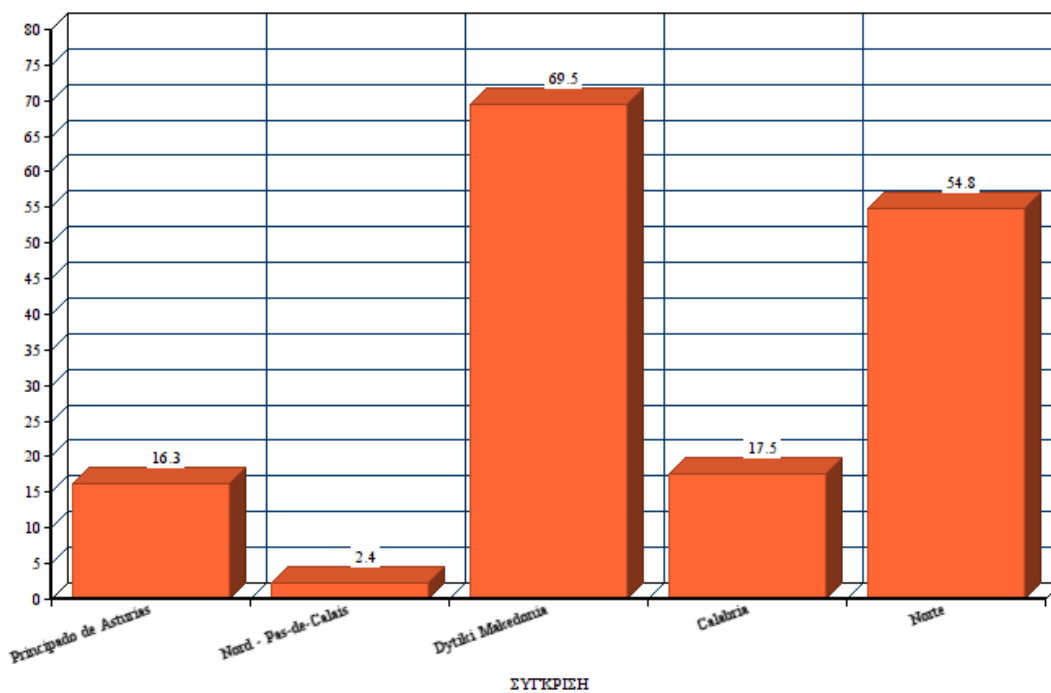

Πίνακας 46. Στον έβδομο δείκτη γενικά υπάρχει μια τάση αύξησης στις περιφέρειες μας. Συγκεκριμένα Principado de Asturias έχουμε αύξηση 16,3, Nord - Pas-de-Calais 2,4, Δυτική Μακεδονία 69,5, Calabria 17,5 και Norte 54,8. Στον όγδοο δείκτη γενικά υπάρχει μια τάση αύξησης στις περιφέρειες μας. Συγκεκριμένα Principado de Asturias έχουμε αύξηση 95,5, Nord - Pas-de-Calais 95,8, Δυτική Μακεδονία 0, Calabria 50,4 και Norte 160,9.

Total intramural R&D expenditure (GERD) by NUTS 2 regions (tgs00042) - Euro per inhabitant

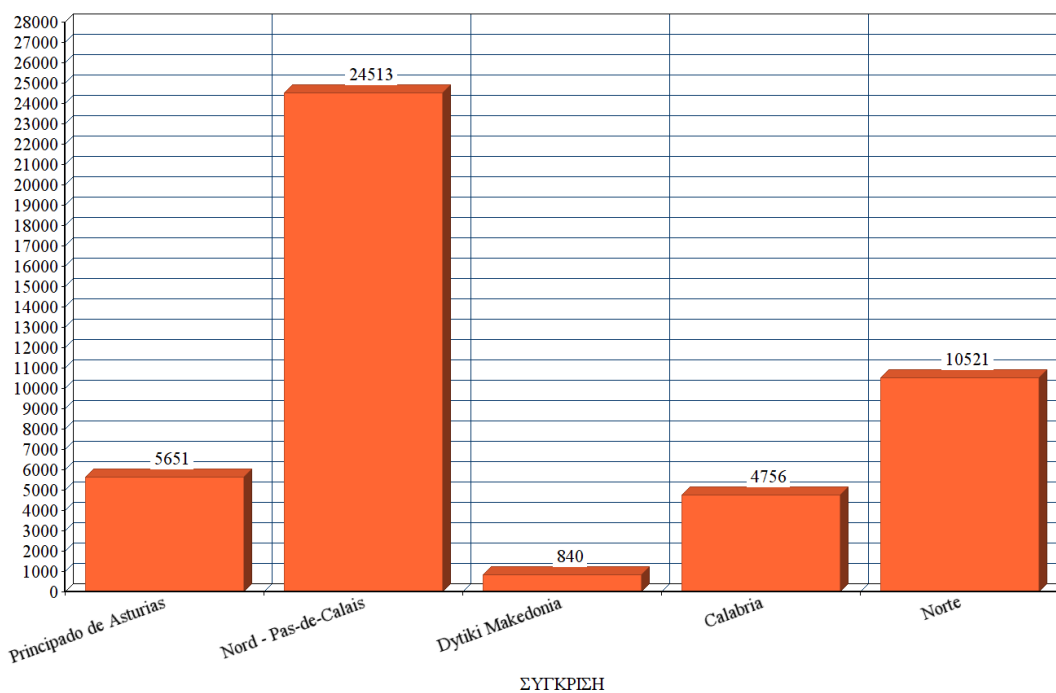
Percentage of active population - numerator in head count (HC) - as % of the population aged 20-24 years at regional level

Υποκατηγορία για το 2012 (αποφ)		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Σύνολο 90	ΜΕ 2005-2012	ΜΕ 2012-2014	ΣΥΝΕΡΧΗ
ΣΗΜΕΩΜΑ																						
	Ρησιεύσει άνωθεν	17,7	17,1	8,1	10,1	10,0	10,1	10,0	9,2	8,4	8,5	12,4	15,9	17,8	21,8	26,1	21,1	19,1	14,14	14,4	21,4	7
	FRANCE																					
	Νοτε - Ρυθμ. Στάθμ	16,1	16,7	14,0	12,4	10,2	12,4	12,8	12,0	11,2	11,0	13,1	12,5	12,2	13,1	14,7	12,8	14,0	12,25	16,1	14,5	-1,8
	GRÈCE																					
	Δοχμ.Μετασχημ	14,4	15,0	16,2	12,8	12,9	16,1	16,1	14,2	12,1	12,5	12,4	?	?	?	?	?	?	14,42	15,2	0	-15,2
	ITALIE																					
	ΠΛΩ																					
	Στάθμ	28,1	27,1	25,0	25,7	25,0	14,5	14,2	12,8	11,1	12,0	11,1	11,3	12,7	19,4	22,1	21,4	22,3	13,1	26,8	22,3	-3,8
	REPÚBLICA																					
	Νοτε	4,6	3,9	3,6	4,1	6,5	7,1	8,0	8,0	9,1	8,6	10,9	12,6	12,8	16,0	17,1	14,8	12,7	9,22	12,7	15,2	11,2
Βασικά ποσά άνωθεν ανά έτος - αριθμ. πωλ. (αποφ)		2002	2001	2002	2001	2004	2003	2006	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014					
ΣΗΜΕΩΜΑ																						
	Ρησιεύσει άνωθεν	14.327	15.189	16.119	17.220	18.288	19.594	21.700	21.229	21.899	22.724	22.880	22.489	21.419	20.779	20.793	20.100	19.924	20.729	19.924	20.729	941,00
	FRANCE																					
	Νοτε - Ρυθμ. Στάθμ	27.017	26.384	28.277	26.817	28.027	29.740	29.522	29.549	30.198	29.548	29.628	30.229	30.249	28.779	28.793	28.100	28.024	28.672	26.672	26.672	26511,00
	GRÈCE																					
	Δοχμ.Μετασχημ	3.286	3.593	3.891	4.224	4.526	4.706	4.928	4.979	4.892	5.029	4.891	4.819	4.724	4.382	4.123	4.076	3.926	4.016	3.926	4.016	86,00
	ITALIE																					
	ΠΛΩ																					
	Στάθμ	26.288	27.247	28.228	28.728	30.228	31.448	32.431	32.229	32.828	32.194	32.028	32.382	32.288	31.879	32.284	32.284	32.281	32.248	32.247	32.247	4751,00
	REPÚBLICA																					
	Νοτε	36.298	35.842	40.228	40.029	42.281	44.228	46.228	47.228	50.248	47.228	50.244	47.228	48.228	48.464	50.247	48.192	48.248	48.248	48.248	48.248	10211,00

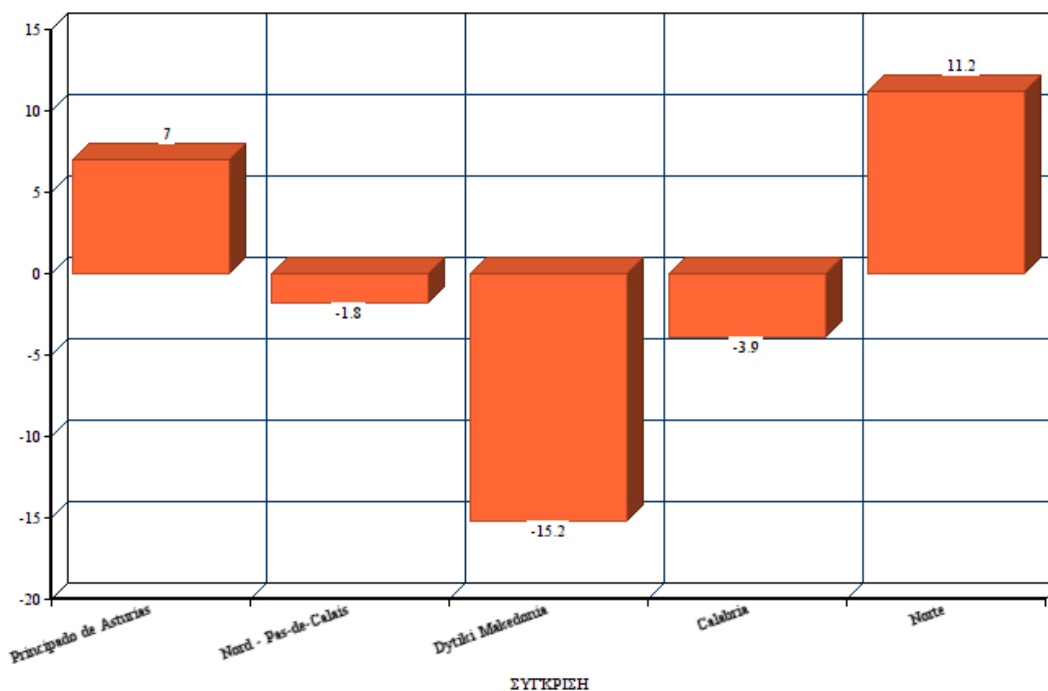
Πίνακας 47. Στον ένατο δείκτη γενικά υπάρχει μια μικρή μείωση στις περιφέρειες μας. Συγκεκριμένα Principado de Asturias έχουμε 7, Nord - Pas-de-Calais -1,8, Δυτική Μακεδονία -15,2, Calabria -3,9 και Norte 11,2. Στον δέκατο δείκτη γενικά υπάρχει μια αύξηση στις περιφέρειες μας. Συγκεκριμένα Principado de Asturias έχουμε 5651,00, Nord - Pas-de-Calais 24513,00, Δυτική Μακεδονία 840,00, Calabria 4756,00 και Norte 10521,00.

Regional gross domestic product by NUTS 2 regions - million EUR (tgs00003)

ΣΥΓΚΡΙΣΗ

Unemployment rate by NUTS 2 regions

ΣΥΓΚΡΙΣΗ

6.1.4 Μελέτη τεσσάρων προγραμμάτων

Η Στρατηγική Έρευνας και Τεχνολογίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση (Research and Innovation Strategies for Smart Specialisation - RIS3)⁴⁰ είναι μια ολοκληρωμένη ατζέντα οικονομικού μετασχηματισμού, προσαρμοσμένη στις ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής, η οποία:

- επικεντρώνει την πολιτική υποστήριξη και τις επενδύσεις σε εθνικές/περιφερειακές προτεραιότητες – κλειδιά, προκλήσεις και ανάγκες για μια ανάπτυξη βασισμένη στη γνώση,
- οικοδομεί πάνω στα δυνατά σημεία και συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας/περιφέρειας και το δυναμικό για αριστεία,
- υποστηρίζει την τεχνολογική καινοτομία και την καινοτομία τη βασισμένη στη πράξη και στοχεύει στην τόνωση των ιδιωτικών επενδύσεων,
- διασφαλίζει την πλήρη συμμετοχή των εταίρων (stakeholders) και ενθαρρύνει την καινοτομία και τον πειραματισμό,
- βασίζεται σε τεκμήρια και περιλαμβάνει ένα στέρεο σύστημα παρακολούθησης και αξιολόγησης.

Διαδικασία–κλειδί για τον προσδιορισμό προτεραιοτήτων μιας στρατηγικής έρευνας και καινοτομίας για την έξυπνη εξειδίκευση και επομένως ουσιώδες στοιχείο για τον επιτυχή σχεδιασμό της, είναι η διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης (entrepreneurial discovery process).

Η διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης χρησιμοποιεί την επιχειρηματική γνώση που υπάρχει στη χώρα/περιφέρεια υιοθετώντας μια επιχειρηματική προσέγγιση με την έννοια της έμφασης στις ευκαιρίες της αγοράς, της διαφοροποίησης από άλλες χώρες/περιφέρειες, της ανάληψης (και διαχείρισης) ρίσκου και της αναζήτησης συμμαχιών για τη βελτιστοποίηση της πρόσβασης σε πόρους και της χρήσης αυτών (φυσικοί πόροι, χρηματοοικονομικοί, πνευματικοί πόροι, γνώση της αγοράς κλπ.).

Αυτό σημαίνει ότι οι φορείς χάραξης πολιτικής θα πρέπει να εμπλέξουν όλους τους τύπους παραγόντων στο χώρο της καινοτομίας (επιχειρήσεις, κέντρα τεχνολογίας και ικανότητας (competence centres), Πανεπιστήμια και δημόσιους φορείς, επιστημονικά και τεχνολογικά πάρκα, επιχειρηματικούς αγγέλους και φορείς επιχειρηματικών κεφαλαίων (venture capitalists), την κοινωνία των πολιτών κλπ. σε μια επιχειρηματική διαδικασία για το σχεδιασμό της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης.

Η καινοτομία διαδραματίζει έναν βασικό ρόλο για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας μιας περιφέρειας, καθώς και στην αντιμετώπιση μεγάλων

⁴⁰ <https://www.espa.gr/el/pages/staticRIS3.aspx>
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/smart_specialisation_el.pdf
http://www.gsrt.gr/Financing/Files/ProPeFiles19/RIS3V.5_21.7.2015.pdf

κοινωνικών προκλήσεων, όπως οι δημογραφικές αλλαγές, η κλιματική αλλαγή και η ενεργειακή αποδοτικότητα.

Η καινοτομία είναι μια διαδικασία που μετατρέπει τη γνώση σε οικονομικές και κοινωνικές αξίες επιταχύνοντας την ανάπτυξη, την απασχόληση και την ευημερία. Η καινοτομία πρέπει να γίνεται με επικέντρωση στον ανθρώπινο παράγοντα και στις επιχειρήσεις που είναι σε θέση να μεταφράσουν την καινοτομία σε νέες θέσεις εργασίας και αξίες.

Η στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης, η οποία υιοθετείται μια στρατηγική η οποία προωθεί την καινοτομία που ενισχύει τους οικονομικούς τομείς μιας περιοχής που παρουσιάζουν συγκριτικό πλεονέκτημα μέσα από μια στοχευμένη προσέγγιση.

Η στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης μιας περιφέρειας θα πρέπει να εστιάσει σε βασικές κατευθύνσεις όπως π.χ :

- Η διασφάλιση της συνεργασίας μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, επιχειρήσεων και άλλων εταίρων.
- Η συμβολή στην ανάπτυξη και την απασχόληση εστιάζοντας στην αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας και στην ωρίμανση της αγοράς.
- Η ενίσχυση των δεξιοτήτων που απαιτούνται για την ανάπτυξη καινοτομιών και την επιχειρηματικότητα με την κατάλληλη εκπαίδευση και κατάρτιση.
- Η διαμόρφωση ενός συστήματος καινοτομίας με σαφώς καθορισμένες προτεραιότητες και ιεραρχήσεις λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των χρηστών και το επίπεδο των διαθέσιμων πόρων.

REGIONAL INNOVATION STRATEGIES (RIS)	2000-2006	2007-2013	2014-2020	1996-1999	
FRANCE					
Nord - Pas-de-Calais		Territorial Co-operation - Take united action against the unpredictable			
		Several serious accidents in the south of Belgium and northern France have led to the creation of project APROFIT (Avis à l'Préparation des Plans Opérationnels des Risques Transfrontaliers) (Aid for the preparation of cross-border risk operational plans). The result is a joint strategy to improve effectiveness in disaster prevention and intervention in dangerous situations.			
GREECE					
Δυτική Μακεδονία	Agriculture - Moving the barn out of the village Environment - Moving the barn out of the village			RIS	
	The economies of Peristeri and Ieroligi (two villages in the Kastania district, in the department of Kozani) are largely dependent on sheep and goat farming. So much so that, prior to 1993, the barns and their outbuildings were located in the villages. However, this had a number of drawbacks, such as the risk of contagious diseases, traffic problems, aesthetic degradation, odours and so on. This led to a project for transferring and modernising livestock facilities.				
ITALY					
Calabria	Education and training - Virtual businesses, real experiences Employment - Virtual businesses, real experiences	Transport - Public trainline offers healthy competition to private transport A major new trainline is under construction in Calabria, in southern Italy. Covering 11 km of track, it connects the city of Cosenza with the neighbouring town of Floride.			
	Entrepreneurship and adapting to new technologies - Virtual businesses, real experiences				
	In the Objective 1 areas of Southern Italy, an innovative training method based on the creation of "virtual" enterprises is helping schools to bridge the gap between education and employment.				
PORTUGAL					
Norte		Environment - ECO-INNOVA creating business ecosystems through innovation - Leakes new Cruise Terminal opens new possibilities for cruise ship tourism in Porto			Over the last 15 years, the Norte region has carried out several exercises in order to develop and implement innovation strategies, such as the first Regional Innovation Strategy (RIS Norte, 1996-2001), the Regional Programme of Innovative Actions (NORTHNOVA, 2002-2004), the regional strategy Norte 2015 (launched in 2006 established a regional development strategy for the funding cycle 2007-2013), the Regional Innovation Plan 2006-2010 (an output of the Norte 2015 regional strategy), and most recently the Norte 2020 initiative (which will set up a regional action plan for the period 2014-2020) that includes a smart specialisation strategy (RIS3 Norte).
		Tourism and Culture - Leakes new Cruise Terminal opens new possibilities for cruise ship tourism in Porto			
		Transport - Leakes new Cruise Terminal opens new possibilities for cruise ship tourism in Porto			
		The ECO-INNOVA project aims to create a transnational infrastructure to inform, advise, foster and promote eco-innovation in small and medium-sized enterprises (SMEs) within four regions of the Atlantic Area Programme.			
		The Port of Leakes new Cruise Terminal is positioning Porto as a must for cruise ship tourism in the north of Portugal.			
SPAIN					
Principado de Asturias			RIS3		

REGIONAL INNOVATION STRATEGIES+(RIS +)	2000-2006	2000-2002	2001 - 2003
<p>ITALY Calabria</p>	<p>The main objectives of the RIS+ Calabria can be summarised as follows: • To update constantly the regional strategies for innovation through a continuous relationship with the entire regional system, coherently with national and EU indications; • To identify and demonstrate the feasibility (by means of analysis, feasibility studies and pilot projects, realised in a participated manner with the contribution of regional actors) of the strategic actions for the development of regional innovation strategies; • To monitor and evaluate the impact of the actions, carried out at regional level, for the implementation of the regional innovation strategies.</p>		
	<p>The RIS+ project translated the experiment of RIS into an applied project, in which specific and concrete actions followed the previous theoretical analysis.</p>		
<p>West Macedonia (GR)</p>		<p>The main purpose of the RIS+ project of the Region of West Macedonia was the strengthening of the regional Innovation process, through the implementation of the Strategic Plan for Innovation, developed during the RIS exercise. The RIS+ project translated the experiment of RIS into an applied project, in which specific and concrete actions followed the previous theoretical analysis. While the Project maintained the five main priorities of the RIS (see below), the actions and pilot projects have been reviewed, in order to follow the recent evolutions in the regional socio-economic activities. The RIS priorities were :</p> <ul style="list-style-type: none"> • Increase the technological capacity of firms • Reinforce innovation financing • Increase the endogenous technology supply • Increase the technology transfer capability • Support the system of technological information 	<p>RIS+</p>

6.2 Βιβλιογραφικές Αναφορές

6.2.1 Ηλεκτρονική Βιβλιογραφία

https://europa.eu/european-union/topics/regional-policy_el

https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries_el

<https://cordis.europa.eu/pub/improving/docs/ser-isaksen-asheim-paper.pdf>

<http://compaso.eu/wp-content/uploads/2013/01/Compaso2012-32-Croituru.pdf>

<http://www.oecd.org/sti/consumer/oecdguidelinesforconsumerprotectioninthecontextofelectroniccommerce1999.htm>

<https://el.wikipedia.org/wiki/Καινοτομία>

https://el.wikipedia.org/wiki/Χρηματοοικονομικές_υπηρεσίες

<https://books.google.gr/books?id=2Hn5CQAAQBAJ&pg=PA99&lpg=PA99&dq=Landabaso,+M.,+2000&source=bl&ots=Mkq0y8IsHC&sig=kszbB2FvXd7dC8P81JHWnKbiYdQ&hl=el&sa=X&ved=0ahUKEwiz8IS6nJPUAhVOU1AKHYx4BREQ6AEIJzAA#v=onepage&q=Landabaso%2C%20M.%2C%202000&f=false>

https://europa.eu/european-union/topics/regional-policy_el

http://ec.europa.eu/regional_policy/el/policy/what/investment-policy/

<http://www.flacso.edu.mx/biblioiberoamericana/TEMPFTP/CATEDRA2SEM05/Form%20Muddling%20through%20to%20muddling%20up,%20Parsons%20W.pdf>

https://europa.eu/european-union/topics/regional-policy_el

https://europa.eu/european-union/about-eu/history_el

http://in3.dem.ist.utl.pt/master/stpolicy03/temas/tema9_3b.pdf

<https://link.springer.com/article/10.1023/A:1013104805703>

Regional Innovation Strategies, OECD, www.oecd.org/innovation/policyplatform

http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/innovation/pdf/guide_ris_final.pdf

<http://www.uia-initiative.eu>

<https://www.espa.gr/el/Pages/NewsFS.aspx?item=897>

<https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regional-innovation->

[monitor/organisation/innovation-poles](#)

<https://en.wikipedia.org/wiki/Animateur>

http://www.liaison.uoc.gr/index.php?option=com_weblinks&view=category&id=41%3A---&lang=en

http://www.ulb.ac.be/soco/asrdlf/documents/RIS_Doloreux-Parto.pdf

[http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/future/pdf/5_seravalli_final format ted.pdf](http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/future/pdf/5_seravalli_final_format ted.pdf)

<http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-datasets/-/TGS00007>

<http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/tgs00038>

http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/GDP_at_regional_level

<http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/product?code=tgs00024>

http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Research_and_innovation_statistics_at_regional_level

[http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/International_Standard_Classification_of_Education_\(ISCED\)](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/International_Standard_Classification_of_Education_(ISCED))

<http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/tgs00042>

http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics_at_regional_level

<https://www.espa.gr/el/pages/staticRIS3.aspx>

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/smart_specialisation_el.pdf

6.2.2 Ξένη Βιβλιογραφία

- Asheim, B.T. and Isaksen, A., (1997). Localisation, Agglomeration and Innovation: Towards regional Innovation Systems in Norway?. *European Planning Studies*, 5, (3), 299-330.
- Asheim B., Coenen L., (2005). The Role of Regional Innovation Systems in a Globalizing Economy: Comparing Knowledge Bases and Institutional Frameworks in Nordic Clusters. CIRCLE.
- Asheim, B., Getler, M., (2005). The Geography of Innovation: regional innovation systems, in Fagerberg, J., Mowery, D., Nelson, R. (Eds.), *The Oxford Handbook of Innovation*. Oxford University Press, Oxford, 291-317.
- Asheim, B., Boschma, R., Cooke, P., (2011). Constructing Regional Advantage: Platform Policies Based on Related Variety and Differentiated Knowledge Bases. *Regional Studies* 45, 893-904.
- Autio, E., (1998). Evaluation of RTD in regional systems of innovation. *European Planning Studies*, (6), 131-140
- Boschma, R., Frenken, K., 2011. The emerging empirics of evolutionary economic geography. *Journal of Economic Geography* 11, 295-307.
- Braczyk H., Heidenreich M., (1998). Regional governance structure in a globalized world. In: Braczyk H, et al., editors. *Regional innovation systems*. London: UCL Press, 414-40.
- Braczyk, H., Cooke, P. and Heidenreich, R. (eds), (1996). *Regional Innovation Systems*. London: University of London Press.
- Chang, C. and Chen, 2004. Comparing approaches to systems of innovation: the knowledge perspective. *Technology in Society* 26, 17-37.
- Christensen, J., (2010). The Role of Finance in National Systems of Innovation, in Lundvall, B. (Ed.), *National Systems of Innovation: Toward a Theory of Innovation and Interactive Learning*. Anthem Press, London, New York, 151-172.
- Cooke P., Uranga M., Etexbarria G., (1997). Regional innovation systems: institutional and organizational dimension. *Research Policy* 26, 475-91.
- Cooke, P., Boekholt, P. & Tödting, F., (2000) *The governance of innovation in Europe, Regional Perspectives on Global Competitiveness*, Pinter, London.
- Cooke, P., (2001). Regional Innovation Systems, Clusters and the Knowledge Economy. *Industrial and Corporate Change* 10, 945-974.
- Cooke, P., Leydesdorff L., (2006). Regional development in the knowledge-based economy: the construction of advantages. *Journal of Technology Transfer*, 31(1), 5-15.
- Dalum et al., (1999) The formation of knowledge-based clusters in north Jutland and West Sweden. Paper presented at the DRUID Conference on National Innovation Systems. *Industrial Dynamics and Innovation Policy*, June 9-12, Rebild.
- De la Mothe J, Paquet G., (1996) *Evolutionary economics and the new international political economy*, London: Pinter.
- Dosi, G., (1988). Sources, procedures, and micro economic effects of innovation. *Journal of Economic Literature* 26, 1120 - 71.
- Edquist C., (1997) *Systems of Innovation: Technologies, Institutions and Organisations*, Pinter, London.
- Edquist, C., Hommen, L., (1999). Systems of Innovation: Theory and Side. *Technology in Society: an International Journal*, 21, 63-79.

- Edquist, C., 2004. Reflections on the systems of innovation approach. *Science and Public Policy*, 31 (6), 485–489.
- Edquist, C., (2011). Design of innovation policy through diagnostic analysis: Identification of systemic problems (or failures). *Industrial and Corporate Change* 20, 1-29.
- European Commission DG Regional Policy, (2002) *Regional Innovation Strategies under the European Regional Development Fund Innovative Actions 2000-2002*.
- Foxon, T., Gross, R., Chase, A., Howes, J., Arnall, A. and Anderson, (2005). UK innovation systems for new and renewable energy technologies: drivers, barriers and systems failures, *Energy Policy*, 33(16), 2123–2137.
- Freeman C., (1987) *Technology policy and economic performance: lesson from Japan*, London: Frances Pinter.
- Freeman C., (1995). The ‘national system of innovation’ in historical perspective. *Camb J Econ* 19(1), 5–24.
- Fritsch, M., 1999. *Strategien zur Verbesserung regionaler Innovationsbedingungen*, Univesitat Freiberg, Freiberg, Germany.
- Galanakis, K., (2006). Innovation process. Make sense using systems thinking. *Technovation*, 26, 1222-1232.
- Godinho, M. M., S. Mendonça and T. S. Pereira, (2004) *Towards a Taxonomy of Innovation Systems*, paper presented at the Secong Globelics Conference: Innovation Systems and Development: Emerging Opportunities and Challenges, Beijing, 16-20 October 2004.
- Hall, B., (2002). The Financing of Research and Development. *Oxford Review of Economic Policy* 18, 35-51.
- Hall, B., (2005). The Financing of Innovation, in Shane, S. (Ed.), *The Handbook of Technology and Innovation Management*. Wiley-Blackwell Publishers, Chichester, England, 409-430.
- Howells J., (1999) *Regional systems of innovation?*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Karjalainen, P., (2008). R&D investments: The effects of different financial environments on firm profitability. *Journal of Multinational Financial Management* 18, 79-93.
- Liu X. and White, S., (2001). Comparing innovation systems: a framework and application to China’s transitional context. *Research Policy* 30, 1091–1114.
- Lundvall B.-Å., (1992) *National Systems of Innovation: Towards a Theory of Innovation and Interactive Learning*, Pinter, London.
- Lundvall, B., Borrás, S., (2005). Science, Technology and Innovation Policy, in Fagerberg, J., Mowery, D., Nelson, R. (Eds.), *The Oxford Handbook of Innovation*. Oxford University Press, (pp.599-631), Oxford.
- Majer, H., (1997) *Nationale und regionale Innovations- Systeme*, Renn, O. (Eds.), *Zwischen Akteur und System*. Westdeutscher Verlag, Opladen.
- Melkas H. and Harmaakorpi, V., (2008). Data, information and knowledge in regional innovation networks: Quality considerations and brokerage functions. *European Journal of Innovation Management* 11 (1).
- Nelson, R.R. and Winter, S., (1982) *An Evolutionary Theory of Economic Change*, Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Nelson, R.R., (1993) *National Systems of Innovation: a comparative study*, Oxford: Oxford University Press.
- Niosi J. and Bas T. G, (2001). The Competencies of Regions. *Canada’s Clusters in Biotechnology*. *Small Business Economics* 17, 31-42.

- OECD, (1997). National Innovation Systems, OECD, Paris.
- OECD, (1999). Managing National Innovation Systems, OECD, Paris.
- Patrick R., Hussler C., (2005). Innovation in regions: What does really matter?., *Research Policy* 34(8), 1150–1172.
- Pisano, G., (2006b). Can Science Be a Business? Lessons from Biotech. *Harvard Business Review*, 1-12.
- Porter, M., (1990) The competitive advantage of nations, New York: Free Press.
- Rahm, D., Kirkland, J., Bozeman, B., (2000) University-Industry R&D Collaboration in the United States, the United Kingdom, and Japan. Springer, London.
- Rothman, H., Kraft, A., (2006). Downstream and into deep biology: Evolving business models in 'top tier' genomics companies. *Journal of Commercial Biotechnology* 12, 86-98.
- Samara, E., Galanakis K., Bakouros I., Platias S., (2010). The Spin Off Chain. *Journal of Technology Management and Innovation* 5(3), 51-68.
- Schumpeter, J., (1934) The Theory of Economic Development. Harvard University Press, Cambridge.
- Sefertzi, E. (ed), (1998) Innovation: system areas, technology transfer and development in Greece, Athens: Gutenberg (in Greek).
- Skayannis, P., (2002) First Innovation Attempts in Less Developed European Regions: Contextual Questions and Policy Issues. *Entrepreneurship and Innovation Policies in the European Periphery: A Research Agenda*, Volos: University of Thessaly Press.
- Storper, M., (2011). Why do regions develop and change? The challenge for geography and economics. *Journal of Economic Geography* 11, 333-346.
- Sundbo, J., (1998) The Organisation of Innovation in Services. Edward Elgar, Aldershot.
- Ter Wal, A.L.J., Boschma, R., (2011). Co-evolution of Firms, Industries and Networks in Space. *Regional Studies* 45, 919-933.
- Todtling, F. and Trippl M., (2005). One Size Fits All? Towards a differentiated regional innovation policy approach. *Research Policy* 34, 1203-1219.
- Wolfgang G., (2004) Regional innovation systems and sustainability—selected examples of international discussion, University of Kassel.